

พิธีบวงสรวงพญานาค

เมื่อเร็ว ๆ นี้ในลานบั้งไฟพญานาค ทั้งทางฝั่งไทยและลาว ต่างก็จัดพิธีบูชาพญานาคคั้งนั้นในตอนนี้จะขอกล่าวถึงตำนานการบูชาพญานาคที่สืบทอดมาช้านาน

ในฝ่ายลาวนั้นมีพิธี ฮีตสิบสอง หรือพิธี 12 เดือน ในคืนเพ็ญเดือนสิบสองนั้นถือว่าเป็นวันลอยกระทงของพี่น้องร่วมสุวรรณภูมิ ทางฝั่งลาวจะทำพิธีบูชาพญานาคไปด้วย เรียกว่า เดือนสิบสองสว่างเสือนูชาอุสุกนาค 15 ตระกูล บ้างก็ว่า 7 ตระกูล สำหรับนาค 7 ตระกูลนั้น ชาวเวียงจันทน์ หลวงพระบาง เชียงแสน เชียงรุ่งนับถือกันมาก กล่าวคือ

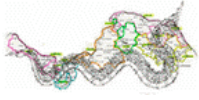
1. พุทโธธปาปนาค (กุกุโธปาปนาค)
 2. หัตถิถุญชรนาค (หัตถินาค)
 3. สขารนาค (สุขรนาค)
 4. ไชยเขฎฐนาค (เสฎฐไชยนาค)
 5. ปักขานาค (ปักพารนาค)
 6. มุลนาค
 7. สุวรรณนาค
- นาคทั้งหมดนี้มีกล่าวอยู่ในอุรังคนิทาน เรื่อง อ้ายล้วย
8. สุคันธนาค
 9. กายโลหะนาค
 10. เอกจักขุนาค
 11. อิทระจกนาค
 12. สิทธิโถคนาค
 13. สิรีวัฒนาค
 14. สหัทพลนาค
 15. คันธัพพนาค

อันนาคทั้ง 15 นี้ มีพญานาคสุวรรณนาคเป็นใหญ่ พญาพุทโธธปาปนาค อาวุโสเป็นรอง เป็นผู้มีคำสั่งให้นาคทั้งหลายช่วยอ้ายล้วย

"มธูรนาคราช ซื่อนี้ถือนิมิตจากผิวพรรณของท่านว่าเหมือนสี น้ำผึ้ง คือ เป็นสีน้ำตาลทองเข้มๆ ซึ่งเป็นอานิสงส์แห่งการถวาย น้ำผึ้งครั้งเป็นมนุษย์"

ย้อนอดีตไปเมื่อ ๓,๐๐๐ ปีที่แล้ว ณ หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง ในยุคนั้น ผู้คนทั้งหลายมีความเชื่อว่า วิญญาณ ของบรรพบุรุษหลังจากตายแล้วไม่สูญ จะคอยติดตามคุ้มครองดูแลดูๆ หลานๆ ต่อไป แล้วก็มี ความเลื่อมใสในเรื่องเทพเจ้าแห่งลำน้ำ ซึ่งปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้ก็ยังคงอยู่

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 2/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

ในครั้งนั้น มีชายหนุ่มคนหนึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น มีอาชีพหาของป่าและตัดฟืน ใช้ชีวิตอย่างสงบสุขเช่นเดียวกับผู้คนในยุค สมัยนั้น

ต่อมาวันหนึ่ง มีพระดาบสเหาะมาจาก ป่าหิมพานต์ มาบำเพ็ญพรตที่ใต้ร่มไม้ใหญ่ บริเวณริมฝั่งโขง ซึ่งไม่ไกลจากหมู่บ้านแห่งนั้นนักดาบสผู้นี้มีลักษณะสง่างาม ผิวพรรณวรรณะผ่องใส มีรัศมีพวยพุ่งออกมารอบกาย แม้จะมีอายุเป็นพันปีแล้ว ก็ยังดูหนุ่มแน่น ท่านได้บรรลุฌาน ๔ อภิญญา ๕ สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้

วันหนึ่ง ชายหนุ่มผู้นั้นเข้าป่า เพียงล่าฟืนเพื่อหาน้ำผึ้ง เขาได้ น้ำผึ้งมาเต็มกระบอกไม้ไผ่ เมื่อได้ มาพบดาบสนั้น เห็นรัศมีผิวพรรณ ของท่านผ่องใส ก็มีจิตเลื่อมใส ได้ถวายน้ำผึ้งแก่ดาบส โดยวางไว้ตรงหน้า โดยคิดว่าดาบสท่านนี้ คงเป็นเทพดาที่อยู่บริเวณนั้น เป็นแน่ดาบสท่านนี้ เป็นผู้สำเร็จแล้ว แม้ไม่ต้อง ขบฉันอาหารเยี่ยงคนทั่วไป แต่ก็รับไว้ด้วย อาการคุณิภาพ คือ นั่งเฉยๆ เพื่ออนุเคราะห์ แก่ชายหนุ่มหลังจากชายหนุ่มกลับไปถึงหมู่บ้านแล้ว ก็เล่าเรื่องราวที่ไปพบดาบส ซึ่งตัวเองเข้าใจว่า เป็นเทพดาให้เพื่อนบ้านฟัง

วันรุ่งขึ้น ชายหนุ่มก็พาเพื่อนบ้านกลุ่ม ใหญ่มา เพื่อจะสักการะดาบส ได้เตรียมอาหาร หวานความมาด้วย แต่ดาบสไม่ได้อยู่ตรงนั้นแล้ว จึงพากันวางอาหารหวานความและเครื่อง สักการะต่างๆ เป็นการเช่นสรวงสถานที่ที่ ดาบสเคยนั่ง คือ ตรงใต้ต้น ไม้ใหญ่นั้นเอง

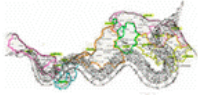
ในใจของชายหนุ่มนั้น ยังคงมีความปีติ และประทับใจในการที่ได้พบ ได้ถวายน้ำผึ้งแก่ดาบสผู้สำเร็จนั้น เมื่อใกล้จะละโลก เขาได้เห็นนิมิตภาพที่ตนเองเคยถวายน้ำผึ้ง รวมกับความผูกพันที่มีต่อสายน้ำโขง และความเชื่อต่อเทพเจ้าแห่งลำน้ำ ดังนั้นเมื่อละโลกแล้ว จึงไปเกิดเป็นบุตรของพญานาคราชโอมินทร* ณ เมืองบาดาลใต้สองฝั่งแผ่นดินไทยลาว บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง โดยเกิดแบบโอปปาติกะ บนตักของอัครมเหสี พญานาคราชดีใจ ที่ได้บุตรผู้มีบุญญาธิการ ได้ทำพิธีสมโภช และขนานนามแก่บุตรว่า มธูรนาคราช

ชื่อนี้ถือนิมิตจากผิวพรรณของท่านว่า เหมือนสีน้ำผึ้ง คือ เป็นสีน้ำตาลทองเข้มๆ ซึ่งเป็นอานิสงส์แห่งการถวายน้ำผึ้งครั้งเป็นมนุษย์ เมื่อเจริญวัยขึ้นมา ผิวพรรณกลับเปล่งปลั่ง เป็นสีทอง เหล่านาคทั้งหลายจึงขนานนาม ท่านว่า สุวรรณมธูรนาคราช แปลว่าพญานาค น้ำผึ้งทอง

ฝ่ายชาวบ้านที่มีจิตเลื่อมใสในพระดาบส และตามมาสักการะแต่ไม่พบ ภายหลังได้มา เกิดเป็นบริวารของ สุวรรณมธูรนาคราช โดยเกิดเป็นนาคในกำเนิดต่างๆ ตามกำลังบุญ ของตน ซึ่งมีทั้ง ๔ กำเนิด คือโอปปาติกะ (เกิดแล้วโตทันทีเช่นเดียวกับเทวดานางฟ้า) สังเกตชะ (เกิดจากเหงื่อ ไคล หรือที่ขึ้นและโสโครก) ชลาพุชะ (เกิดในครรภ์เช่นเดียวกับมนุษย์) และอณฑชะ (เกิดในฟองไข่เช่นเดียวกับงูทั่วไป)

เมื่ออายุเกือบ ๕๐๐ ปี ซึ่งเป็นช่วงอยู่ในวัยรุ่น มธูรนาคราชได้ติดตามพญานาคราช โอมินทร บิดา ขึ้นไปบนพื้นดิน และได้เห็นเหตุการณ์วันเทโวโรหณะ๑ ขณะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเปิดโลกด้วย ในวันนั้นเอง โดยพุทธานุภาพทำให้สัตว์โลกทั้งหลายใน ภพสาม นอกจาก จะแลเห็นพุทธลักษณะ อันงดงามและฉัพพรรณรังสีอันสว่างไสว รอบพระวรกายแล้ว ทั้งสัตว์นรก มนุษย์และเทวดา ยังสามารถเห็นซึ่งกันและกันอย่างชัดเจน อีกด้วย

ครั้งนั้น ทั้งพญานาคและมนุษย์ เมื่อได้ ยลพุทธลักษณะต่างบังเกิดความศรัทธาเคารพ เลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงต่างตั้งใจ บูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามสติปัญญา และอานุภาพของตนเมื่อเวลาผ่านไป ราชบุตรโต

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 3/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

เต็มที่ ถึงเวลา ที่จะต้องมีดวงแก้วประจำตัวเกิดขึ้น โอฆินทรนาคราชผู้เป็นพระราชาก็ให้บุตรชายไปจำศีล ณ **สระคือแม่น้ำโขง** หลังจากรักษาจิตจนกระทั่งถึงคืนวันเพ็ญ ด้วยบุญที่ถวายน้ำผึ้งแก่ดาบส ทำให้ดวงแก้ว ประจำตัวบังเกิดขึ้น โดยง่าย มีความสว่างไสวยิ่งนัก ซ้ำยังบันดาลให้เกิดวิมานทอง ตลอดจน สมบัติมากมาย ณ บริเวณสระคือแม่น้ำโขง นั่นเอง โอฆินทรนาคราชแห่งนาครู้ว่า บุตรของตน มีบุญญาธิการมาก จึงได้ยกตำแหน่งพระราชาก็ให้ปกครองนาคพิภพ แทนตนสืบไป

อักรมเหสีของสุวรรณมธุนาคราชนั้น อดีตชาติเคยเกิดเป็นพระราชธิดาของพระเจ้า ไชยเชษฐาธิราช อดีต กษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักรล้านช้าง พระองค์มีราชธิดา ทั้งหมด ๓ พระองค์ องค์ที่เป็นอักรมเหสีของสุวรรณมธุนาคราช นั้น เป็นราชธิดาองค์กลาง ขณะเป็นมนุษย์มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้สร้างพระสูงไว้ แต่ไม่ค่อย ได้ เจริญสมาธิภาวนา และยังมีอารมณ์โลภในสิ่งของฟุ้งเฟ้อ อย่างแรงกล้า ตามความเชื่อดั้งเดิม ของบรรพบุรุษ เมื่อละโลกแล้วได้ไปบังเกิดเป็นนางนาคในภพบาดาล ในกำเนิดโอปปาติกะ โดยเกิดบนแท่นบรรทม ของสุวรรณมธุนาคราชเมื่อสุวรรณมธุนาคราช ได้พบก็ทราบทันทีว่า เธอคือนางแก้วกู่บุญของตน ถึงแม้ว่านางจะ มาทีหลังมเหสีองค์อื่น แต่เธอก็มีบุญญาธิการมากที่สุด จึงได้รับการสถาปนา ไว้ในตำแหน่งอักรมเหสี พญานาค งู ใหญ่ มีหงอน สัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ ความอุดมสมบูรณ์ ความมีวาสนา และ บันไดสายรุ้งสู่จักรวาล เป็นผู้ มีอิทธิฤทธิ์ จากการจำศีลบำเพ็ญภาวนา ศรัทธาในพุทธศาสนา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

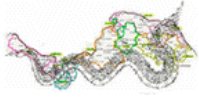
งูใหญ่ หรือพญานาค เรามักจะพบเห็น เป็นรูปปั้นหน้าโบสถ์ ตามวัดต่าง ๆ บันไดขึ้นสู่วัดในพุทธศาสนาภาพ เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง กับศาสนาพุทธอีกมากมาย และ นครวัดมหาปราสาท ถ้าเราจะสังเกต ก็คงจะเป็นที่ศาสนาพุทธ ทำไมมีเรื่องราวพญานาคมาเกี่ยวข้องมาก คิดตามกันต่อไป

พญานาค หรือ งูใหญ่มีหงอน ในตำนานของฝรั่ง หรือชาวตะวันตก ถือว่าเป็นตัวแทนของกิเลส ความชั่วร้าย ตรงข้ามกับชาวตะวันออก ที่ถือว่า งูใหญ่ พญานาค มังกร เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พลังอำนาจ ชาวฮินดูถือว่า พญานาคเป็นผู้ ใกล้เคียงกับเทพองค์ต่าง ๆ เป็นเทพเจ้าแห่งน้ำ เช่น อนันตนาคราช ที่เป็นบัลลังก์ของพระนารายณ์ตรงกับความสำเร็จของ ลัทธิพราหมณ์ ที่เชื่อว่า นาค เป็นเทพแห่งน้ำ เช่นปีนี้ นาค ให้น้ำ 1 ตัว แปลว่า น้ำจะมาก จะท่วมที่ทำการเกษตร ไร่นา ถ้าปีไหน นาค ให้น้ำ 7 ตัวน้ำจะน้อย ตัวเลขนาค ให้น้ำจะกลับกันกับเหตุการณ์ เนื่องจาก ถ้านาค ให้น้ำ 7 ตัว น้ำจะน้อย เพราะนาคกลืนน้ำไว้

นาค...เจ้าแห่งงู หรือ พญานาค

พญานาค เป็นสัตว์มหัศจรรย์ ที่มีคุณสมบัติพิเศษ คือ สามารถแปลงกายได้ พญานาค มีอิทธิฤทธิ์ และมีชีวิต ใกล้กับคน พญานาค สามารถแปลงเป็นคนได้ เช่นคราวที่แปลงเป็นคนมาขอพรกับพระพุทธเจ้า ในหนังสือไตรภูมิ พระร่วง กล่าวถึงนาคที่ชื่อ ถลชะ ที่แปลว่า เกิดบนบก จะเนรมิตกายได้เฉพาะบนบก และนาคชื่อ ชลชะ แปลว่า เกิด จากน้ำ จะเนรมิตกายได้เฉพาะในน้ำเท่านั้น

พญานาค ถึงแม้จะเนรมิตกายเป็นอะไร แต่ในสภาวะ 5 อย่างนี้ จะต้องปรากฏเป็นงูใหญ่เช่นเดิม คือ ขณะเกิด ขณะลอกคราบ ขณะสมสู่กันระหว่างนาคกับนาค ขณะนอนหลับ โดยไม่มีสติ และที่สำคัญ ตอนตาย ก็กลับเป็นงู ใหญ่เหมือนเดิม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 4/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

พญานาค มีพิษร้าย สามารถทำอันตรายผู้อื่นได้ด้วยพิษ ถึง 64 ชนิด ซึ่งตามตำนานกล่าวว่า สัตว์จำพวกงู แมงป่อง ตะขาบ คางคก มด ฯลฯ มีพิษได้ ซึ่งก็ด้วยเหตุที่ นาคคายพิษทิ้งไว้ แล้วพวกงูไปเลีย พวกที่มาถึงก่อนก็เอาไปมาก พวกมาทีหลัง เช่น แมงป่อง กับ มด ได้พิษน้อย แต่เอาหาง เอาคัน ไปป้ายเศษพิษ จำพวกนี้จึงมีพิษน้อย และพญานาคต้องคายพิษทุก 15 วัน

พญานาค อาศัยอยู่ที่ดิน หรือบาดาล

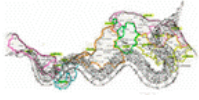
คนโบราณเชื่อว่าเมื่อบนสวรรค์มีเทพเทวาอาศัยอยู่ลึกลงไปได้พื้นโลก ก็น่าจะมีสิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ในหนังสือไตรภูมิพระร่วง กล่าวว่า ที่ที่นาคอยู่นั้นลึกลงไปได้ดิน 1 โยชน์ หรือ 16 กิโลเมตร มีปราสาทราชวังที่วิจิตรพิสดารไม่แพ้สวรรค์ ที่มีอยู่ถึง 7 ชั้น เรียงซ้อน ๆ กัน ชั้นสูง ๆ ก็จะมีความสุขเหมือนสวรรค์ พญานาค สามารถผสมพันธุ์กับสัตว์ชนิดอื่นได้ แปลงกายแล้วผสมพันธุ์กับมนุษย์ได้ เมื่อนาคตั้งท้องจะออกลูกเป็นไข่เหมือนงู มีทั้งพันธุ์เศียรเดียว 3, 5 และ 7 เศียร สามารถขึ้นลง ตั้งแต่ใต้บาดาลพื้นโลก จนถึงสวรรค์ ในทุกตำนานมักจะกล่าวถึงนาคที่ขึ้น-ลง ระหว่างเมืองบาดาล กับเมืองสวรรค์ ที่จะแปลงกายเป็นอะไรตามที่คิด ตามสภาวะเหตุการณ์นั้น ๆ จะเห็นว่า พญานาค หรือ งูใหญ่ นั้นมีความเป็นมาและถิ่นที่อยู่เป็นสัดส่วน ในภพหนึ่งต่างหาก จะมีเป็นบางครั้งที่มีมนุษย์สามารถมองเห็นได้ พญานาค เป็นทั้งเอกลักษณ์ของความดี และความไม่ดี

นาค...เกี่ยวข้องกับชีวิต น้ำ ธรรมชาติ

จะได้ยินอยู่เสมอว่า ปีนี้นาคให้น้ำเท่าไร ก็ดีว ฝนฟ้าดี หรือไม่ดี นาคให้น้ำสร้างความอุดมสมบูรณ์แก่สรรพชีวิต ทั้งปวง พญานาค ที่อาศัยอยู่ในสวรรค์ได้น้ำ ตามคติฮินดู พญานาคนั้นตนนาคราช แทนบรรทมของพระนารายณ์ ที่นับถือเป็นเทพเจ้า พญานาค เปรียบได้กับท้องน้ำทั้งหลายในจักรวาล นาคมีอิทธิฤทธิ์บันดาลให้ฝนตกหรือไม่ตกก็ได้ตลอดจนสามารถแปลงกายเป็นเมฆฝนได้ พญานาค...เป็นที่มาของแม่น้ำต่าง ๆ อันหมายถึงผู้รักษาพลังแห่งชีวิตทั้งหลาย ตามความเชื่อของชาวพุทธ เทวดาแห่งน้ำ คือ วรुณและสาคร ที่ต่างก็เป็นจอมแห่งนาคราช นอกจากที่เกี่ยวข้องกับน้ำบนโลกแล้ว นาคยังเกี่ยวข้องกับน้ำในสวรรค์อีกด้วย คนโบราณเชื่อว่า สายรุ้ง กับ นาค เป็นอันเดียวกัน ที่เชื่อมระหว่างโลกมนุษย์กับโลกสวรรค์ข้างหนึ่งของรุ้งจะคูดน้ำจากพื้นโลกขึ้นไปข้างบน เมื่อถึงจุดที่สูงที่สุดก็จะปล่อยน้ำลงมาเป็นฝนที่มีลำตัวของนาคเป็นท่อส่ง

ในตำนานสิงหนวัติ

กล่าวว่า เมื่อเจ้าเมืองสิงหนวัติอพยพคนมาจากทางเหนือ พญานาคแปลงกายมาช่วยชีวิตที่ตั้งเมืองใหม่ และขอให้อยู่ในทศพิธราชธรรม พอตกกลางคืนก็ขึ้นมาสร้างคูเมือง 4 ด้าน เป็น เมืองนาคพันธุสิงหนวัติ ต่อมาเมื่อยกทัพปราบเมืองอื่นได้ และรวมดินแดนเข้าด้วยกัน จึงเปลี่ยนชื่อเป็น แคว้นโยนกนาคราช ที่เห็นได้ชัดก็คือ ที่ปราสาทพนมรุ้ง จะมีคูเมืองที่เป็นสระน้ำ 4 ด้าน รอบปราสาทและมี พญานาค อยู่ด้วย ตามความเชื่อของคนสมัยโบราณ นาคจะมีความหมายเป็นอย่างอื่นไม่ได้นอกจากน้ำ เช่น การสร้างศาสนสถานไม่ว่าจะเป็นอุโบสถ นาคที่ราบบัน ไค จึงมี พญา

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 5/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

นาค ซึ่งตามความเป็นจริง (ความเชื่อ) การสร้างต้องสร้างกลางน้ำ เพื่อให้ดูเหมือนว่าศาสนสถานนั้นลอยอยู่บนน้ำ แต่ก็ไม่ต้องสร้างจริง ๆ เพียงแต่มีสัญลักษณ์ พญานาค ไว้ เช่น ที่ปราสาทพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นต้น

แม้เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ ก็จะมีอยู่ในราศีเกิด เช่นของคณนักษัตรปีมะโรง ที่มีความหมายถึง ความยิ่งใหญ่และพลังอำนาจ ที่มี พญานาค เป็นสัญลักษณ์

นาคให้น้ำ

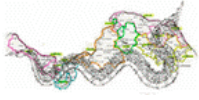
พญานาค เป็นสัญลักษณ์แห่งธาตุน้ำ "นาคให้น้ำ" เป็นเกณฑ์ที่ชาวบ้านรู้และเข้าใจดี ที่ใช้วัดในแต่ละปี จำนวนนาคให้น้ำมีไม่เกิน 7 ตัว ถ้าปีไหนอุดมสมบูรณ์มีน้ำมากเรียกว่า "นาคให้น้ำ 1 ตัว" แต่หากปีไหนแห้งแล้งเรียกว่าปีนั้น "มีนาคให้น้ำ 7 ตัว" จะวัดกลับกันกับจำนวนนาค ก็คือที่น้ำหายไป เกิดความแห้งแล้งนั้นก็เพราะ พญานาคกลืนน้ำไว้ในท้องนาค จำแลง นาคที่ทำหน้าเหมือนมนุษย์สวมมงกุฎ เกี่ยวข้องกับคนไทย...เรามักจะเห็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับนาคได้เสมอ ในงาน จิตรกรรม ประติมากรรม และหัตถกรรม นาคเป็นส่วนประกอบที่สำคัญทางสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะตามอาคารวัดต่าง ๆ หลังคาอาคารที่สร้างขึ้นสำหรับสถาบันพระมหากษัตริย์ และสถานบันศาสนสถาน ตามคตินิยมที่ว่า นาคยิ่งใหญ่คู่ควรกับสถาบันอันสูงส่ง เช่น นาคสะดุ้ง ที่ทอดลำตัวยาวตามบันได นาคลายอง ที่ทำเป็นป้านลมหลังคาโบสถ์ ที่ต่อเชื่อมกับนาคสะดุ้ง นาคเบือน นาคจำลอง และนาคพันต์คันทวยรูปพญานาค

พญานาค...เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

ตามตำนาน พญานาค มีอยู่ก่อนสมัยพระพุทธเจ้าแล้ว ดังเช่น หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมพิเศษแล้ว ได้เสด็จไปตามเมืองต่าง ๆ เพื่อแสดงธรรมเทศนา มีครั้งหนึ่งได้เสด็จออกจากร่มไม้รูปปาลนิโครธ ไปยังร่มไม้จิกชื่อ "มุจลินท์" ทรงนั่งเสวยวิมุตติสุข อยู่ 7 วัน คราวเดียวกันนั้นมีฝนตกพรา ๆ ประกอบไปด้วยลมหนาวตลอด 7 วัน ได้มีพญานาคชื่อ "มุจลินท์" เข้ามาวงด้วยขด 7 รอบพร้อมกับแผ่พังพานปกพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อจะป้องกันฝนตกและลมมิให้ถูกพระวรกาย หลังจากฝนหายแล้ว คลายขนคออก แปลงเพศเป็นมาณพมายืนเฝ้าที่เบื้องพระพักตร์ ด้วยความศรัทธาอย่างแรงกล้า ความเชื่อดังกล่าวทำให้ชาวพุทธสร้างพระพุทธรูปปางนาคปรก แต่มักจะสร้างแบบพระนั่งบนตัวพญานาค ซึ่งดูเหมือนว่าเอาพญานาคเป็นบัลลังก์ เพื่อให้เกิดความสง่างาม และทำให้คิดว่า พญานาค คือผู้คุ้มครองพระศาสดา

พญานาค ชื่อมุจลินทร์ มาถวายอารักขา ปกป้องพระพุทธรูปจากฝนและลมหนาว (ตำนานนาคปรก) พญานาค...สะพาน (สายรุ้ง) ที่เชื่อมโลกมนุษย์กับสวรรค์ หรืออีกชื่อหนึ่งก็คือ โลกศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อที่ว่า พญานาค กับ รุ้งเป็นอันเดียวกัน ก็คือสะพานเชื่อมโลกมนุษย์กับสวรรค์นั่นเอง

นาคสะดุ้ง...ที่ราวบันไดโบสถ์นั้นได้สร้างขึ้นตามความเชื่อคือ "บันไดนาค" ก็ด้วยความเชื่อดังกล่าว แม้อตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากดาวดึงส์ ก็โดยบันไดแก้วมณีสีรุ้ง ที่เทวดาเนรมิตขึ้นและมีพญานาคจำนวน 2 คน เอาหลังหนุนบันไดไว้ หรือแม้แต่ ตุง ของชาวล้านนา และพม่า ก็เชื่อกันว่ากลีกลายมาจากพญานาค และหมายถึงบันไดสู่สวรรค์ ความเชื่อของชาวฮินดู ก็ถือว่า นาคเป็นสะพานเชื่อมภาวะปกติ กับที่สถิตของเทพ ทางเดินสู่วิญญูโลก เช่น ปราสาทนครวัด จึงทำ

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 6/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

เป็น พญานาคราช ที่ทอดยาวรับมนุษย์ตัวเล็ก ๆ ผู้โลกแห่งความศักดิ์สิทธิ์ หรือก็บั้งไฟของชาวอีสานที่ทำกันในงาน ประเพณีเดือนหก ก็ยังทำเป็นลวดลาย และเป็นรูปพญานาค พญานาคนั้นจะถูกส่งไปบอกแถบบนฟ้าให้ปล่อยฝนลงมา

พญานาคถามความเชื่อชาวอินดู

ในสมัยพระพุทธเจ้า มีพญานาคคนหนึ่งนั่งฟังธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าแล้วได้เกิดศรัทธา จึงได้แปลง ภายเป็นมนุษย์ขอบวชเป็นพระภิกษุ แต่อยู่มาวันหนึ่งเข้าอนในตอนกลางวัน หลังจากหลับแล้วมนต์ได้เสื่อมกลายเป็นงูใหญ่ จนพระภิกษุรูปอื่นไปเห็นเข้า ต่อมาพระพุทธเจ้าทรงทราบจึงให้พระภิกษุนาคนั้นสึกออกไป เพราะเป็น สัตว์เดรัจฉาน นาคคนนั้นผิดหวังมาก จึงขอถวายคำว่า นาค ไว้ใช้เรียกผู้ที่เข้ามาขอบวชในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็น อนุสรณ์ในความศรัทธาของตน

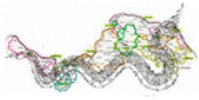
ต่อจากนั้นมาพระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติไม่ให้สัตว์เดรัจฉาน ไม่ว่าจะเป็นนาค ครุฑ หรือสัตว์อื่น ๆ บวชอีก เป็นอันขาด เพราะก่อนที่อุปสมัชชจะอุปสมบทให้แก่ผู้ขอบวชจะต้องถาม อัตรายกกรรม หรือข้อขัดข้องที่จะทำให้ผู้นั้นบวชเป็นพระภิกษุไม่ได้ รวม 8 ข้อเสียก่อน ในจำนวน 8 ข้อนั้น มีข้อหนึ่งถามว่า "ท่านเป็นมนุษย์หรือเปล่า" เหตุที่ พระสุกจมน้ำ ที่เวินสุก บ้านหนองกุง อำเภอโพนพิสัย

มีการเล่าขานถึงความศรัทธาของพญานาคว่า เหล่าพญานาค นั้นเป็นผู้ที่มีความเคารพ และศรัทธาในพระ พุทธเจ้ามาก หลังจากที่มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นที่เมืองล้านช้าง ประเทศลาว ความทราบถึงเหล่าพญานาค ที่อยู่เมือง บาดาล จึงได้แปลงกายขึ้น ไปขอพระพุทธรูปกับเจ้าเมืองล้านช้าง โดยเจาะจงขอเอาพระสุก เพื่อ ไปไหว้สักการะบูชา ที่เมืองบาดาล ปกติเหล่าพญานาคเป็นผู้ที่ถือศีลแปดเคร่งครัดมาก พญานาค จะไม่ทำร้ายใคร ส่วนมนุษย์ตายในน้ำที่ ว่าเงือกกินนั้น เงือกก็คือ พญานาค ชันแล้ว ประพฤติตนเกร จึงชอบทำร้ายมนุษย์ตามน้ำ เดียวนี้พระสุกก็ยังจมอยู่ใน แม่น้ำโขง ที่ที่เป็นที่อยู่ของเหล่า พญานาค ในเมืองบาดาล เวินสุกอยู่ตรงข้ามกับบ้านหนองกุง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ตรงนั้นเป็นบริเวณปากน้ำจิมไหลลงมาออกแม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำสองสี

เมืองพญานาค หรือเมืองบาดาล

ในเมื่อมีเมืองมนุษย์ หรือ โลกมนุษย์ โลกสวรรค์ หรือเมืองสวรรค์ ก็ต้องมีเมืองบาดาล (เมืองพญานาค) สอง เมืองนอกจากเมืองมนุษย์แล้วหลายคนก็จะต้องอยากไปเป็นแน่ วิสัยของมนุษย์ชอบในสิ่งที่ทำท่าย ยิ่งห้ามก็ยิ่งอยาก พบ อยากเห็นเมืองบาดาลอยู่ใต้เมืองมนุษย์ลงไปใต้ดิน 16 กิโลเมตร (ตามความเชื่อ) มีคำเล่าลือเกี่ยวกับเมือง บาดาลในเขต อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย (แต่อย่าอูตรีจุดไปหาพญานาคก็แล้วกัน) พระพุทธเจ้าเสด็จเทวโลก

ครั้งหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าได้เสด็จพร้อมด้วยพระอรหันต์จำนวน 500 รูป เพื่อเสด็จไปยังเทวโลก ได้ผ่าน วิมานของเหล่าพญานาค ที่กำลังมีการรื่นเริงกันอย่างสนุกสนาน ที่มี นันโทปะนันทะนาคราช เป็นประธานใหญ่ เมื่อ เห็นคณะสงฆ์ผ่านไปเหนือวิมานจึงมีความโกรธมาก จึงได้ตรงไปยังเขาพระสุเมรุแปลงตนเป็นนาคขนาดใหญ่ พัน โอบเขาพระสุเมรุด้วยขดถึง 7 รอบ แล้วแผ่พังพานบังชั้นดาวดึงส์เอาไว้ เพื่อไม่ให้พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ผ่านไป ได้ และเมื่อเป็น ดั่งนั้นได้มีพระอรหันต์หลายรูปอาสาปราบ แต่พระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาต จน พระโมคคัลลานะ ผู้ ซึ่งตามเสด็จไปด้วยอาสา พระองค์จึงทรงอนุญาต ดั่งนั้น พระโมคคัลลานะ จึงได้แปลงกายเป็นนาคราชขนาดใหญ่

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 7/35

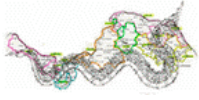
สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

กว่าถึงเท่าตัว พันเอานาคัน โทปะนันทะนาคราช เอาไว้ด้วยขดถึง 14 รอบ นาคราชทนมไม่ไหวบันดาลให้ไฟลุกขึ้น พระโมคคัลลานะ ก็ให้เกิดไฟขึ้นเช่นกัน "ไฟของนัน โทปะนันทะนาคราชสู้ไม่ไหว จึงถามว่า "ท่านผู้เจริญ ท่านเป็นใคร" ตอบว่า "เราคือ โมคคัลลานะ ศิษย์ของตถาคต" นัน โทปะนันทะนาคราช จึงบอกว่า ท่านจงคืนร่างกลับเป็นพระเหมือนเดิมเถิด แต่ด้วยนิสัยของผู้รู้ว่า นัน โทปะนันทะนาคราช เป็นคนไม่ยอมแพ้ใครง่าย ๆ จึงได้แปลงกายให้เล็กนิดเดียว สามารถเข้ารูหู รูจมูกได้ แล้วเข้าไปตามรูต่าง ๆ จน นัน โทปะนันทะนาคราช ทนมไม่ไหว และนัน โทปะนันทะนาคราช สู้ไม่ได้จึงหนีไป พระโมคคัลลานะ จึงแปลงร่างเป็นพญาคρχุทไล่ติดตามไป เมื่อหนีไม่พ้นจึงแปลงร่างเป็นมาณพหนุ่ม ยอมแพ้พระโมคคัลลานะและที่สุดจึงยอมให้พระพุทธเจ้าพร้อมพระอรหันต์ผ่านไปแต่โดยดี

ใต้เมืองโพนพิสัย

ลักษณะของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคายที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ด้านหัวเมืองจะมีลำห้วยหลวงไหลออกมา เรียกว่า ปากห้วยหลวง ตรงข้ามกับอำเภอโพนพิสัย คือ บ้านโดน ที่ขึ้นกับเมืองปากงึม ทุกวันนี้มีเรื่องเล่าขานเกี่ยวกับเมืองบาดาลที่เชื่อว่าอยู่ใต้อำเภอโพนพิสัย ว่า ในหน้าแล้งจะมีหาดทรายขึ้นกลางแม่น้ำโขง แต่บริเวณอำเภอโพนพิสัย หาดทรายนี้จะขึ้นอยู่ฝั่งลาว บริเวณบ้านโดน วันหนึ่งในหน้าแล้งตอนเที่ยงวัน ได้มีหญิงสาวชาวบ้านโดนคนหนึ่ง ได้ลงมาดักเพื่อไปดื่ม โดยมีกระป๋องน้ำ (หาบครุ) ลงมาที่หาดทราย เพราะบริเวณนั้นมีน้ำออกบ่อ (น้ำริน) เมื่อลงมาแล้วได้หายไป ชาวบ้านลงมาเห็นแต่กระป๋องน้ำ (หาบครุ) พ่อ แม่ ต่างก็ตามหากันแต่ไม่พบ จนครบ 7 วัน เมื่อไม่เห็นลูกสาว และคิดว่าลูกสาวคงจมน้ำตายแล้ว จึงได้พร้อมกับญาติพี่น้อง ชาวบ้านจัดทำบุญอุทิศให้ ในตอนกลางคืนก็มีหมอลำสมโภช จนเวลาต่อมาเวลาประมาณเที่ยงคืน ลูกสาวคนที่เข้าใจว่าจมน้ำตาย ก็ปรากฏตัวขึ้นที่บ้าน ขณะที่ชาวบ้านกำลังฟังหมอลำกันอยู่ ทำให้ญาติพี่น้องแตกตื่นกันเป็นอย่างมาก บางคนก็วิ่งหนีเพราะคิดว่าเจตผีหลอกเข้า สุดท้ายลูกสาวจึงได้เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ฟัง หลังจากที่ตั้งสติได้ และแล้วญาติพี่น้องก็เข้ามาร่วมวงนั่งฟัง หญิงสาวเล่าให้ทุกคนฟังว่า "วันนั้นอากาศร้อนมาก น้ำดื่มหมดโอง เมื่อลงไปเพื่อจะดักน้ำ เมื่อวางกระป๋องน้ำ (หาบครุ) ปรากฏว่าเห็นมีหมู เหมือนกับว่าได้ยกเท้าหน้าเรียกให้เข้าไปหา ตนได้เดินเข้าไปหา แล้วหมูตัวนั้นก็บอกว่าให้หลับตา จะพาลงไปเมืองบาดาล พอหลับตาได้สักครู่ หมูตัวนั้นก็บอกให้ลืมตา เมื่อลืมตาขึ้นปรากฏว่าตนมาอยู่อีกเมืองหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับเมืองมนุษย์ มีดิน มีบ้านเรือนเรียงรายกันอยู่ แต่จะมีแปลกก็ตรงที่ทุกคนจะนุ่งผ้าแดง และมีผ้าพันศรีษะเป็นสีแดงเหมือนกัน โดยด้านหน้าจะปล่อยให้ผ้าแดงห้อยลงเหมือนกับหาง เมื่อเดินตามชายคนนั้น (กลับร่างหมูกลายเป็นคน) ก็มีชาวบ้านถามกันว่า นำมนุษย์ลงมาทำไม (เพราะกลิ่นมนุษย์ต่างกับเมืองบาดาล) ชายคนนั้นก็บอกว่าพามาเที่ยวคูเมือง ได้เดินไปเรื่อย ๆ เมื่อแหงนหน้ามองคูท้องฟ้ากลับปรากฏว่าเป็นสีน้ำตาลอ่อน ๆ เหมือนสีขุ่น ๆ ของน้ำ ชายคนนั้นได้บอกว่า นี่เป็นเมืองบาดาล และเป็นเมืองหน้าด่าน ส่วนตัวเมืองหลวงนั้นยังอยู่อีกไกล และชาวเมืองจะมีงานสมโภชเมื่อถึงวันออกพรรษาของเมืองมนุษย์ ซึ่งถือว่าตลอด 3 เดือน ที่เข้าพรรษานั้นเหล่าชาวเมืองที่นี่ก็จะทำศิลปปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นการบูชาพระพุทธเจ้า

หลังจากที่เดินชมเมืองอยู่ไม่นาน ชายคนนั้นก็ได้นำขึ้นมาส่ง โดยการเดินมาทางเดิม ก็เป็นการเดินมาเรื่อย ๆ แต่ได้ขึ้นมาอยู่บนบริเวณหาดทรายเหมือนเดิม แล้วก็ได้อธิษฐานหาพ่อ แม่ นี้" จากการเล่าของลูกสาว พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง จึงได้จัดงานทำบุญทำพิธีสู่ขวัญ เพื่อเป็นการต้อนรับขวัญให้กับลูกสาว ต่อมาอีก 7 วัน ลูกสาวก็ได้เจ็บป่วยและเสียชีวิต

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 8/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

ชีวิตในที่สุด (เหตุการณ์นี้สอบถามได้จากผู้เฒ่า ผู้แก่ชาว โพนพิสัย คุ่มวัดศรีเกิดได้) ปากห้วยหลวง แม่น้ำห้วยหลวง ไหลออกสู่มแม่น้ำโขง แหล่งที่เป็นที่บวงสรวงพญานาค อยู่คุ่มวัดศรีเกิด อ. โพนพิสัย จ.หนองคาย

สิ่งต้องห้ามของชาวอำเภอโพนพิสัย

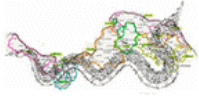
สิ่งต้องห้ามสิ่งหนึ่งของชาวอำเภอโพนพิสัย ก็คือ ห้ามนำมุ้งลงไปแช่ในแม่น้ำโขง ไม่ว่าจะเป็นที่ใด เพราะจะทำให้บริเวณนั้นพังทลายเมื่อถึงหน้าฝน และก็เป็นเช่นนั้นจริง เมื่อถึงหน้าฝนทุกปี หากมีคนนำมุ้งลงไปแช่ หลายคนไม่เชื่อได้นำมุ้งลงไปแช่ในแม่น้ำโขง ก็มักพบกับสิ่งแปลก ๆ บางคนก็เห็นปลาว่ายวนเวียนไปมาอยู่บริเวณนั้น แต่หลายคนจะเห็นเป็นงูว่ายน้ำไปมาอยู่ใกล้ ๆ ที่ซั่มมุ้ง บางคนจะเห็นเป็นงูขนาดใหญ่ว่ายน้ำเป็นสายตรง จากท่าวัดจุมพล แล้วมุงหน้าไปที่ปากห้วยกุง บ้านหนองกุงฝั่งลาว จะเป็นสายน้ำ ลักษณะเช่นนี้จะเห็นในตอนเที่ยงวัน ที่วันไหนแดดร้อน ชาวบ้านเรียกสิ่งนี้ว่างูใหญ่ ที่มีชื่อว่า "นาคตาเดียว" เนื่องจากครั้งหนึ่งได้มีฝรั่งไปนอนอาบแดดอยู่หาดทรายบ้าน โคน แล้วมีคนหนึ่งจมน้ำตายไป เมื่อฝรั่งขึ้นเครื่องบินดูกลับเห็นว่า มีงูใหญ่ตัวหนึ่งทับร่างอยู่ จึงได้โยนลูกระเบิดลงมาและถูกงูใหญ่ตัวนั้น ทำให้ตาข้างหนึ่งบอด (เรื่องนี้สอบถามชาวบ้านได้) จนต่อมาชาวบ้านก็จะเรียกว่า "ไอ้เดียว" หรือ "นาคตาเดียว" และมักจะปรากฏให้ชาวบ้านที่ออกไปหาปลาเห็นอยู่เสมอ แต่ไม่ทำร้ายใคร ตั้งแต่ถูกลูกระเบิด บางครั้งก็บริเวณห้วยกุง (ฝั่งลาว) บางวันแดดร้อน ๆ ชาวบ้านจะเห็นน้ำพุ่งขึ้นจากห้วยเป็นลักษณะเหมือนละอองน้ำเป็นลูกใหญ่ขนาดเท่าลำตาล และเห็นหัวงูขนาดใหญ่ในละอองน้ำ เหมือนกับว่ากำลังพ่นน้ำเล่นอยู่ในห้วย สายน้ำที่มีลักษณะเหมือนงูว่ายน้ำนั้น ผู้เขียนเองก็เห็นมากับตา เพราะผู้เขียนเองได้นั่งอยู่ที่ทำน้าวัดจุมพล พร้อมกับพรรคพวก ขณะพักผ่อนที่ริมน้ำ

นอกจากการเห็นงูใหญ่ว่ายน้ำไปมาเป็นแนวตรง ดังกล่าวแล้ว สิ่งหนึ่งที่ชาวโพนพิสัย ได้กระทำกันเป็นประจำเพื่อบริหารจัดการน้ำ เพื่อเป็นการสักการะเจ้าแม่คงคา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในลำแม่น้ำโขง โดยการไหลเรือไฟ ที่ทำจากกาบกล้วยใส่ขี้ไต้จุดให้ไหลไปตามน้ำ ซึ่งทำการไหลตั้งแต่ทำน้าบ้านแดนเมือง ต. วัดหลวง แต่ไม่มีการแข่งขันประกวดกันเหมือนทุกปี ซึ่งจะทำกันในวันออกพรรษาของทุกปี ซึ่งจะมีการไหลเรือไฟที่ต่อเมื่อเสร็จจากการเวียนเทียน

ลูกไฟประหลาด

หลังจากการเวียนเทียนเสร็จในวันออกพรรษาที่วัดไทย (ทุกวัดจะมารวมกัน) อ. โพนพิสัย แล้ว พระเณรส่วนหนึ่ง พร้อมด้วยชาวบ้านก็จะนั่งเรือหางยาวนำเรือไฟที่ทำด้วยกาบกล้วย ต้นกล้วย ขึ้น ไปปล่อยจากทำน้าวัดบ้านแดนเมือง ตรงวัดหลวง (รวมทั้งผู้เขียนด้วย) ได้ขึ้นไปในเรือและก็ปล่อยเรือไฟลงมา ตอนนี้จะดับเครื่องเรือแล้วปล่อยให้ไหลลงมาเรื่อย ๆ ในความเงียบนี้เมื่อมาถึงแถวทำน้าวัดหลวงก็จะเริ่มเห็นมีสิ่งเหมือนลูกไฟผุดขึ้นมาจากใต้ น้ำ เป็นลูกสีแดงอมชมพู ขึ้นสูงจากผิวน้ำประมาณ 2-3 วา แล้วก็ดับไปในอากาศ จะขึ้นจุดละ 1 ลูก นาน ๆ จะขึ้นลูกหนึ่งและก็เรื่อยมา ที่ปากห้วยหลวงท่าวัดจุมพล และจะมีมากที่ทำน้าวัดไทย ซึ่งเป็นที่รวมของพระเณร และชาวบ้านที่มาด้วยกันเวียนเทียน และอีกแห่งที่เห็นลูกไฟนี้คือ ทำน้าวัดจอมนาง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ลูกไฟที่ว่านี้จะขึ้นก็ต่อเมื่อบนฝั่งเงียบสงบ เกิดขึ้นในเวลาประมาณ 3 ทุ่ม ไปจนถึงเที่ยงคืน จะเกิดขึ้นลูกเดียวโดด ๆ จะเกิดห่างกันหลายนาที และจะเกิดขึ้นเฉพาะในวันออกพรรษาเท่านั้น สมัยเมื่อปี 2516 ลงไป ลูกไฟนี้จะเกิด

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 9/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

น้อยมาก แต่ชาวบ้านก็รอด้วยกัน โดยการปูเสื่อนั่งรออยู่ตามวัดไทย วัดจุมพล คนดูก็ไม่มาก บางคนก็กลับไปเพราะรอ ลูกไฟประหลาด

ลูกไฟประหลาดที่ว่านี้เกิดขึ้นเป็นเวลานานมาแล้ว เพราะว่าคนแก่ที่มีอายุ 80 ปี (เมื่อปี พ.ศ.2540) ได้บอกว่า เมื่อตนยังเป็นเด็กก็เคยเห็นลูกไฟนี้เหมือนกัน และพ่อแม่ก็ได้บอกว่าเห็นมาตั้งแต่เด็กเหมือนกัน ต่อมาเมื่อชาวอำเภอ โพนพิสัย ได้ไปอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ และประกอบกับสื่อสารมวลชนได้ลงข่าวเมื่อปี พ.ศ.2519 ก็เริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป แต่ชาวอำเภอ โพนพิสัย ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา เพราะเห็นมาทุกปี จึงไม่ได้สนใจอะไรมากมาย ซึ่งผิดกับ ชาวต่างจังหวัดที่พากันมาดูแล้วบอกต่อกันไปเรื่อย ๆ จึงมีคนมาในแต่ละปีมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงขนาดทำให้รถยนต์ ติดกันเป็นแถวในวันออกพรรษาของทุกปี

ลักษณะของลูกไฟ...จะมีลักษณะเป็นสีแดงอมชมพู พุ่งขึ้นจากใต้น้ำ บริเวณขึ้นก็ไม่แน่นอน บางครั้งขึ้น กลางแม่น้ำโขง และบางครั้งจะขึ้นใกล้ฝั่ง การเกิดขึ้นกลางแม่น้ำโขงลูกไฟจะเอนเข้าหาฝั่ง แต่หากขึ้นริมฝั่ง ลูกไฟจะ เอนออกไปกลางโขง

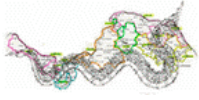
ในปัจจุบันนี้ ลูกไฟจะขึ้นตั้งแต่ตอนหัวค่ำ คือเวลาประมาณ 18.00 น. จะขึ้นจุดละไม่ต่ำกว่า 20 ลูก และขึ้น สูงจากผิวน้ำตั้งแต่ 50-100 เมตร จะมีลูกใหญ่ เล็กไม่แน่นอน และจุดเกิดไม่แน่นอน จะเปลี่ยนจุดเกิดไปเรื่อย ๆ แต่จะ เกิดในเขตบริเวณ อ. โพนพิสัย ตลอดแนวของแม่น้ำโขง นอกจากแม่น้ำโขงแล้ว ในหนองน้ำขนาดใหญ่ก็มีลูกไฟขึ้น เช่นกัน เช่น หนองสรวง บ้านร่อนถ่อน ต.จุมพล อ. โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

เมื่อถึงวันออกพรรษาของทุกปี ทุกวันจะมีชาวต่างจังหวัด และต่างประเทศเดินทางไปที่ อ. โพนพิสัย เพื่อดู ลูกไฟประหลาดนี้กันเป็นจำนวนมาก เรียกว่าจากทั่วสารทิศ ที่เกิดของลูกไฟ...

ลูกไฟประหลาด นี้จะเกิดขึ้นตามบริเวณตั้งแต่ทำน้ำวัดหลวง ต.วัดหลวง ปากห้วยหลวง ทำน้ำจุมพล ทำน้ำ วัดไทย ทำน้ำวัดจอมนาง และบริเวณปากน้ำจิม บ้านหนองกุง ต.กุดบง ทำน้ำบ้านน้ำเป ต.รัตนวาปี ทำน้ำบ้านท่าม่วง กิ่ง อ.รัตนวาปี และที่แก่งอาสง บ้านอาสง ต.หอคำ อ.บึงกาฬ และที่บริเวณทำน้ำวัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ ที่ กล่าวมาทั้งหมดอยู่ในจังหวัดหนองคาย แต่ก่อนจะมีคนเห็นเฉพาะที่บริเวณเขต อ. โพนพิสัย เป็นส่วนมาก ลูกไฟที่ เกิดขึ้นกลางแม่น้ำโขงนี้ ที่เกิดมาเป็นเวลานาน ชาวบ้าน อ. โพนพิสัย เรียกว่า "บั้งไฟพญานาค"

บั้งไฟพญานาค

จะแตกต่างจากลูกไฟทั่วๆ ไปที่มนุษย์ทำขึ้น เพราะลูกไฟที่มนุษย์ทำขึ้นนั้นจะมีลักษณะเป็นสีแดง มีเปลวไฟ ขณะกำลังพุ่งขึ้น แล้วโค้งตกลงมา แต่ บั้งไฟพญานาค นี้ เป็นลูกไฟสีแดงอมชมพู ไม่มีเสียง ไม่มีเปลวไฟ ขึ้นตรง คับ กลางอากาศ ไม่มีตก ไม่มีควัน ซึ่งจะสังเกตได้ง่ายกว่าลูกไฟ พอถึงวันออกพรรษาของทุกปี คลื่นประชาชนจากทั่ว สารทิศก็มุ่งสู่ อ. โพนพิสัย ทั้งด้วยรถยนต์ส่วนตัว รถเหมา และรถประจำทาง ความหวังและจิตใจจดจ่ออยู่ที่สิ่งมหัศจรรย์ ที่เกิดขึ้นในแม่น้ำโขงในเขต อ. โพนพิสัย ที่ชาวบ้านตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย ว่า บั้งไฟพญานาค สาเหตุที่ เรียกว่าอย่างนั้นก็คงไม่มีใครสามารถให้คำอธิบายได้มากกว่านี้ แต่สาเหตุที่เรียกว่าอย่างนั้น คือ ลูกไฟนี้เกิดขึ้นมาจาก ใต้แม่น้ำโขง ไม่มีใครคนใดคนหนึ่งอุตริลงไปทำในน้ำได้ แต่หากทำได้ จะเพื่ออะไร ทำทำไม แล้วได้อะไร แต่หาก ทำจริง ในการทำแต่ละครั้งจะต้องใช้คนไม่น้อยกว่า 300 คน กระจายกันอยู่ใต้น้ำ อีกอย่างหนึ่งน้ำในแม่น้ำโขงจะมีสี

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 10/35

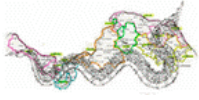
สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๓-๘

ขุ่น การทำงานนี้ต้องใช้ทุนอย่างมหาศาล จึงไม่มีความจำเป็นที่จะทำแต่ถึงแม้หลายคนจะไม่เชื่อว่าเป็น บั้งไฟพญานาค ตามที่ชาว อ. โพนพิสัย เรียก แต่ก็บอกไม่ถูกว่าเป็นอะไร แต่เมื่อได้เห็นกับตาแล้วค่อนข้างจะเชื่อว่าเป็นอย่างนั้นจริง เพราะไม่มีอะไรอื่นที่จะเรียกและเกิดขึ้นได้ การเกิดของบั้งไฟพญานาค ก็จะเกิดเฉพาะวันออกพรรษาเท่านั้น และวันออกพรรษา (ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) จะต้องตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ ของประเทศลาว บั้งไฟพญานาค นี้จะขึ้นจำนวนมากเท่าที่ผู้เขียนสังเกตมาตั้งแต่เด็ก ๆ โดยการนำสื่อไปปักคอกอยู่ที่ทำน้ำวัดไทยในสมัยนั้น เมื่อประมาณปี 2513 บั้งไฟพญานาคนี้จะขึ้นก็ต่อเมื่อในน้ำเจียบสงบ บนฝั่งเจียบ ไม่มีเสียงอึกทึกกรึกโครม ราว ๆ ประมาณ 3 ทุ่ม ก็จะมีลูกไฟพุ่งขึ้นมาจากใต้น้ำสูงจากผิวน้ำประมาณไม่เกิน 3 วา แต่มาในปัจจุบัน (ปี 2530-2539) ลูกไฟนี้จะขึ้นตั้งแต่เวลา 18.00 น. ไปจนถึงราว ๆ 22.00 น. ต่อจากนั้นไปก็ค่อย ๆ หดไป แต่จะเกิดมากช่วง 18.00-21.00 น. ขึ้นแต่ละครั้ง แต่ละจุดไม่ต่ำกว่า 30-50 ลูก จะเกิดจากช่วงบริเวณ ทำน้ำวัดหลวง ทำน้ำปากห้วยหลวง ทำน้ำวัดจุมพล วัดไทย และทำน้ำวัดจอมนาง เป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็จะมีบ้างเป็นจุด ๆ ไป แต่ไม่มากเหมือนกับเกิดที่บริเวณดังกล่าว

ลูกไฟดังกล่าวนับว่าเป็นลูกไฟมหัศจรรย์ ตามที่ชาวบ้าน อ. โพนพิสัย เรียกว่า "บั้งไฟพญานาค" เพราะสิ่งแวดล้อมหลายอย่างเอื้ออำนวย และเหมาะที่จะคิดอย่างนั้นแก่งอาสง...เมืองหลวงของพญานาค เหตุที่เชื่อเช่นนั้นเพราะที่นี่มีลูกไฟที่เรียกว่า บั้งไฟพญานาค เกิดขึ้นเช่นกัน แต่แตกต่างจากที่อื่น เพราะที่อื่นลูกไฟที่เกิดขึ้นจะเป็นสีแดงอมชมพู แต่บริเวณแก่งอาสงนี่จะเป็น ลูกสีเขียว มีคนเคยเห็นลูกไฟที่เกิดขึ้นที่นี่เมื่อหลายปีก่อนว่า ลูกไฟโตเท่าแท่งค้ำน้ำ สีเขียวสว่างพุ่งขึ้นจากใต้น้ำ ทำให้บริเวณใกล้เคียงสว่างไสวราวกับว่าเป็นเวลากลางวัน ขึ้นสูงประมาณ 20 เมตร และสาเหตุที่เชื่อว่าแก่งอาสงเป็น เมืองหลวงของเมืองบาดาล ก็เพราะว่า ตลอดแนวแม่น้ำโขงตลอดสาย ตั้งแต่ประเทศจีน ผ่านมาจนถึงจังหวัดหนองคาย แก่งอาสง ออกสู่ทะเล แก่งอาสงถือว่าเป็นสะดือทะเล แม่น้ำโขงที่มีความลึกในหน้าแล้ง ที่ชาวประมงใช้เชือกผูกก้อนหินหย่อนลงไป มีความยาววัดได้ 99 วา ของผู้ใหญ่ เพราะตรงนั้นจะเป็นแอ่งที่มองเห็นด้วยตามนุษย์ บริเวณด้านหลังศาลาวัดอาสง และยังมีวลีความลึกลับกว่านั้นอีกว่า บริเวณสะดือแม่น้ำโขงดังกล่าวยังเป็นลำใต้น้ำทะลุไปออกที่ ภูง ผึ่งตรงข้ามที่ประเทศลาวอีกด้วย

แก่งอาสง

บริเวณดังกล่าวเมื่อวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ บรรดาวิญญาณทั้งหลายก็จะมารวมกันที่นี่ ส่วนจะมารวมกันเพื่ออะไรนั้นยากที่จะบอกได้ แต่ที่แน่ ๆ บรรดาวิญญาณทั้งหลายจะมารวมกัน แต่หากผู้ใดมีจิตใจเข้มแข็ง เข้าไปนั่งสงบสติอารมณ์ ไม่วอกแวก ก็จะได้ยินเสียงโหยหวน บ้างก็มีเสียงปี เสียงกลอง เหมือนกับคนกระทำพิธีกรรมอะไรสักอย่าง แต่หากคิดอีกทางหนึ่งก็เพราะว่าบริเวณแก่งอาสงนี้ หากมีคนตายไหลตามน้ำมาก็จะติดอยู่แก่งนี้ เมื่อก่อนหากมีคนตายในแม่น้ำโขง ก็จะมาโผล่ที่นั่นติดอยู่ตามเกาะ แก่งที่มีอยู่มากมายในหน้าแล้ง แม้แต่หน้าฝนที่น้ำก็จะมึลล้น เนื่องจากกระแสน้ำกระทบเข้ากับแก่งหิน จึงเป็นที่รวมวิญญาณต่าง ๆ ก็เป็นไปไม่ได้ เทพเจ้าทางน้ำ...สิ่งหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นตามริมแม่น้ำโขงในเขตจังหวัดหนองคาย จากตัวจังหวัดลงไปถึงอำเภอบึงกาฬ ซึ่งสิ่งนี้คือ หอเจ้าแม่สองนาง ซึ่งจะมีอยู่ที่วัดหายโศก อ.เมืองหนองคาย เรือไปที่ อ. โพนพิสัย อยู่ที่ปากห้วยหลวง แก่งอาสง และที่หน้าโรงพยาบาล อ.บึงกาฬ คำว่า สองนางในที่นี้คือ ๑ คู่ คือ ๒ ตัว สมัยก่อนชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขง จะใช้การติดต่อกันในทางทำธุรกิจค้าขาย ต้องเดินทางกันทางน้ำ เพราะไม่มีรถยนต์เหมือนทุกวันนี้ ดังนั้นจะต้องใช้เรือล่องผ่านหมู่บ้านต่าง ๆ

สภาพัฒนาธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 11/35

สำนักงานเลขาธิการสภาพัฒนาธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

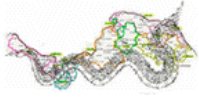
และหมู่บ้านก็จะตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะการเดินทางไปมาสะดวกสบาย เพราะฉะนั้นการเดินทางค้าขายจึงต้องมีการทำพิธีบวงสรวง เทพเจ้าทางน้ำ ที่เขาเชื่อและนับถือว่าจะให้ความปลอดภัยในการเดินทาง ในการทำพิธีบวงสรวงก็จะมีเครื่องเช่น ไห้วประกอบไปด้วย เหล้าขาว หมากพลู ข้าวดำ ข้าวแดง ก่อนออกเรือก็จะเทเหล้าขาวลงน้ำ เพื่อเป็นการบอกกล่าวว่าการออกเรือครั้งนี้ขอให้มีความปลอดภัย ประสบความสำเร็จในการค้าขายและเดินทาง ก่อนออกเดินทางทุกครั้งชาวลุ่มแม่น้ำโขงจะต้องทำพิธีบวงสรวงให้เกิดโชคลาภทุกครั้ง และการเดินทางทางเรือจะต้องใช้เวลานานเป็นเดือน ๆ ยิ่งตอนกลับทวนน้ำแล้วยังต้องใช้เวลานาน

บ่อยครั้งเหมือนกันที่มีชาวลุ่มน้ำโขงต้องเสียชีวิตลงในระหว่างการเดินทางทางน้ำ แต่นั่นพวกเขาจะเชื่อว่าเป็นการทำผิดต่อเจ้าแม่สองนาง หรือเทพเจ้าทางน้ำ จึงถูกลงโทษ เหตุการณ์เหล่านี้จะถูกเรียกว่า "เงือกกิน" "เงือก" "งู" เป็นสิ่งเดียวกัน "พญานาค" ก็เป็นสิ่งเดียวกัน แต่พญานาคนั้นมีฤทธิ์อยู่อีกมิติหนึ่ง พญานาคจึงสามารถแปลงร่างได้หลายชนิด และแปลงกายเป็นมนุษย์ หรืออะไรก็ได้ สุดแท้แต่จะแปลง เพียงแค่คิดก็แปลงร่างแล้ว ถึงแม้จะแปลงเป็นมนุษย์ได้ แต่การอยู่ก็มีกฎมี หรือกฎอยู่ต่างมนุษย์

จึงมีปรากฏการณ์ให้เห็นอยู่บ่อย ๆ ว่ามีคนเห็นงูใหญ่ หรือเห็นคนเดินลงไปในน้ำแล้วหายไปต่อหน้าต่อตา บางครั้งถึงกับมีการแปลงร่างเป็นหนุ่มมาเกี่ยวสาว จนกระทั่งมีการติดพันเกิดความรักระหว่างพญานาคกับมนุษย์ ก็มีอยู่บ่อยครั้ง เรื่องนี้สามารถสอบถามชาวบ้านท่าม่วง ตาลชุมได้ ขึ้นต่อกิ่ง อ.รัตนวาปี จ. หนองคาย เพราะสมัยก่อนสาว ๆ บ้านท่าม่วง และบ้านตาลชุม จะมีพญานาคแปลงกายเป็นหนุ่ม ๆ ขึ้นมาเกี่ยวพาราสิอยู่เป็นประจำ ถึงขนาดได้ชวนสาว ๆ ลงไปชมเมืองบาดาล แต่หลังจากนั้นอีก 7 วัน สาว ๆ ที่ลงไปก็เกิดอาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตไปในที่สุด ก่อนเวลาอันสมควร คือหลังจากขึ้นมาได้ 7 วัน ก็เสียชีวิต

รอยพญานาคในแต่ละปีของวันออกพรรษา อ. โพนพิสัย จ.หนองคาย จะเป็นแหล่งนัดพบของบรรดาผู้ที่ต้องการพิสูจน์ความจริงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่ได้ยินแต่คนอื่นพูดให้ฟังว่า ที่เขต อ. โพนพิสัย นั้นมีลูกไฟที่พุ่งขึ้นมาได้แม่น้ำโขง เป็นลูกไฟสีแดงอมชมพู ไม่มีเสียง ไม่มีแสง และไม่มีความร้อน ไม่มีใครกล้าลงไปใกล้ ๆ ไปและลูกไฟที่ว่านี้จะไม่เป็นที่กำหนดว่าจะเกิดขึ้นบริเวณใด จำนวนกี่ลูก และจะขึ้นสูงขนาดไหน ไม่มีกำหนด แต่จะเฉลี่ยแล้วจะขึ้นไม่แน่นอน จุดละ 3-20 ลูก ขึ้นสูงกว่า 100 เมตร ตามจุดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ลูกไฟนี้ชาวบ้าน อ. โพนพิสัย ตั้งแต่สมัยผู้เฒ่าผู้แก่ เรียกว่า "บั้งไฟพญานาค" เพราะเป็นที่เชื่อว่าจะเป็นบั้งไฟที่พญานาคจุดขึ้นมา เพื่อเป็นพุทธบูชาต่อพระพุทธเจ้า ที่เสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลังจากที่ไปโปรดพระมารดา เป็นเวลา 3 เดือน จึงมีทั้งเมืองมนุษย์ สวรรค์ และเมืองบาดาล ที่ต่างก็สาธุการจัดงานสมโภช ที่ประเพณีไทยทำมาก็คือ การตักบาตรเทโวในวันออกพรรษา

หลังจากเหตุการณ์บั้งไฟพญานาคขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ผ่านไปแล้ว ก็เหลือแต่ความทรงจำ และความประทับใจสำหรับผู้ที่มาพิสูจน์ความจริงว่า ลูกไฟนั้นคืออะไร หลายคนก็ต้องนำกลับไปคิด ไปวิเคราะห์ เนื่องจากสิ่งที่เห็นมากับตาเป็นอะไรกันแน่ พอผ่านไปได้อีก 7 วัน หลังออกพรรษา ชาวโพนพิสัยก็จะจัดงานแข่งเรือยาวประจำปี เหมือนกับทุกปีที่ผ่านมา แต่ปีนี้ 2536 มีสิ่งประหลาดเกิดขึ้นบนหน้ารถยนต์ของสองสามีภรรยา ที่นำผลไม้ไปขายในวันแข่งเรือ โดยนำรถยนต์โตโยต้า สีน้ำเงิน หมายเลขทะเบียน ป.8380 อุดรธานี จอดไว้บริเวณหน้าวัดไทย เพื่อขายส้มในงาน สองสามีภรรยา ชื่อ นายลี และนางอารีย์ ไม่ทราบนามสกุล เป็นคนจังหวัดอุดรธานี พอตกลงคัน

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

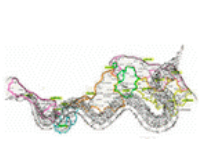
ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 12/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

หลังจากขายส้มแล้วก็นอนพักเอาแรงเพื่อจะได้ขายในวันต่อมา พอดกกลางคืน นางอารีย์ก็ฝันว่า มีชายสองคน นุ่งห่มผ้าขาว โปกหัวด้วยผ้าขาว ผูกด้านหน้าเป็นกระจุกเหมือนหัวพญานาค ขึ้นมาขอกินส้ม แต่นางไม่ให้กิน พอคืนที่สองมาก็ฝันเห็นเรือยาวลำหนึ่งจอดขวางอยู่กลางลานวัด (จอดบนบก) และได้ยินเสียงชายคนเดิมมาขอกินส้มอีก แต่นางก็ไม่พูดอะไร พอตื่นเช้ามาก็เล่าเรื่องฝันให้ชาวบ้านฟัง คนแก่ก็เลยบอกให้สองสามีภรรยา จัดขันดอกไม้ ธูปเทียน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง พอคืนต่อมาอีก ก็ฝันเห็นชายดังกล่าวมาขอส้มอีก แต่ก็ไม่ได้คิดอะไรแล้ว เพราะฝันเห็นมา 3 วัน หลังจากตื่นขึ้นตอนเช้าก็จะมาขายส้มต่อ ก่อนนอนสองสามีภรรยา ได้นำผ้าคลุมรถเอาไว้ก่อนนอน ก่อนขายส้มตอนเช้าจึงได้เปิดผ้าคลุมรถออก นำส้มมาวางขาย แต่เช้าของคืนที่ 3 ก็ต้องตกใจ เมื่อเปิดผ้าคลุมรถยนต์เพราะในความรู้สึกบอกว่ามีอะไรบางอย่างขดอยู่หน้ารถในความรู้สึกว่ามีจริง จนสุดท้ายจึงตัดสินใจเดินมาเปิดผ้าคลุมรถยนต์ออก แต่ก็ต้องแปลกใจอีกครั้งที่เห็น รอยประหลาดเหมือนกับรอยตะขาบขนาดใหญ่ เป็นรอยนูนและยังเปียก เป็นดินโคลนสีแดง ตรวจสอบตามข้างรถยนต์ ก็ไม่มีรอยป็นขึ้น-ลง มีเฉพาะนอนขดอยู่หน้ารถมีรูปร่างเหมือนตะขาบ มีเกล็ด มีขา เป็นรอยมันใส ดู ๆ แล้วเป็นดินที่ไม่เหมือนกับดินในหนองน้ำ หรือ โคลนบนบก เพราะดมดูก็ไม่มีกลิ่นเหมือนโคลนทั่ว ๆ ไป นางอารีย์ตกใจมาก เพราะกลัวว่าจะเป็กลางบอกเหตุที่ไม่ดีกับตน เมื่อชาวบ้านทราบเรื่องเข้าก็มามุงดูกันใหญ่ ด้วยความตกใจ ต่อมาก็มีคนมาแนะนำให้ไปเข้าทรงดูว่าเกิดอะไรขึ้น เมื่อได้เข้าทรงก็ทราบว่า โดยการเชิญดวงวิญญาณของหลวงพ่อบุญ ซึ่งเป็พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ในอุโบสถวัดไทย และหลวงพ่อบุญนี้สามารถที่จะติดต่อกับเมืองพญานาค หลังจากที่ได้เข้าทรงทราบว่า รอยดังกล่าวเป็นรอยของพญานาคจริง ที่แปลงร่างขึ้นมาปรึกษากับหลวงพ่อบุญในการที่จะบำรุงรักษาวัดให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป เพราะสภาพปัจจุบันนี้ขาดการดูแล และพญานาคที่ขึ้นมานั้นก็เป็พญานาคระดับหัวเมือง ที่มาเพื่อที่จะแสดงให้เห็นให้นุชนุษย์รู้ว่าเมืองบาดาล และพญานาคนั้นมีความจริงและบังเอิญขึ้นมาพบกับนายลี ซึ่งในชาติก่อน นายลีเป็ลูกชายของพญานาค ที่เมืองบาดาล เมื่อมาพบจึงเกิดความดีใจ พร้อมกับได้ขอกินส้ม และประกอบกับความดีใจจึงได้กระโดดขึ้นบนหน้ารถยนต์แล้วประทับรอยเอาไว้ได้ขึ้นมาตอนเที่ยงคืน มาทั้งหมด 7 คน อีก 6 คนไม่แสดงตัวให้เห็น ส่วนสองสามีภรรยา ที่ไปขายส้ม ก็ไม่เคยไปที่อ. โพนพิสัย มาก่อน

พญานาค สามารถแปลงกายเป็นอะไร ได้หลายอย่าง ตามร่างทรงที่อัญเชิญดวงวิญญาณหลวงพ่อบุญบอกว่าตรงทำน้ำวัดไทยนั้นเป็ปากถ้ำขนาดใหญ่ และเป็นถ้ำที่จะขึ้นสู่เมืองมนุษย์ ส่วนได้บริเวณวัดก็เป็ถ้ำขนาดใหญ่สมัยก่อนมีชาวประมงดำน้ำลงไป พบปากถ้ำขนาดใหญ่ มีงู (พญานาค) ขดอยู่หน้าถ้ำ ถ้าตัวสีเขียว หลวงพ่อบุญยังบอกว่า ถึงแม้จะมีการสร้างเขื่อนกันตลิ่งพัง ก็ไม่สามารถที่จะปิดปากถ้ำนี้ได้จากการปรากฏรอย พญานาค ครั้งแรกที่หน้ารถยนต์ของคนที่ขายส้มแล้ว ต่อมาได้เกิดขึ้นที่หน้าบ้านของนายประจักษ์ พิทักษ์กุล ผู้ใหญ่บ้านจอมนาง ถึง 3 ครั้ง 3 วันติดต่อกัน ที่มีลักษณะรอยเหมือนกับที่เกิดขึ้นบนหน้ารถยนต์ พอดกกลางคืน มีคนเดินผ่านไปมาที่หน้าบ้านผู้ใหญ่นายประจักษ์ก็ได้รับกลิ่นหอมเหมือนดอกไม้ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีดอกไม้ในบริเวณนั้น บริเวณเดียวกันมีคนฝันเห็นคนนุ่งขาวห่มขาว ขึ้นมาใส่บาตรพระและที่เดียวกันในตอนเช้าทุกวันก็จะมีพระสงฆ์ออกบิณฑบาตรอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ที่ขึ้นหน้ารถยนต์ และหน้าบ้านผู้ใหญ่นายประจักษ์ รอยดังกล่าวยังไปขึ้นที่หลังการรถยนต์ของเจ้าหน้าที่การเงินที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคายอีกด้วย และขึ้นอีกหลายที่ในปีเดียวกัน

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 13/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

หลวงพ่อใหญ่ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปูนปั้น ประดิษฐานอยู่ในวิหารวัดไทย จากการสอบถามผู้เฒ่า ผู้แก่ ก็บอกว่า เกิดมาก็เห็นอยู่อย่างนั้น ไม่พบหลักฐานว่าสร้างในสมัยใด ใครเป็นผู้สร้าง จึงเป็นเรื่องที่ต้องเชื่อฟัง และปฏิบัติตามประเพณีต่อไป เพราะปกติชาว อ. โพนพิสัย จะไปร่วมกันประกอบพิธี ไม่ว่าจะในวันออกพรรษา และวันเข้าพรรษา จะร่วมกันทำพิธีกรรมที่วัดไทยตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นการจัดไหลเรือไฟที่มีมานานแสนนาน ก็จะทำพิธีกันที่หน้าวัดไทย

หลวงพ่อใหญ่ เป็นที่เคารพนับถือของคน อ. โพนพิสัย มาช้านาน ใครมีเรื่องเดือดร้อนก็จะนำเครื่องสักการะไปสักการะเพื่อขอพร สวดแล้วแต่จะขอกัน ผู้ไปขอพรก็จะสำเร็จตามความมุ่งหวังสมปรารถนาทุกคน ต่อมาหลังจากที่มี รอยพญานาคปรากฏขึ้นที่หน้ารถยนต์ ที่จอดอยู่หน้าวัดไทยแล้ว ทางกรรมการวัดก็ได้จัดทำพระบูชาจำลองหลวงพ่อใหญ่ขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านนำไปสักการะบูชา ซึ่งก็มีหลายขนาดด้วยกัน

แข่งเรือที่บ้านทุ่งธาตุ...สมัยก่อนในวันขึ้น 15 ค่ำ ชาวบ้านทุ่งธาตุจะได้ยินเสียงแข่งเรือ กลางวันบางวันก็จะเห็นลำน้ำพุ่งเป็นทางตรงเหมือนงูใหญ่ผ่านไปมา วันดี คืนดีก็จะเห็นตาผ้าขาวเดินทางผ่านไปมา แล้วหายตัวไปในบริเวณห้วยบ้านทุ่งธาตุ บริเวณสะพานก่อนถึง โรงเรียน ตรงนั้นจะมีป่าไม้ทึบ ต่อมามีคนไปปลูกบ้านอยู่ใกล้ ก็จะมีสิ่งประหลาดเกิดขึ้นให้เห็นอยู่บ่อย ๆ โดยมากจะเห็นตาผ้าขาวเดินไปมาอยู่เป็นประจำ โดยตาผ้าขาวบอกว่ามาจากเมืองบาดาล เคยมีคนเอาขะไปเทลงทำน้ำห้วยหลวง หลังบ้านบริเวณดังกล่าว เกิดทำน้ำพังอย่างทันตาเห็น

วังนาคินทร์

วังนาคินทร์คำชะ โนด หรืออีกชื่อหนึ่งที่ชาวบ้านเรียกคือ เมืองชะ โนด อยู่ระหว่าง ต.วังทอง และ ต.บ้านม่วง และ ต.จันทร์ อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี

ตามตำนานกล่าวว่า เมืองชะ โนด มี เจ้าพ่อพญาศรีสุทโธ เป็นใหญ่ ครองเมืองหนองกระแสน้ำหนึ่ง มีบริวาร 5,000 ส่วนอีกครึ่งหนึ่งเป็นของ สุวรรณนาค และมีบริวาร 5,000 เช่นกัน ทั้งสองฝ่ายอยู่ด้วยกันด้วยความรัก สามัคคี มีอะไรก็แบ่งกันกินเป็นเช่นนี้ตลอดมา จนอยู่มาวันหนึ่ง สุวรรณนาค พาบริวารออกไปล่าเนื้อหาอาหาร ได้ช้างมาเป็นอาหาร จึงได้แบ่งให้สุทโธนาค ครึ่งหนึ่ง พร้อมกับนำขนช้างไปให้ดูเพื่อเป็นหลักฐาน ต่างฝ่ายต่างก็อึดหน่าสำราญ และอยู่มาวันหนึ่ง สุวรรณนาค ก็ออกหาอาหารอีก ครึ่งนี้ได้เม่นมาเป็นอาหาร จึงได้แบ่งให้สุทโธนาคไปครึ่งหนึ่ง พร้อมกับนำขนไปให้เพื่อเป็นหลักฐานเช่นเคย เม่นตัวนี้โตใหญ่แต่ขนน้อย เมื่อแบ่งให้ สุทโธนาค ก็ไม่พอใจ เพราะพิจารณาแล้ว ขนาดขนยังใหญ่ขนาดนี้ แล้วตัวคงใหญ่กว่านี้แน่นอน จึงไม่รับเนื้อเม่น พร้อมกับส่งคืน สุวรรณนาค เห็นดังนั้นจึงไปชี้แจงให้ทราบ ขอให้รับไว้เป็นอาหาร และผลสุดท้ายทั้งสองจึงประกาศสงครามกัน สาเหตุที่เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งออกหาอาหาร อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องไม่ต้องออกไป เพราะกลัวว่าบริวารจะปะทะกัน

เมื่อประกาศสงครามกันขึ้น ต่างฝ่ายต่างก็ระดมไพร่พลบริวาร สงครามเกิดขึ้น ไม่มีฝ่ายไหนแพ้ ชนะ พญานาคทั้งสองรบกันอยู่เป็นเวลา 7 ปี ก็ไม่มีใครแพ้ ชนะ เพราะต่างฝ่ายต่างก็หวังครองหนองกระแสน้ำเพียงฝ่ายเดียว จนทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่รอบ ๆ หนองกระแสน้ำเกิดความเสียหาย เดือดร้อนไปตาม ๆ กัน พื้นโลกสะเทือนเกิดแผ่นดินไหว เทวดาต่างก็เดือดร้อนกันไปด้วยสามภพ ความเดือดร้อนทราบไปถึงพระอินทราชาผู้เป็นใหญ่ เทวดาทั้งหลายต่างก็

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 14/35

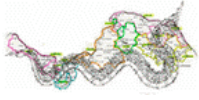
สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

พากันไปร้องทุกข์และเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้พระอินทร์ได้ทราบ ดังนั้นจึงได้หาวิธีให้พญานาคทั้งสองหยุดรบกัน เพื่อความสงบสุขของไตรภพ จึงได้เสด็จลงจากดาวดึงส์มายังเมืองมนุษย์โลก ที่หนองกระแสน แล้วตรัสเป็นเทวราชโองการว่า "ให้ท่านทั้งสองหยุดรบกันเดี๋ยวนี้" การทำสงครามครั้งนี้ถือว่าเสมอกัน และให้หนองกระแสนเป็นเขตปลอดสงคราม และให้พญานาคทั้งสองสร้างแม่น้ำคนละสาย จากหนองกระแสน ใครสร้างถึงทะเลก่อนจะได้ปลาบึกไปไว้ในแม่น้ำแห่งนั้น และให้ถือเอาภูเขาพญาไฟเป็นเขตกันคนละฝ่าย ใครเข้าไปราวีรุกรานกันขอให้ไฟจากภูเขาไฟใหม่ฝ่ายนั้นเป็นจุดมหาจุด หลังจากพระอินทร์ตรัสเป็นเทวราชโองการเช่นนั้น สุธโชนาค พร้อมไพร่พลอพยพออกจากหนองกระแสนสร้างแม่น้ำมุ่งไปทางทิศตะวันออกของหนองกระแสน เมื่อถึงตรงไหนเป็นภูเขาก็คดโค้งไปตามภูเขา หรืออาจจะลอดภูเขาบ้างตามความยากง่ายในการสร้าง เพราะสุทธโชนาคเป็นคนใจร้อน แม่น้ำนี้เรียกว่า "แม่น้ำโขง" คำว่า โขง มาจากคำว่า โค้ง ได้ถึงทะเลก่อนจึงได้เป็นผู้ชนะปลาบึกจึงอยู่แม่น้ำโขง ส่วนฝั่งลาวเรียกว่าแม่น้ำของ

ส่วน สุวรรณนาค เมื่อได้รับเทวราชโองการก็พาบริวารไพร่พลออกจากหนองกระแสน สร้างแม่น้ำมุ่งไปทางทิศใต้ของหนองกระแสน สุวรรณนาค เป็นคนตรงพิถีพิถันและยังเป็นผู้มีจิตใจเย็น การสร้างแม่น้ำจึงต้องทำให้ตรง แม่น้ำนี้เรียกว่า แม่น้ำน่าน แม่น้ำแห่งนี้จึงเป็นแม่น้ำที่ตรงกว่าแม่น้ำทุกสายในประเทศไทย การสร้างแม่น้ำแข่งขันปรากฏว่า สุธโชนาค สร้างแม่น้ำโขงเสร็จก่อนตามสัญญาของพระอินทร์ สุธโชนาค เป็นผู้ชนะ และปลาบึกจึงต้องไปอยู่แม่น้ำโขงแห่งเดียวในโลก

จากนั้น สุธโชนาค สร้างเสร็จ ปลาบึกขึ้นอยู่แม่น้ำโขงและเป็นผู้ชนะตามสัญญาแล้ว จึงได้แผลงฤทธิ์เหาะไปเฝ้าพระอินทร์ ณ ดาวดึงส์ ทูลถามพระอินทร์ว่า "ตัวข้าเป็นชาติเชื้อพญานาค จะอยู่โลกมนุษย์นานเกินไปก็ไม่ได้" จึงได้ขอทางขึ้นลงระหว่างเมืองบาดาล กับเมืองมนุษย์ เอาไว้ 3 แห่ง พร้อมกับทูลถามว่า "จะให้ครอบครองอยู่ตรงไหนแน่นอน" พระอินทร์ผู้เป็นใหญ่จึงอนุญาตให้มีรูพญานาคเอาไว้ 3 แห่ง คือ ที่ธาตุดวงนครเวียงจันทน์ ที่หนองคันแท และที่พรหมประกายโลก

(คำชะโนด) ธาตุดวงนครเวียงจันทน์ และหนองคันแท เป็นทางขึ้น-ลงของพญานาคเท่านั้น ส่วนพรหมประกายโลก คือที่พรหมได้กลิ่นไอดิน เมื่อพรหม เทวดา ลงมากินดินจนหมดฤทธิ์ กลายเป็นมนุษย์ แล้วให้สุทธโชนาคไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นั่น ซึ่งมีต้นชะโนดขึ้นเป็นสัญลักษณ์ (ชะโนดมีลักษณะเหมือนต้นมะพร้าว ต้นหมาก และต้นตาล ผสมกัน) และให้ถือเป็นต้นไม้บรรพกาลให้สุทธโชนาค มีลักษณะ 31 วัน ข้างขึ้น 15 วัน ให้สุทธโชนาคและบริวารกลายร่างเป็นมนุษย์ เรียกว่า "เจ้าพ่อพญาศรีสุทโธ" มีวังนาकिनทร์คำชะโนดเป็นถิ่น และอีก 15 วันข้างแรม ให้สุทธโชนาคและบริวารกลายร่างเป็นนาค และเรียกชื่อว่า "พญานาคราชศรีสุทโธ" ให้อาศัยอยู่เมืองบาดาล ดังนั้นชาวบ้านม่วง บ้านเมืองไพร บ้านวังทอง อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี จึงพบเห็นชาวเมืองชะโนดไปที่ขวงงานบุญประจำปี ทั้งผู้หญิงผู้ชายอยู่หลายครั้ง บางทีจะเห็นผู้หญิงไปยืมฟืม (เครื่องมือทอผ้า) ไปทอผ้าอยู่เป็นประจำ และเมื่อคุยกับชาวบ้านถูกออกกันก็ได้นอนพักที่บ้านชาวบ้าน แต่ขอให้จัดที่นอนให้เป็นที่ถูบ้านในพะเนียด (กระเฒอใหญ่) แต่เมื่อชาวบ้านตื่นขึ้นมาดูหญิงสองคนนั้นกลายเป็นงูใหญ่นอนขดอยู่หรือไม่บางครั้งชาวเมืองชะโนด ได้จัดงานบุญประจำปี มีการมาว่าจ้างเอาภาพยนตร์ไปฉายที่เมืองชะโนดก็เคยมี จนหน่วยฉายหนังเร่เมืองอุดรธานี กลัวไปตาม ๆ กัน เรื่องนี้สามารถที่จะสอบถามชาวบ้านในระแวกนั้นได้ถึงเรื่องอัศจรรย์ต่าง ๆ หรือแม้เวลาที่เกิดน้ำท่วมใหญ่ แต่ที่คำชะโนดกลับยกตัว

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 15/35

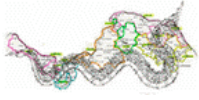
สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

ลอยขึ้นทั้งเกาะ น้ำจะไม่ท่วม เมื่อเวลาน้ำลดก็จะลดลงเหมือนเดิม ผาแดง นางไอ่...เป็นตำนานรัก ระหว่างหญิงหนึ่ง-สองชาย เมื่อฝ่ายหนึ่งพลาดรักและเสียที่ถูกทำร้ายตายไป ก็เกิดสงครามจนบ้านเมืองถล่มทลายกลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ จุดกำเนิดตำนานรักอีสานในเรื่อง ได้กล่าวถึง พระยาขอม ผู้ครอง เมืองเอกชะริตา มีธิดาชื่อ นาง ไอ่คำ ที่อยู่ในวัยสาวอายุย่าง 15 ปี มีความงามเป็นที่เลื่องลือไปถึงเจ้าชายเมืองต่าง ๆ จนเป็นที่หมายปอง ใคร ๆ ก็อยากได้มาเป็นคู่ครอง และความงามที่เล่าลือนั้นก็ได้เข้าหูของ ผาแดง แห่ง เมืองผาโพง ด้วยความคิดถึง และอยากชมความงามของนางไอ่คำ ผาแดง จึงได้แอบขี้ม้ามาหานางไอ่คำจนทั้งสองได้พบกันและเกิดความรัก สุดท้ายเมื่อทั้งสองได้เสียกันจึงสัญญากันว่าจะทำพิธีสู่ขอและแต่งงานตามประเพณีต่อไป

นอกจากนี้ยังมีเมืองหนึ่งชื่อ ศรีสัตตนาคนหุต มี สุทโชนาค ครองเมือง มีโอรสชื่อ พงศ์ สุทโชนาค ได้อพยพมาจากหนองแส เพราะผิดใจกับ สุวรรณนาค เพื่อนรัก เนื่องจากการแบ่งเนื้อแผ่นดินน้อย เพราะคิดว่าสุวรรณนาคคิดไม่ซื่อ จึงทะเลาะกันจนเกิดสงคราม

ต่อมาเมื่อถึงเดือนหก พระยาขอม จะทำบุญบั้งไฟจึงได้จัดการแข่งข่าวสารไปยังเมืองต่าง ๆ ให้ทำบั้งไฟมาร่วมงาน ส่วนผาแดง ไม่ได้รับเชิญเพียงได้ทราบข่าวก็มา เนื่องเพราะมีสัญญารักกับนางไอ่คำอยู่แล้ว จึงได้ถือโอกาสนำบั้งไฟมาร่วม ก็ได้รับการต้อนรับจากพระยาขอมเป็นอย่างดี พระยาขอมได้ตั้งรางวัลเมื่อบั้งไฟของใครชนะ ก็ขึ้นสูงจะให้ทรัพย์สมบัติและนางสนมกำนัล ส่วน ผาแดง ถ้าชนะจะได้ขานางไอ่คำให้ ในเวลาจุดบั้งไฟของเมืองต่าง ๆ ขึ้น ส่วนของพระยาขอมไม่ขึ้น ของ ผาแดง แดกกลางบั้ง พระยาขอมก็ไม่ทำตามสัญญา สุดท้ายเมืองอื่นก็กลับกันหมด ส่วน ผาแดง ก็กลับเมืองของตนพร้อมความทุกข์ เพราะรัก ประกอบกับบั้งไฟไม่ขึ้น ในการจุดบั้งไฟครั้งนี้ พงศ์ ลูกชาย สุทโชนาค ไม่ได้นำบั้งไฟมาร่วมเพราะเป็นนาค แต่ก็ได้แปลงกายเป็นกระรอกค่อน (เผือก) มาร่วมงานด้วย และได้หลงรักนางไอ่คำด้วยเช่นกัน แต่ก็ไม่มีโอกาสได้เข้าใกล้ตัวนางไอ่คำ เมื่อบุญบั้งไฟเลิกก็กลับบ้านพร้อมด้วยแบกเอาความรักกลับไปด้วย เมื่อถึงเมืองก็ไม่เป็นอันกินอันนอน จึงได้ลาพ่อมาหานางไอ่คำอีกครั้ง และแปลงกายเป็นกระรอกค่อนมาเหมือนเดิม ส่วนบริวารก็แปลงร่างเป็นสัตว์อื่น ๆ กระรอกค่อนพงศ์ แขนงกระดิ่งทองไว้ที่คอด้วย ได้ปีนขึ้นไปบนต้นไม้ที่ใกล้ปราสาทของนางไอ่คำ เมื่อนางไอ่คำเห็นกระรอกก็อยากได้ จึงให้นายพรานจับกระรอก นายพรานได้ยิงกระรอกด้วยธนู ก่อนตาย พงศ์ ได้อธิษฐานว่า "ขอให้เนื้อของข้าจะมีพอกินแก่คนทั้งเมืองและอร่อย" เมื่อกระรอกตายชาวเมืองก็แบ่งกันจนทั่ว ยกเว้นแม่หม้าย เพราะไม่ได้ช่วยงาน ฝ่ายบริวารพงศ์ เมื่อเห็นดังนั้นจึงรีบกลับไปบอกสุทโชนาค ๆ โกรธมาก จึงได้เกณฑ์พลนับหมื่นเพื่อถล่มเมืองพระยาขอม ใครกินเนื้อพงศ์ต้องฆ่าให้หมด

ในขณะเดียวกัน ผาแดง ที่รัก นางไอ่คำ อยู่แล้ว เมื่อถึงเมืองแล้วก็ไม่เป็นอันกินอันนอน จึงรีบขึ้นม้าบักสามจากเมืองผาโพง สู่มืองเอกชะริตา เมื่อมาถึงนางไอ่คำก็ต้อนรับด้วยดี พร้อมจัดอาหารมาให้ ผาแดง รู้ว่าอาหารคือเนื้อกระรอกค่อนจึงไม่กิน และได้บอกแก่นางไอ่คำว่า หากใครกินเนื้อนี้แล้วบ้านเมืองจะถล่มถึงตาย พอตกกลางคืนกองทัพพญานาคก็มาถึงเมือง แผ่นปฐพีจึงถล่มเสียงดังสนั่นไปทั่ว ผาแดงจึงได้ให้ นางไอ่คำ เตรียมข้าวของพอที่จะเอาไปไค เช่น แขนง ฆ้อง และกลองประจำเมือง แล้วรีบขึ้นม้าซ่อนท้ายผาแดงควมม้าออกจากเมืองทันที เมื่อพญานาครู้ว่านางไอ่คำหนี จึงได้ออกติดตามไปติด ๆ แผ่นดินถล่มไม่หยุด ถึงแม้ว่าจะควมม้าเร็วขนาดไหน พญานาคก็ยังไม่หยุดตาม จนในที่สุดม้าบักสามก็ค่อย ๆ หมดแรง พญานาคตามทันเอาหางตวัดเกี่ยวเอาตัวนางไอ่คำลางจากหลังม้า ส่วนผา

แดงก็ควมมาต่อ ไป พญานาคก็ตามไปอีก เพราะผาแดงมีแหวนของนางไอ่คำติดตัวไปด้วย และเมื่อเห็นพญานาคตามไปเช่นนั้น ผาแดงจึงทิ้งแหวนและก็ปลอดภัยในที่สุด ก่อนผาแดงจะพานางไอ่คำหนี...

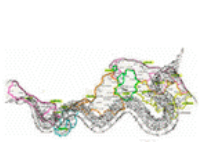
ต่อมาเมื่อผาแดง ถึงเมืองผาโพง เสียใจที่สูญเสียคนรักไปต่อหน้าต่อตา จึงได้อธิษฐานต่อเทพดาว่า จะขอตายเพื่อไปต่อสู้อุปกับพญานาค กองทัพผาแดง กับ กองทัพพญานาคได้ต่อสู้กันอยู่นาน น้ำในบึงในหนองขุนขึ้นดินบนบกกลายเป็นฝุ่นตลบไปหมด ร้อนถึงพระอินทร์ ต้องลงมาระงับศึกให้ผาแดงกลับเมืองผิ พญานาคกลับเมืองบาดาลตามเดิม ส่วนนางไอ่คำให้อยู่ที่เมืองบาดาลก่อน และขอให้พระศรีอาริย์ลงมาตัดสินก่อน ว่าใครคือสามีที่แท้จริง จึงจะให้นางไอ่คำไปอยู่กับคนนั้น

พญานาค กับ พระชาตบั้งพวน

การที่คนเรานับถือสิ่งใด เรื่องใดนั้นย่อมรู้ในสิ่งนั้น ชื่อว่าเราได้นับถือกราบไหว้ด้วยความฉลาด และรู้แจ้งเรื่องนาคและเทวดา ที่ปรากฏในตำนานโบราณทุกแห่งนั้น มิใช่เรื่องเหลวไหลของผู้ศึกษาศาสตร์ และสร้างจิตให้มีอำนาจ แล้วย่อมสามารถมองเห็นเทวดา อมนุษย์ได้จริง ๆ เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นวิสัยของเทพจักษุ ไม่ใช่ของมังสจักษุ ในสมัยพุทธกาล เมื่อคราวที่พระพุทธเจ้าเสด็จที่พระเชตวันมหาวิหาร ใกล้กรุงสาวัตถี พระองค์ได้พิจารณาถึงพุทธโบราณ ประเพณีของพระพุทธเจ้าในอดีตที่เสด็จเข้านิพพานไปแล้ว สาวกทั้งหลายได้นำเอาพระสารีริกธาตุไปฐาปนาไว้ในที่ที่เหมาะสม พอรุ่งเช้าหลังจากที่พระอนันท์ได้ถวายน้ำชำระพระโอษฐ์ และไม้สีฟัน หลังเสร็จกิจจึงทรงผ้ากัมพลสีแดง แล้วผินพระพักตร์สู่ทิศตะวันออกเสด็จลีลาทางอากาศ มีพระอนันท์เป็นปีจนาสมณะติดตาม เมื่อเสด็จลงประทับที่ คอนกอนเนา (เวียงจันทน์) แล้วเสด็จมาที่หนองคันแทเสื่อน้ำ แล้วไปประทับที่ โพนจิกเวียงจัว ได้ปากห้วยคุดา (บ้านปะโค เวียงคุก) ทอดพระเนตรเห็น แล่นคำ แลบลิ่น จึงทรงแยมพระโอษฐ์ พระอนันท์ทูลถาม พระองค์พญากรณ์ ว่า ต่อไปบ้านเมืองนี้จะเจริญ และแล่นคำนั้นก็คือ บัพพาละนาค ตัวที่อยู่ภูเขาลวงริมน้ำบั้งพวน ต่อมาคนนั้น ได้กลายร่างเป็นมาณพน้อย นุ่งห่มขาว เข้ามารับบาตร ทูลอาราธนาพระพุทธเจ้าไปสู่ภูเขาลวง หลังจากที่ บัพพาละนาคถวายภัตตาหาร พระองค์กระทำภัตตกิจเสร็จแล้วประทานผ้ากัมพลผืนหนึ่งแก่ บัพพาละนาค แล้วเสด็จไปฉันเพลที่ใกล้เวินหลอด ต่อมาเรียกว่า เวินเพล (บ้าน โพนฉั่น- โพนแพง) จากนั้น สุขขหัตถินาค เนรมิตเป็นช้างถือดอกไม้ม้าขอเอารอยพระพุทธบาท พระองค์ได้ย่ำรอยพระบาทไว้ที่แผ่นดินใกล้ริมน้ำช้ำเสียงช้างร้องได้ยิน (ปัจจุบันเรียกว่า พระบาทโพนฉั่น)

พญานาคสร้างเมือง

ณ ที่ตำบลหนองคันแทเสื่อน้ำ ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีชายคนหนึ่งลักษณะคำพุงใหญ่ชื่อว่า "บุรีจันทร อ่วยล้วย" เป็นผู้มิใญ่บุญสุนทาน จิตใจเป็นกุศล โอบอ้อมอารีแก่คนและสัตว์ ทำบุญให้ทานอยู่เป็นนิตย์ ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ ร่องสะแก ในเวียงจันทน์ทุกวันนี้ ครั้งนั้นมีพระอรหันต์ 2 องค์ มาจากราชคฤห์นคร อาศัยอยู่ที่นั่นองค์หนึ่งชื่อ มหาพุทธวงศา อยู่ริมน้ำบั้ง องค์หนึ่งชื่อ มหาสังขะติ อยู่บ้านโพนเหนือ น้ำบั้ง บุณิจันทร อ่วยล้วย เป็นผู้ปฏิญาณท่านทั้ง 2 ให้มีความสุขด้วยปัจจัยไม่ขาด

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

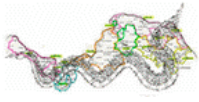
หน้า 17/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๓-๘

ด้วยอำนาจบุญกุศลช่วยชู ทำให้คนทั้งหลายมีความรักนับถือ บุรีจันทร์ อ่วยล้วย จึงได้พร้อมกันยกให้เป็น อาจารย์สั่งสอน ทั้งศีลธรรม และศิลปกรรม หัตถกรรม และการกสิกรรม จนในที่สุด บุรีจันทร์ อ่วยล้วย ก็เป็นที่รักของมนุษย์ และเทวดา นาค จึงมีนามมากอยช่วยเหลือในกิจการต่าง ๆ มิขาด โดยมี สุวรรณนาค เป็นต้น ได้พิจารณาตั้งเมืองในที่เหมาะสม และเนรมิตบ้านเมืองให้แก่บุรีจันทร์ อ่วยล้วยอยู่มาวันหนึ่ง ชาวบ้านทำนา เมื่อข้าวออกรวง น้ำก็มาท่วมเสีย สุวรรณนาค จึงให้ เศรษฐไชยนาค เนรมิตเป็นคันแทกั้นน้ำไว้ เพื่อไม่ให้น้ำท่วมข้าว ที่นั่น คนจึงเรียกว่า "หนองคันแทลื่อน้ำ" ต่อมาอีก สุวรรณนาคจึงให้นาคบริวาร 2 ตัว คือ เอกจกขุนาค และ สุกันชนาค จำแลงเพศเป็นงูมาทำให้ข้าวล้มเสียหาย ชาวบ้านจึงกันรั้ว เปิดช่องกลาง คักไซไว้ ต่อมางูน้อย 2 ตัว ที่มีเกล็ดเหมือนทองคำ มีหงอนแดงงาม เข้าไปติดอยู่ในไซในกั้นนั้น บุรีจันทร์ อ่วยล้วย ฝันว่ามีใส้ออกมามีลึงค์ยาวพันเอวถึง 7 รอบ เมื่อตื่นขึ้นมีความกลัว ไปใส่บาตรพระอรหันต์ ท่านแนะนำให้อาตอกไม้ขาวใส่พานบูชาไว้ที่หัวนอน แล้วอุทิศกุศลถึงพญานาค ตอนสายมีคนนำงูน้อย 2 ตัวมาให้จึงซังเอาไว้ เพื่อที่จะนำไปให้พ่อท้าวคำบางผู้เป็นใหญ่ แต่ยังไม่ได้นำไป พอดกกลางคืน สุวรรณนาค แปลงเป็นตาผ้าขาวมีศิระยะหงอก บอกว่างู 2 ตัวนั้นเป็นลูกจะมาขอคืน เมื่อ บุรีจันทร์ อ่วยล้วยเห็นดังนั้นจึงถามว่า ท่านเป็นคนศีลธรรมหรือ จึงนุ่งห่มขาว แต่ทำไมจึงบอกว่าเป็นลูกท่าน ข้าตั้งใจจะนำไปถวายพ่อท้าวคำบาง เพราะเห็นว่างูเป็นเกล็ดทองคำตาผ้าขาวจึงบอกว่า ข้าเป็นพญานาค ท่านอย่าเอานี้ไปถวายท่านเลย สิ่งนี้ไม่เหมาะที่จะนำไปให้ท่านพ่อคำบาง ควรจะนำสิ่งอื่นไป หากท่านต้องการเราจะให้ตามใจท่าน บุรีจันทร์ อ่วยล้วยคิดว่าคงจะเป็นตามที่เราฝัน และการอุทิศบุญถึงพญานาค จึงบอกว่า เมื่อข้าต้องการเมื่อใด ท่านจงให้เมื่อนั้นเถิด แล้วมอบงูน้อย 2 ตัว ไป ต่อมางู 2 ตัว ก็กลายเป็นมาณพน้อย 2 คน นุ่งขาวล้วน แล้วเดินจากไป ทันใดตาผ้าขาวจึงบอกกับ บุรีจันทร์ อ่วยล้วย ว่า ให้ท่านชูดบ่อน้ำไว้ที่ริมบึงนอกบ้าน ถึงวันพระจะให้นาค 2 ตัวขึ้นมา ท่านประสงค์สิ่งใดจงเรียกจากนาคทั้งสองนั้น จากนั้นตาผ้าขาวก็จากไปอีกครั้งนั้นพญานาคเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อย จึงไปคลพระทัยพ่อท้าวคำบางและเมเหสี ให้นางอินทสว่างลงรอด ให้เป็นบาทบริจาริกแห่งพระยาสุมิตรธรรมวงศา เมืองมรุกขนคร และเมื่อนางอินทสว่างลงรอดทราบก็เกิดความ โศกเศร้า บิดาเห็นว่าพระธิดาไม่พอใจจึงพูดเพื่อให้พระธิดากลับว่า ถ้าเช่นนั้นจะนำเข้าไปเป็นธิดาของบุรีจันทร์ อ่วยล้วย ที่เขาเล่าลือกันว่าพุงใหญ่มาก กินข้าวเข้าไปทั้งกะบุง ธิดาได้ยินแทนที่จะกลัว กลับมีความพอใจและหายโศกเศร้าจึงได้ให้ปลุกเรือนหลวงขึ้น 2 หลัง ๆ ละ 5 ห้อง ไว้ระหว่างหาดทราย กับบ่อน้ำของบุรีจันทร์ อ่วยล้วย แล้วให้พระธิดาไปอยู่ที่นั่น แล้วครัสสั่งให้บุรีจันทร์ อ่วยล้วยเข้าเฝ้า เพื่อให้พระธิดาเห็นจะได้เกลียดฝ่ายบุรีจันทร์ อ่วยล้วย เมื่อทราบดังนั้นจึงไปที่บ่อน้ำ ซึ่งพญานาคตั้งให้ชูด แล้วร้องเรียกนาคทั้ง 2 ให้มา นาคทั้ง 2 ก็มาตามประสงค์ บุรีจันทร์ อ่วยล้วย จึงบอกว่า บัดนี้เราอยากได้นางอินทสว่างลงรอดมาเป็นภรรยา ท่านทั้งสองจงกรุณาให้นางได้กับข้าพเจ้าด้วยเทอญ

พญานาคผู้สร้างเมือง

ขณะนั้น สุกันชนาค นำขวดไม้จันทร์มาให้ และเนรมิตอ่างน้ำสำหรับสรงน้ำอ่างหนึ่ง พร้อมทั้งกระบวยสำหรับคักน้ำอาบ เอกจกขุนาค ให้ฟ้าเซ็ดตัว ภายโหลนาค ให้ฝ้านุ่ง แล้วก็บอกต่อไป ส่วน อินทจกขุนาค ให้เสื่อรูปท้าวพันดา สิทธิโกคนาค ให้หมิงกุฎทองคำประดับแก้ว คันธพพนาค ให้สังวาลย์คำ ศิริวิฆนาค ให้รองเท้าทองคำ อินทสิริเทวดา ให้แว่นกรองทองคำ เทวดาผยอง ให้ต่างหูทองคำ เครื่องทั้งหลายเหล่านี้ประดับด้วยแก้ว เทวดา

สนิท ให้ฟ้าเซ็ดหน้า ประสิทธิ์ศักดิ์เทวดา ให้ขวดน้ำมันแก้วผลึก เมื่อ นาค เทวดา ให้เครื่องเหล่านี้แล้ว ก็พากันมาชุมนุมอยู่ที่หาดทราย อันเป็นที่อยู่ของ สุกันธนาคน ส่วน สุวรรณนาค หัตถินนาค ปิพพาละนาค ได้มาพร้อมกับ พญาสุวรรณนาค และ พุทโธปปานาค แล้ว พญาสุวรรณนาค ก็เนรมิตปราสาทสำเร็จด้วยไม้จันทน์ พร้อมอาสนะ เครื่องปูลาด เพดานให้พร้อมเสร็จ แล้วจึงพากันไปปรับเอา นางอินทสว่างลงรอด มาไว้ในปราสาทนั้น พญาสุวรรณนาค ยังเนรมิตห้องพระโรงหลวง 19 ห้อง ที่ทำด้วยแก่นจันทน์-แดง ปิพพาละนาค เนรมิตปราสาทไม้มะเดื่อพอกทองคำภายนอก พุทโธปปานาค เนรมิตสระพังสำหรับสรง สุกันธนาคน และ หัตถินนาค เนรมิตโรงช้างไว้ชาย-ขวา ในคุ่มวังนั้นให้มีทุกประการ เมื่อคนทั้งหลายไปจับต้องสิ่งที่ยุชฌิมเนรมิตไว้ก็จะเกิดมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา เทวดา อินทศิริ เขียมปาง รับอาสา กับ พญานาค เข้าคุ่มครองรักษาวัตถุข้าวของในปราสาทโรงหลวงทั้งสิ้น แล้วให้ เทวคามัจฉนารี นำพานดอกไม้ไปเชิญ บุรีจันทร อ่วยด้วย เข้ามาอยู่ หลังจากที่ บุรีจันทร อ่วยด้วย ชำระร่างกาย แล้วประดับด้วยเครื่องทั้งหลายที่เหล่า พญานาค และ เทวคานเนรมิต ให้ เมื่อแต่งเสร็จปรากฏว่า ร่างกายที่อ้วนใหญ่ ดำ ก็กลายเป็นหนุ่มรูปงาม เนื้อตัวหอมด้วยกลิ่นจันทน์ เทวคามัจฉนารี จึงได้อุ้มไปนอนไว้กับนางอินทสว่างลงรอด ทันใดนางก็ตื่นขึ้น และก็หลับต่อไปอีก หลังตื่นมาทั้งคู่ก็เกิดความรักใคร่และได้เป็นสามี ภรรยากันต่อมา บุรีจันทร อ่วยด้วย เป็นเจ้าเมือง

เมื่อบริวารทั้งหลายตื่นขึ้นมาเห็นความยิ่งใหญ่ ดังนั้นจึงนำความไปแจ้งแก่พ่อท้าวคำบางและพระมเหสี ทั้งสองมีความยินดี จึงให้เสนาอำมาตย์จัดการพิธีสมโภช ยกบุรีจันทร อ่วยด้วย เป็น "เจ้าบุรีจันทร" พร้อมทั้งมอบบ้านเมืองให้ครอง โดยมี เทวคามัจฉนารี รักษาเจ้าบุรีจันทร และข้าทาสบริวาร แล้วให้บอกกล่าวแก่ เงือก งู ที่เป็นบริวารไม่ให้ทำร้ายแก่ผู้ใด ให้พากันรักษาพระพุทธรักษา บ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ตั้งอยู่ในพระไตรสรณคมน์ รักษาจงจิตแก้วของพระพุทธเจ้าไว้

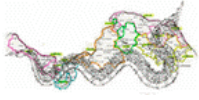
สุวรรณนาค ได้รับคำสั่งดังนั้นจึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง จึงแต่งให้นาค 4 ตัว คอยดูแลเมือง ราษฎรควรทำโทษจึงทำ โดยมี กายโลหนาค เอกจักษุนาค สุกันธนาคน และ อินทจักษุนาค โดยมี เทวคาอินผยอง และ เทวคาสวาสนิท เป็นผู้เที่ยวตรวจดูตามตำบลต่าง ๆ เมื่อเห็นคนกระทำให้บอกรุ่นนาคทั้ง 4 เป็นผู้ตัดสินลงโทษ

ครองเมืองอย่างเป็นธรรม

เมื่อเจ้าบุรีจันทร อ่วยด้วย ได้ครองเมือง ก็ให้กรุ่นน้ำด้วยไม้ประคูด แล้วสร้างมณฑลครอบไว้ สร้างสะพานจากพระนคร ข้ามบึงไปถึงบ้านเดิมที่ร่องสระแกริมหนองคันแทเสื่อน้ำ แล้วสร้างวัดขึ้นชื่อ วัดสวนอ่วยด้วย สร้างวิหารอีก 2 หลังถวายพระอรหันต์ป่าไผ่ และป่าหน่อ

ต่อมาวัดแห่งนี้ท่านมหาพุทธวงศา ได้นำพระธาตุอรหันต์มาบรรจุไว้ ปัจจุบันชื่อว่า วัดโศกป่าหลวง ในเวียงจันทน์

ในครั้งพุทธกาล ได้มีพระมหากัสสปะเถระ ได้เข้ามาประกาศศาสนาในแคว้นนี้ แล้วนำเอาพระพุทธรูปทองคำมาบรรจุไว้ที่ภูคำพร้าว คือ พระธาตุพนม ไว้กลับสู่เมืองราชคฤห์ ต่อมาได้พิจารณาเห็นสามเณร 3 องค์ ตั้งอยู่ในคำสอนมีความเพียรในการทำสมาธิวิปัสสนา เมื่อสามเณรทั้ง 3 ได้อุปสมบทแล้ว ก็ได้สำเร็จพระอรหันต์ คือ พุทธรักขิต ธรรมรักขิต สังฆรักขิต ทั้ง 3 ได้ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแคว้นนี้ จนมีลูกศิษย์เกิดขึ้น 5 องค์ คือ พระมหารัตนเถระ มหาสุวรรณปราสาท จุลสุวรรณปราสาท สังขวิหเถระ เมื่อลูกศิษย์ตามไปเมืองราชคฤห์ ก็นำเอา พระบรมธาตุหัวหน้า

ของพระพุทธเจ้า 29 องค์ พระธาตุเจี๋ยฝาง 7 องค์ พระธาตุฝ่าพระบาทขวา 9 องค์ กลับคือมาประดิษฐานไว้ที่เขาหลวง (พระธาตุบังพวน) พระธาตุฝ่าพระบาทขวาประดิษฐานไว้ที่เมืองลำหนองคาย (พระธาตุกลางน้ำ) พระธาตุเจี๋ยฝาง ประดิษฐานไว้ที่ เวียงจัว 3 องค์ (พระธาตุบุ บ้านโคกป่าฝาง) และประดิษฐานไว้ที่หอแพ (เวียงจันทน์) ก่อนที่พระอรหันต์ทั้ง 5 จะนำพระบรมสารีริกธาตุมาประดิษฐานได้ อธิฐานว่า "หากพระบรมธาตุ จะสถิตย์อยู่ที่ภูเขาหลวงนี้ตลอด 5,000 พระวาระ ขอแผ่นดินจงแยกออกเป็นหลุมให้ลึก 8 วา กว้างด้านละ 10 วา ทั้ง 4 ด้านเทอญ" ทันใดนั้นแผ่นดินก็แยกออกตามคำอธิฐาน

พระยาบุรีจันท์ ทอดพระเนตรเห็น จึงตรัสสั่งให้เสนาอำมาตย์ก่ออุโมงค์หินเรียงกันขึ้น และหินที่ก่อขึ้นนั้น กลับหมด เมื่อเสนาอำมาตย์เที่ยวหาหิน แต่ก็ไม่พอ

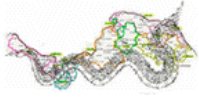
สร้างพระธาตุบังพวน

ทันใดนั้น ปีพาละเนาะ จำแลงเป็นตาผ้าขาว ถือไม้เท้าเดินมา แล้วบอกแก่คนทั้งหลายว่า หินของเราคงอยู่ทางทิศตะวันตกมากมาย จงเอามาเถิด เมื่อเสนาอำมาตย์ถามว่า อยู่ไกลแค่ไหน ตาผ้าขาวบอกว่า อยู่ห่างจากนี้ 1,000 เท่าของไม้เท้านี้ เมื่อเสนาบอกว่า ขาวเกินไปเราไม่ไปหรอก ตาผ้าขาวจึงทำให้ไม้สั้นลงเหลือ 2 วา เมื่อเสนาเห็นดั่งนั้นก็เกิดอัศจรรย์ยิ่ง เพราะหินกองเต็มไปหมด จึงไปไหว้พระอรหันต์ และกราบทูลพระยาจันทบุรี ว่า "ตาผ้าขาวทิ้งไม้เท้าสั้นไว้ แล้วก็หนีไป"

พระอรหันต์จึงบอกแก่เสนาอำมาตย์ว่า นั่นคือ ปีพาละเนาะ ที่อาศัยอยู่ใกล้ภูเขานี้มาช่วย ต่อไปการหาหินก็จะไม่ยากอีกแล้ว เมื่อเสนาอำมาตย์ทราบดั่งนั้น จึงได้นำไม้เท้าสั้นไปวัดระยะแล้วหาหิน วัดไปได้ 1,000 ชั่วโมง ก็พบหิน 3 ก้อนงามนัก เมื่อมีคนพูดไม่เอา ควรจะวัดให้แน่นอนก่อน พญานาคบอกว่ามีหินมาก แต่เห็นมีเพียง 3 ก้อน อีกคนพูดขึ้นว่ามีเท่าไรก็เอาไปก่อน จากนั้นจึงได้นำเอาหิน 3 ก้อนไป เมื่อนำเอาไป 3 ก้อน กลับมีเพิ่มอีก 6 ก้อน และหินนั้นก็เกิดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเห็นว่า การสร้างสุดท้าย เมื่อขนหินออกไป ขนอย่างไรก้อนหินก็เกิดขึ้นเรื่อย ๆ ไม่รู้จักหมด ต่อมาพวกเขาเหล่านั้นจึงได้สร้างรอยเท้าพระอรหันต์เพื่อให้เป็นเครื่องหมายเอาไว้ พร้อมจารึกไว้ว่า "บาทลักษณะพระอรหันต์พันคำ" (เป็นรอยเท้าพระอรหันต์ เวลานี้อยู่ริมห้วยบังพวนระหว่างบ้านวังเทียม กับบ้านหนองนาง) หลังจากการสร้างอุโมงค์เสร็จสิ้น พระอรหันต์จึงได้นำเอา พระบรมธาตุหัวหนา 29 องค์ ถวายพระยาจันทบุรี แล้วบรรจุเข้าในขวดไม้จันท์ ที่สุคันชานาคให้ 10 องค์ บรรจุในขวดแก้วผลึกที่ประสิทธิศัการะเทวดาให้ 10 องค์ และนางทั้งมารับเอาพระบรมธาตุที่เหลือ 9 องค์ บรรจุเข้าในผอบทองคำนางละ 3 องค์ แล้วนำไปประดิษฐานไว้ในอุโมงค์ทองคำ ที่ตั้งอยู่บนหลังสิงห์ทองคำ แล้วยันต์จ้าวไว้ทั้ง 4 ด้าน หลังจากบรรจุเสร็จแล้วพระอรหันต์ก็เสด็จกลับสู่พระนรก

บึงโขงหลง (มนุษย์ใต้น้ำเป็นเมีย)

เป็นบึงขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของเมืองหนองคาย มีพื้นที่ประมาณ 11 ตารางกิโลเมตร ชาวบึงโขงหลงใช้บึงนี้เพื่อประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ประมง กสิกรรม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 20/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

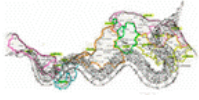
บริเวณแห่งนี้เดิมเป็นที่ตั้งเมือง ๆ เมืองชื่อ รัตพานคร มี พระอ้อลือราชา เป็นผู้ครองนคร มเหสีชื่อ นางแก้ว กัลยา มีพระธิดาชื่อ พระนางเขียวคำ ต่อมาได้อภิเษกสมรสกับพระเจ้าสามพันตา มีพระโอรสชื่อ เจ้าชายฟ้ารุ่ง ซึ่งเป็น ผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด มีความรอบรู้ และมีรูปร่างด้วย ขณะประสูติมีท้องฟ้าสว่างไสว ต่อมาได้อภิเษกสมรสกับ นาค รินทรานี ซึ่งเป็นพระธิดาของพญานาคราชแห่งเมืองบาดาล ที่แปลงกายเป็นมนุษย์ การอภิเษกสมรสจัดกันอย่าง มโหฬาร ทั้งเมืองบาดาล และเมืองมนุษย์ (รัตพานคร) ทำอยู่ 7 วัน 7 คืน เพื่อเป็นการสัมพันธ์ไมตรีระหว่างพญา นาคราช กับ พระเจ้าอ้อลือราชา ในโอกาสนี้ด้วย

ทั้งสองอยู่กินกันมาเป็นเวลา 3 ปี ก็ไม่สามารถจะมีผู้สืบสายสกุลได้ (เพราะธาตุมนุษย์กับนาค) จึงทำให้เกิด ความเศร้าโศกใจกับคนทั้งสอง ต่อมาทำให้เจ้าหญิงนาครินทรานี ล้มป่วยลง ทำให้ร่างกายของนางที่เป็นมนุษย์กลายเป็น นาคตามเดิม เมื่อข่าวนี้ได้แพร่สะพัดออกไปทั่วกรุงรัตพานคร และถึงแม้นางจะรำมนต์กลับเป็นมนุษย์ประชา ชนและพระเจ้าอ้อลือก็ไม่พอใจ จึงได้ขับไล่นางนาครินทรานีกลับสู่เมืองบาดาลดังเดิม โดยได้แจ้งให้พญานาคราชมา รับตัวกลับ ก่อนกลับพญานาคราช ได้ขอเครื่องผูกพันของตระกูลคืน แต่พระเจ้าอ้อลือราชาไม่สามารถคืนให้ได้ เนื่องจากนำไปแปรสภาพเป็นอย่างอื่น ทำให้พญานาคราชกริ้วมาก และประกาศว่าจะทำลายเมืองรัตพานคร และจะ เหลือเอาไว้เพียง 3 วัด เท่านั้น

หลังจากพญานาคกลับไป ในตอนกลางคืน พญานาคราชได้ยกพลไพร่มาล้อมเมืองรัตพานคร และประชาชน ก็ไม่มีใครรอดพ้นจากฤทธิ์นาคได้ พอนางนาครินทรานีทราบข่าว ก็ขึ้นมาตามหาเจ้าชายฟ้ารุ่ง จนถึงแม่น้ำสงครามก็ ไม่พบ จึงกลับเมืองบาดาล เมืองรัตพานครได้ถล่มเป็น "บึงหลงของ" ต่อมาานเข้าคำพูดก็กลายเป็นของหลง และวัด ที่เหลือ 3 วัด ก็คือ วัดดอนแก้ว (วัดแก้วฟ้า) วัดดอนโพธิ์ (วัดโพธิ์สัตว์) และ วัดดอนสวรรค์ (วัดแดนสวรรค์) ทางที่ นางนาครินทรานีตามหาเจ้าชายฟ้ารุ่ง คือ ห้วยน้ำเมา (เมารัก)

สวนวัฒนธรรมที่ลาวที่บ้านดงโพธิ์ เมืองหาดทรายฟอง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) สถานที่แห่งนี้มีความสำคัญอีกแห่งหนึ่งของลาว ที่เป็นสถานที่รวบรวมเอาวัฒนธรรม การเป็นอยู่ของชาว ลาวเผ่าต่าง ๆ มารวมไว้ที่นี้ ที่มีการจำลองบ้านพักของลาวเผ่าต่าง ๆ เช่น ลาวสูง ลาวเทิง ลาวลุ่ม มาไว้ที่สวนวัฒน ธรรมแห่งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า การดำรงชีวิตของชาวลาวเผ่าต่าง ๆ นั้นมีลักษณะการทำที่พักอาศัยแตกต่างกันตาม สภาพท้องที่ อากาศ และที่สำคัญหออแสดงกลางแจ้ง ได้จำลองเอาวัดภู แหวงจำปาสัก มาไว้ และทำได้อย่างสวยงาม ปราณีต ตลอดจนมีการแสดงรูปปั้นของไดโนเสาร์พันธุ์ต่าง ๆ เอาไว้ พร้อมกับจัดอีกส่วนหนึ่งเป็นสวนสัตว์เพื่อให้ ชนรุ่นหลังได้ดูก่อนที่จะสูญพันธุ์ไปก่อนในเวลาอันสมควร และที่สำคัญสวนวัฒนธรรมแห่งนี้ยังเป็นสถานที่สำคัญ อีกอย่างหนึ่ง คือ ด้านหน้าศาลาด้านริมฝั่งแม่น้ำโขงจะมีรูปพญานาค และต่อมาทางการลาวได้ทำรูปจำลองของพญา นาคเอาไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รับทราบวาสถานที่แห่งนี้เคยเป็นรูปพญานาคที่ออกมาจากธาตุหลวง ในเวียงจันทน์ เพื่อไปนมัสการพระบาทบัวบก ที่ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี แล้ว โผล่ขึ้นหายใจก่อนที่จะไปถึงพระบาทบัวบก ที่แห่งนี้มี รูปพญานาค ปรางค์ให้เห็นรูปพญานาค 2 รูป ที่สวนวัฒนธรรม บ้านดงโพธิ์ สปป.ลาว

สมัยก่อนที่ยังไม่เจริญ ชาวบ้านแห่งนี้เมื่อกลับมาไปธุระมา พอดูกำก่อนจะมีด ก็จะพบเห็น ภูเขาใหญ่สองตัว นอนขวางถนนเอาไว้เป็นประจำ แต่หากชาวบ้านที่รู้แล้วก็จะบอกกล่าวให้ ภูเขาใหญ่ "พญานาค" ว่า ลูกกลับจากไปทำนา ทำไร่ ไม่ได้ไปทำอะไรผิด หรือทำบาปมา สูดท้ายภูเขาใหญ่ 2 ตัวนั้นก็จะค่อย ๆ หายไป เป็นอยู่อย่างนี้ประจำ จนชาว

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 21/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

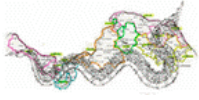
บ้านเกิดความเคยชิน ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญ มีคนมากขึ้น ก็ทำให้สถานที่ เหตุการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป รูปพญานาค ที่สวนวัฒนธรรม ผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่า เมื่อก่อนนั้น เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ บริเวณปากภูจะมีสีเขียวเรือง และมีลูกไฟ 2 ดวงลอยไป มาเหนือบริเวณนั้น มองเห็นแต่ไกล เชื่อว่าน่าจะเป็น พญานาค ขึ้น ล้อมปากภู ที่ริมฝั่งโขงเอาไว้ สามารถไปคูได้และบางคนบอกว่า รูปพญานาคนี้ยังสามารถทะลุถึงรูที่หน้าโรงแรมแม่โขงรอยัล จ. หนองคาย บริเวณหน้าโรงแรม โดยคุณจาร์ส ชุกกลิ่น ประธานกรรมการ บริษัท แม่โขงรอยัล จำกัด ได้สงวนที่เอาไว้เพื่อทำเป็นศาลา ให้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป และทำเป็นหอไว้เพื่อให้พญานาคพักเมื่อเวลาขึ้น-ลงจากสวนวัฒนธรรม ฝั่งลาว ก่อนจะไปทีพระบาทบัวบก บริเวณนี้ คุณจาร์ส บอกว่าสมัยก่อนเป็นวัดร้าง เมื่อขึ้น 15 ค่ำ ชาวบ้านก็จะมาคอยดูดวงไฟขนาดเท่าลูกมะพร้าวลอยไป มา ในบริเวณนี้เป็นประจำ บางครั้งก่อนค่ำก็จะเห็นงูใหญ่ 2 ตัว นอนขดอยู่ที่บริเวณนี้บ่อยครั้ง

เมืองเปงจาน ต.โพนพแพง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย เมื่อก่อนเคยเป็นที่ พญานาคขึ้นมาพ่นพิษ (คายพิษ) อยู่เป็นประจำ โดยมีเรื่องเล่าว่า สมัยนั้นเคยมีนาคราชตนหนึ่งได้อาศัยอยู่ใต้บาดาล และได้ทำรูขึ้นมา เรียกว่า "ปล่องฟ้า" เมื่อถึงวันพระ (ครบ 15 วัน) นาคราชนี้ก็จะโผล่ขึ้นมาพ่นพิษ (คายพิษ) และแต่ละครั้งที่นาคราชคายพิษก็จะทำให้ประชาชนชาวเมืองเปงจานเจ็บป่วย นอกจากนั้นบางครั้งก็ให้เกิดพายุใหญ่พัดบ้านเมือง ผู้คนล้มตาย บ้านเรือนเสียหาย พลเมืองต้องย้ายหนี อพยพแยกย้ายกันไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ โดยไปทางหนองบัว เวียงจันทน์บ้าง ทิ้งให้เมืองเปงจานกลายเป็นเมืองร้าง ในที่สุดเจ้าเมืองก็ประกาศหาคนที่จะปราบนาคราชตนนี้ และมีชายหนุ่มรูปงามที่ประกอบด้วยวิชา คาถา อาคมวิเศษ ที่มีความสามารถปราบนาคราชได้ โดยใช้ฆ้องคำปีครูปญานาคเอาไว้จนสำเร็จ แต่นั่นมาบ้านเมืองก็เกิดความสงบสุข ร่วมเย็นตลอดมา

บ่อน้ำแห่งนี้เรียกว่า "ปล่องฟ้า" ยังปรากฏอยู่ที่วัดเปงจานได้ ปัจจุบันหน้าแล้งน้ำแห้งขุด น้ำจะมีสีเหลืองคล้ายสีทองคำ หน้างานสงกรานต์เคยมีผู้นำน้ำนี้ไปอัญเชิญรักษาโรคได้ ตลอดจนมีคนคิดที่ลงไปนำเอาฆ้องทองคำไปขาย เมื่อลงไปก็พบว่า เป็นฆ้องทองคำจริง แต่เอาขึ้นมาไม่ได้ เมื่อขึ้นมาจากบ่อก็จะมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา และทุกวันนี้จึงไม่มีใครคิดที่จะลงไปเอาฆ้องทองคำขึ้นมา และทางบ้านเปงจาน ได้อนุรักษ์ให้เป็น โบราณสถาน ปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอต่อไป

บวงสรวงพ่อพญานาค

ในวันออกพรรษาของทุกปี พอตกกลางวันที่บริเวณ หอเจ้าแม่สองนาง ปากห้วยหลวง อ.โพนพิสัย จะมีคนเฒ่า คนแก่ผู้หญิงจัดเตรียมเครื่องเช่น ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ทำขึ้นแบบง่าย ๆ ไม่ต้องพิธีพิถันอะไร แต่จะต้องมีเครื่องครบ ที่ทำขึ้นจากใบตอง ที่ประกอบไปด้วย ของควา หวาน ผลไม้ เพื่อใส่ในกระทง เพื่อนำไปลอยบวงสรวงพ่อพญานาค "พ่อพญานาค ที่ปกปักรักษาคุ้มนี้แห่งนี้ ลูกได้นำเครื่องเช่น มาบอกกล่าวเช่นทุกปี และปีนี้มีคนเดินทางมามากกว่าทุกปี เพื่อมาคูอภินิหารบั้งไฟ พ่อพญานาคคงจะแสดงให้ประจักษ์ ขอให้ขึ้นให้เห็นมาก ๆ ชัด ๆ ขอให้พ่อพญานาคปกปักรักษาให้ความปลอดภัยแก่ผู้คนเดินทางมาด้วย อย่าให้มีอุบัติเหตุเช่นทุกปีที่ผ่านมา ลูกที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแห่งนี้จะทำทุกอย่างให้ดีที่สุด" เสียงนี้เป็นคำอัญเชิญของหญิงชราคนหนึ่งที่พูดด้วยภาษาพื้นบ้าน คือ ยายดวงจันทร์ ณ อุบล อายุ 66 ปี บ้านอยู่คุ้มวัดศรีเกิด อ.โพนพิสัย (ปี 40) ได้กล่าวถึงเรื่องราวต่าง ๆ หลังทำพิธีเสร็จแล้ว (เมื่อปี 2537) ว่า...ชาวลุ่มน้ำโขงให้ความเคารพพญานาคที่ปกปักรักษาแม่น้ำโขง ให้ความสงบร่มเย็นตลอดมา ท่าน

อยู่คนละภพกับเรำ แม้จะไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ แต่ด้วยปญหกรย บั้งไฟที่กเกิดจขึ้นทุกปีที้นบวำเป็นการสร้งควม เชื้อมนจขึ้นทุกปี เพิ่มจขึ้นเรื้อย ๆ ถึงแม้จะมีคนจำนวนมกที่ม่เชื่อ ว่ำสิ่งนี้เป็นจจริงหรือไม่ แต่ก็จะม่ได้เถียง เพราะ เป็นควมเชื่อของเรำ

บั้งไฟพญนค

บั้งไฟพญนค ได้นำมศกเป็นเรื้องเกี่ยวกับสิ่งเร้นลับ เรำใจหลยช้วอยุคน จนมีอยู่เกือบทุกท้องถิ่นและ เรื้องพญนคนี้ก็มีคนรู้จก ดังจะเห็นจกเรื้องที่ว่ำเมื่อพระพุทชเจ้าเสด็จลงมำโปรดสัตว์ตมหลักฐำนก็คือ เป็นรอยที่ เรื้องกกันว่ำ พระพุทชบพ พญนคที่ชื่อว่ำ มะรินทนนค ที่อศัยอยู่ริมแม่น้ำโขง มีความโหดร้ยมก เมื่อพระพุทช เจำลงมำโปรด ก็เกิดควมเสื่อมใสในพระพุทชศษน คิคจะออกบวช แต่ไม่สามารถทำไดเนื่องจกเป็นสัตว์ จึง ปวธณตตนเองเป็นพุทชศษนิกชนตลคตมำ และวันออกพรรษจจะถือว่ำเป็นวันที่พระพุทชเจ้าเสด็จจกสวรรค์ พุทช ศษนิกชนต่งเฉลิมฉลอง พญนคก็เช่นกัน จึงจุดบั้งไฟจขึ้นจกแม่น้ำโขงเพื่อฉลองด้วย

เรำจึงเห็นบั้งไฟพญนคกเกิดจขึ้นเฉพาะวันออกพรรษจเท่านั้น ทั้งนี้ถ้ำในปีใดถ้ำประเทศไทยมีเดือนแปดสอง หน วันออกพรรษจจะม่ตรงกับประเทศลาว บั้งไฟพญนคจะจขึ้นเฉพาะตรงกับลาวเท่านั้นเพียงวันเดียว ค่ำถมส่วน มกที่จจะได้รับคือ ทำมควงไฟม่มีหง เหมือนบั้งไฟท้วไป ทำมม่มีควันสีขว ทำมม่พุงจขึ้นมำ แต่พุงจขึ้นไปแล้ว หยไปในอวกศ กเกิดจขึ้นได้อย่างไร ใครเป็นคนทำ และทำทำม จะได้อะไรจกการกระทำนี้ ทั้งหมดเป็นค่ำถมที่หำ ค่ำตอบมำอธิบายม่ได้ และยังมีค่ำถมอีกมกมกยที่ถูกตั้งขึ้น เพื่อให้คนนำไปคิคเป็นปริศนและพิสูจน์ต่อไป

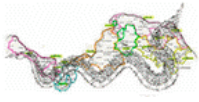
พญนค กับ เกจิอจกรย

พญนค...การกเกิดบั้งไฟพญนค จะกเกิดด้วยประการใด อย่งไรนั้น เก็บเอำไปคิคเอง ม่มีผู้ใดยืนยัน ใน ต่ำรหลยแห่งบอกว่ำ พญนคด้วยวำใหญ่มีหงอน หรือบงแห่งก็บอกว่ำหน้าเป็นคน หงเป็นงู เป็นพวกกึ่งเทวค อยู่ในเมืองบคคค ได้แผ่นคินมีชื่อต่ง ๆ กัน

ทงคนไทยเชื้อสยอัยลาว มีความเชื่อว่ำ ในอดีตที่เควันยูนนน มีพญนค 2 ตัว กเกิดวิวทกัน ตัวหนึ่งหนี จกถิ่นคือหนองเส (หนองกระเส) เอออกไถลงมำทงตะวันออกเฉียงใต้ เลยเกิดเป็นแม่น้ำโขงจขึ้น... ก็เลยมำตรงกับ เรื้องบั้งไฟพญนคที่ อ. โพนพิสัย จ.หนองคย

ส่วนทงอินเดย "นค" ในบคคิปีกรรม แเปลว่ำประเสริฐ คีเยี่ยม มีอิทธิฤทธิ์สามารถเปลงกยเป็นมนุษย์ได้ ตมที่กล่ำวมำแล้ว

นค หรือ พญนค เป็นเรื้องควมเชื่อหรือว่ำมีจจริงหรือไม่ แต่มีคนบอกว่ำ หลวงปู่ชบ ฐำนสโม ทำนเคย สัมผัสมำแล้วกับทำนเอง หรือ พระอจกรยมน ฐุริทคิตเถระ ก็เคยสัมผัสมำแล้วเช่นกัน คือเมื่อวันที่จขึ้น 15 ค่ำ มีขว บ้ำนเห็นพระอจกรยมน ฐุริทคิตเถระ น่งอยู่กलगนวัด น่งเทศน์อยู่คนเดียว ขวบ้ำนก็คิคว่ำทำนเป็นอะไรถึงได้มำ น่งเทศน์อยู่คนเดียว ท่ำจะสติม่ดี แต่พคตอนเช้ำขวบ้ำนมำที่วัดเหมือนปกคิ กลับพบว่ำलगนวัดมีแต่รอยงูใหญ่เต็มวัด ไปหมค ม่ทรบว่ำมำได้อย่างไร เพราะเห็นแต่รอย ม่เห็นตัว ขวบ้ำนจึงพุดกันว่ำ ท่ำจะเป็นเมื่อคินนี้ ทำนน่งเทศน์ ให้พญนคฟังเน้

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 23/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

หลวงปู่ชอบ ฐานสโม อดีตเจ้าอาวาสวัดป่าโคกมน ต.ผาน้อย อ.วังสะพุง จ.เลย เป็นพระปฏิบัติกรรมฐาน สายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ท่านมีจริยปฏิบัติทางสูง เริ่มเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ตั้งแต่วัยเด็กเป็นสามเณร ท่านชอบชงดงค์แต่ในป่า ห่างไกลจากผู้คน มุ่งปฏิบัติจนเทพยดา และ พญานาค ออกที่จะชื่นชมและอนุโมทนาด้วยไม่ได้ ครั้งหนึ่งเมื่อท่านชงดงค์ไปจำพรรษาที่วัดน้ำริน อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ร่วมกับ หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วันหนึ่งซึ่งเป็นวันพระ มีทนายทนายิกามาฟังเทศน์มากมาย ในจำนวนนั้นมีชายคนหนึ่งนำอาหารมาถวายด้วย หลวงปู่จึงถามชายคนนั้นว่า อยู่ไหน เขาตอบว่าอยู่ใกล้นี้เอง แต่ทนายทนายิกาที่มาทำบุญที่วัดไม่มีใครรู้จักเลย ท่านก็ให้ศิลาให้พรพอจะกลับชายคนนั้นเก็บของเสร็จ ก็มากราบท่าน แล้วเดินลงจากศาลาไป ท่านก็คอยสังเกตว่าไปทางไหน ปรากฏว่าชายคนนั้นเดินลงไป ในสระน้ำหน้าวัด ท่านจึงรู้ว่าชายคนนั้นคือ นาคมาณพ...

วิสัย พญานาค

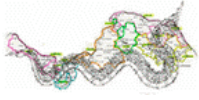
นั้นมีความเคารพผู้ทรงศีล ผู้ทรงคุณธรรม มนุษย์ก็เป็นกัลยาณชน ประารถนาในการบำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา เช่นไร พญานาค ก็ประารถนาในการบำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา เช่นกัน

พญานาค...มีการเนรมิตกายได้้ง่ายมาก เพียงแต่คิดก็เปลี่ยนไปตามต้องการ จะเป็นมนุษย์ สัตว์ ก็เปลี่ยนไปได้ อย่างรวดเร็ว ต่อมา...ครั้งหนึ่ง หลวงปู่ชอบ ฐานสโม ชงดงค์เดี่ยวไปที่ อ.ท่าลี่ จ.เลย ได้ปักกลดอยู่ริมน้ำโขง ในใจคิดว่าอยากข้ามไปฝั่งลาวบ้าง พอตกตอนกลางคืน ขณะที่กำลังภาวนาอยู่นั้น เกิดนิมิตเห็นมาณพน้อยคนหนึ่งเดินเข้ามาหาท่าน แล้วก็นั่งลงกราบอย่างนอบน้อม แล้วพูดว่า...ทราบว่าพระคุณเจ้าปรารถนาจะไปวิวาททางฝั่งลาว ปวงข้า่น้อยรู้สึกดีใจยิ่ง จึงขอมิมนต์ท่านไปโปรดบรรดาสัตว์ที่ฝั่งนั้นด้วยเถิด ในนิมิตนั้นท่านก็รับนิมิต

พอรุ่งเช้าหลังจากฉันจังหันแล้ว ท่านก็ชงดงค์ต่อลงไปยังฝั่งโขง มองไปเห็นเรือลำน้อยลำหนึ่งพายเข้ามาหาท่าน คนในเรือตะโกนมาที่ท่าน "จะไปฝั่งลาวไหม นิมนต์ลงเรือ" แล้วท่านก็ลงเรือจนขึ้นไปบนฝั่งชายแม่น้ำโขง พอขึ้นฝั่งแล้วก็หันมาจะบอกขอบใจ ปรากฏว่าเรือน้อยลำนั้นหายไปแล้ว เห็นแต่กระซังใหญ่ตัวหนึ่งขวางอยู่กลางลำน้ำโขง เมื่อท่านกำหนดจิตพิจารณา จึงทราบว่านั่นคือ พญานาค..มานิมนต์ท่านในนิมิต และแปลงกายเป็นคนพายเรือมารับส่งเรียบร้อยแล้ว จึงเปลี่ยนเป็นจระเข้มาขวางไว้ กล่าวท่านจะชงดงค์กลับไทย

ในช่วงที่อยู่ฝั่งลาวนั้น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม ท่านได้เห็นพญานาคในแม่น้ำโขง โผล่ขึ้นมาจากน้ำ มาแสดงคาราวะต่อท่านในรูปของพญานาค ที่ไม่ได้แปลงกายแต่อย่างใด ตัวใหญ่โตมาก เอาส่วนหัวขึ้นมาหาท่านที่ถ้ำ ส่วนหางอยู่ฝั่งแม่น้ำโขง เรื่องนี้ท่านยืนยันกับใครต่อใครว่าจริง...ไม่เชื่ออย่าลบหลู่สิ่งลึกลับ เรายังไม่รู้ไม่เห็นอีกมาก

มีอีกครั้งที่ฝั่งลาว ช่วงที่ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม ฉันทอาหาร และญาติโยมกินอาหารเสร็จ ก็ได้ช่วยกันเอาบาตรพระไปเทล้าง เทอาหารลงไปแม่น้ำโขง ทันใดนั้นก็เกิดปรากฏการณ์มหัศจรรย์ น้ำในแม่น้ำโขงที่ใสสะอาดเต็มไปด้วยตะกอนปูนขาว และมีเสียงสั่นสะเทือน น้ำทั้งวังเกิดหันตาไก่ (คือหมุนวน) พวกที่เทอาหารก็ไปรายงานให้หลวงปู่ทราบ และขอบาตรมาให้ช่วยเหลือ ท่านทำจิตพิจารณาอยู่ครู่หนึ่ง จึงอธิบายว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ เพราะว่า พญานาค โกรธที่พวกโยมทั้งหลายได้เทน้ำฟริกน้ำเกลือ สิ่งสกปรกลงในน้ำ ไปถูกเขา ๆ จึงแสดงฤทธิ์เดชให้ดู เป็นการเตือนไม่ให้ทำเช่นนั้นอีกแรก ๆ ก็มีผู้เชื่อฟัง แต่มีพระภิกษุหนุ่มรุ่นใหม่อุปหนึ่งไม่เชื่อ ได้เทอาหารลงไปอีกเป็นการลองของก็เกิดปรากฏการณ์อาเพศขึ้นอีกครั้ง น้ำขุ่นหมุนวน ครั้งนี้แรงกว่าเดิมจนถึงฟัง พระภิกษุรูปนั้นตกใจ

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 24/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

กระโดดขึ้นฝั่งเกือบไม่ทัน (ไม่เชื่ออย่าลบหลู่) หลวงปู่เทศก์ กับ พญานาคที่วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย หลายคนมีความสงสัย และไม่รู้ว่าบริเวณนั้นเป็นสถานที่ที่ พญานาค อาศัยเฝ้ารักษาวัดหินหมากเป้งอยู่เหมือนกัน คือบริเวณสระน้ำด้านหน้าวัด แรก ๆ เมื่อทางชลประทานทำนบกั้นน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในวัด ปรากฏว่าทำนบเกิดรั่วอยู่บ่อย ๆ ไม่สามารถที่จะเก็บน้ำไว้ได้ เมื่อสอบถามจากหลวงปู่เทศก์ท่านบอกว่า บริเวณสระนั้นจะมีถ้ำถ้ำลงไปเมื่อพญานาค การทำทำนบจึงไม่อยู่ จะมีน้ำไหลออกอยู่เรื่อย และท่านยังบอกว่าเคยลงไปพบพญานาค อยู่หลายครั้งและเคยมีพญานาคมายังเพศจนด้วย แม้ก่อนที่จะมีการพระราชทานเพลิงศพท่าน ก็ปรากฏว่ามีงูใหญ่ (งูเหลือม 3 ตัว) ได้มาจากประเทศลาว ซึ่งคนทรงบอกว่า งูเหล่านี้ร่วมพิธีพระราชทานเพลิงศพท่าน ถึงแม้ว่าจะมีคนเอาไปปล่อยไว้ที่อื่น งู 3 ตัว ตัวนั้นก็กลับมาเหมือนเดิม จนทางวัดได้สร้างศาลให้อยู่ 3 หลัง ไว้ที่หน้าถ้ำในสระน้ำ ทำให้มีประชาชนมาศุภกัณมาก

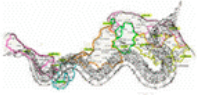
งูเหลือม 3 ตัวที่เชื่อว่าเป็นพญานาค มาจากฝั่งลาว เพื่อร่วมงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงปู่เทศก์ที่วัดหินหมากเป้ง จังหวัดหนองคาย และใกล้จะถึงวันพระราชทานเพลิงศพ หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี ก็ปรากฏว่ามีงูจงอางตัวหนึ่งขึ้นมาจากทำนบน้ำหลังวัด และก็ไม่ได้ทำร้ายคน งูจงอางได้เลื้อยไปใกล้ ๆ ศาลที่ตั้งศพหลวงปู่เทศก์ มีคนนำเอาไปปล่อยลงทำนบน้ำเหมือนเดิม เพราะกลัวว่าจะทำร้ายคน แต่งูตัวนั้นก็กลับมาอีก จนมีทหารที่มาช่วยงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงปู่เทศก์ นำไปใส่ไว้ในกรง เพราะกลัวจะทำร้ายคน

ต่อมาลูกศิษย์หลวงปู่ ได้สร้างพญานาคขนาดใหญ่ไว้ในสระข้าง ๆ เมรุพระราชทานเพลิงศพ ไว้กลางสระพร้อมกับพ่นน้ำออก เมื่อถึงตอนกลางคืนก็จะเปิดไฟประดับสวยงามมาก พร้อมกับมีเสียงกล่าวถึงมาฆพน้อยที่เข้ามาฟังเทศน์หลวงปู่ พญานาคที่สร้างขึ้นไว้กลางสระนั้นสร้างความสนใจให้กับผู้ที่ไปร่วมงานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่มาก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ไม่ว่าจะมิงูที่ปรากฏให้เห็น แล้วยังมีฝูงลิง กระรอก กระแต และนก ส่งเสียงอยู่ในวัด ผิดปกติ ด้วยความอาลัยในหลวงปู่ จึงทำให้มีสัตว์ต่าง ๆ ที่เคยอาศัยในโบญหลวงปู่มาแสดงความอาลัย โศกเศร้า ก่อนที่สังขารหลวงปู่จะมอดไหม้เป็นเถ้าถ่าน

เหตุการณ์มหัศจรรย์ ในหนองคาย คนนับแสนแห่ชมพญานาคโผล่กลางแม่น้ำโขง

เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2539 ก็ได้เกิดสิ่งมหัศจรรย์ ที่ไม่เคยมีมาก่อนในจังหวัดหนองคายที่ประชาชนต้องแตกตื่น และร้านค้าอาหารอยู่ริมน้ำโขงที่ซบเซามานานกลับคึกคักขึ้นอีกครั้งหนึ่ง นั่นก็คือ อยู่ ก็มีสิ่งประหลาดเกิดขึ้นกลางแม่น้ำโขงที่บริเวณพระธาตุกลางน้ำ ที่มีอายุเก่าแก่กว่า 200 ปี สิ่งที่เห็นได้สร้างความแปลกใจ ประหลาดแก่คนนับหมื่น ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นกลางแม่น้ำโขงมีลักษณะเหมือนงูขนาดใหญ่เท่าลำตาล ในลักษณะเล่นน้ำ ชาวบ้านที่ไปดูต่างก็เชื่อว่าเป็นพญานาค ที่อารักษ์องค์พระธาตุจำนวน 3 ตัว

คนแรกที่เห็นคือ นางสุรีย์ สุรินทร์ อายุ 48 ปี อยู่บ้านวัดธาตุ ต.หาดคำ อ.เมือง ซึ่งขายส้มตำอยู่ร้านริมโขงบริเวณเขื่อนป้องกันตลิ่งพัง บอกว่าขณะที่กำลังขายส้มตำอยู่ ชาวบ้านที่มาเล่นที่เขื่อนกั้นตลิ่งพังก็เล่าให้ฟังว่าเห็นสิ่งประหลาดเกิดขึ้นกลางแม่น้ำโขงตรงบริเวณองค์พระธาตุได้นำ เมื่อหันออกไปดูพบว่าจริงอย่างที่เขาคิด คือ มีลักษณะเหมือนงูใหญ่ ลำตัวสีเขียวออกดำ ความยาวที่มองเห็นจากฝั่งประมาณ 20 เมตร กำลังว่ายน้ำวนน้ำหยอกลือกกัน

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 25/35

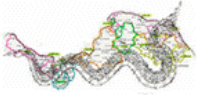
สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๓-๘

อยู่ เมื่อชาวบ้านรู้จักออกมาดูกันมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ละคนมองเห็นเหมือนกัน และวันนั้นเป็นวันพระ วันแห่เทียนเข้าพรรษาพอดี คนเฒ่า คนแก่บอกว่ามีคนเคยเห็นพญานาคเหมือนกัน

นางพร ชันแก้ว อายุ 38 ปี ที่มีบ้านอยู่ริมน้ำโขงก็บอกว่า เช้าวันนั้น ได้มี นางสาวท บัวผัน ชาวคุ้มได้ลงไปแม่น้ำโขงเพื่อช้อนกุ้ง ขณะที่ช้อนกุ้งอยู่ ได้ยินเสียงน้ำแตกฟองดังผิดปกติ แรก ๆ ก็ไม่ได้สนใจอะไร พอตั้งขึ้นหลายครั้งจึงได้หันไปมองดูกลับพบเห็นสิ่งประหลาดขนาดใหญ่คล้ายครีบหางปลาช่อนขนาดใหญ่โผล่ขึ้นพ้นน้ำสูงประมาณ 2 วา สะบัดไปมา เเท้ไวกว่าที่คิด คิดเกี้ยววิ่งอย่างไม่คิดชีวิตรีบขึ้นฝั่ง แล้วบอกคนออกมาดู เมื่อคนที่ถูกเรียกออกไปดูก็เห็นเหมือนกัน คือมีงูขนาดใหญ่ว่ายน้ำ หยอกลื้อกันเล่นอยู่กลางโขง ต่อมา นางแฉว ศรีพล อายุ 75 ปี อยู่คุ้มป่าพร้าว ซึ่งเป็นร่างทรงองค์พระธาตุบอกว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นอยู่นั้นเป็นพญานาค ที่มานมัสการองค์พระธาตุกลางน้ำ และปีนี้จะอยู่รักษาศีลตลอดพรรษา เมื่อออกพรรษาแล้วจึงจะกลับเมืองบาดาล

จากปากต่อปากทำให้ประชาชนที่อยู่ต่างจังหวัดมาดูกัน ประกอบกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้ตีพิมพ์ติดต่อกันหลายวัน ยิ่งทำให้ประชาชนมาดูกันขึ้นเรื่อย ๆ สิ่งที่ตามมาคือบรรดาแม่ค้า แม่ขายทั้งหลายต่างก็ขายอาหารการกินมากขึ้น เมื่อคนจำนวนมากก็เพิ่มรายได้ สิ่งที่เห็นก็ปรากฏให้เป็นจริง เมื่อคนมาดูกันก็บอกว่าเห็นเหมือนกัน ยิ่งวันแรก ๆ (29 ก.ค.39) พอตกลงงินมองจากฝั่งออกไปจะเห็นลำแสงเรือง ๆ เห็นได้ชัดเจนว่าเหมือนงูขนาดใหญ่เท่าต้นตาลว่ายทวนน้ำเล่นกันอยู่ วันแรกมี 3 ตัว พอหลายวันเข้าก็เพิ่มจำนวนมากขึ้น จนถึง 6 ตัว ตั้งแต่วันนั้น เรือที่ผ่านไปผ่านมา กลับไม่ออกไปและไม่ผ่าน ชาวบ้านก็ไม่กล้าที่จะลงไปเล่นน้ำเหมือนเช่นเคย ทุกวันชาวบ้านไม่ว่าจะเป็นคนในจังหวัด ต่างอำเภอ ตลอดจนต่างจังหวัด ก็พากันแห่มาดูกัน วัน ๆ เนืองแน่นไปด้วยคน แม้งานประเพณีแข่งเรือที่มีคนมาก ก็ยังไม่มาขนาดมาดู พญานาค เล่นน้ำต่างคนต่างวิพากษ์วิจารณ์กันต่าง ๆ นานา ถึงสิ่งที่เกิดขึ้น หลายคนบอกว่า เป็นท่อนไม้ขนาดใหญ่ไหลมาติดอยู่ที่องค์พระธาตุ บ้างก็บอกว่าเป็นคลื่นน้ำที่กระทบกับองค์พระธาตุ

ยังมีการพูดกันเรื่องพญานาค นับวันก็ยิ่งมากด้วยฝูงชน เมื่อมาดูเห็นแล้วก็ยกมือสาธุตามความเชื่อของตนเอง เมื่อคนเพิ่มจำนวนมากขึ้น พญานาคก็แสดงตัวให้เห็นมากขึ้น โดยเหนือองค์พระธาตุ ก็เริ่มมีกระแสน้ำเป็นคลื่นยาวคล้ายงูใหญ่เท่ากับต้นตาลยาวกว่า 20 วา ได้ยกส่วนหางขึ้นเหนือน้ำตื้นน้ำเป็นคลื่นเหมือนงูพาดหาง แล้วต่อมาก็ยกส่วนที่เป็นลำตัวขึ้น เหมือนนาคสะดุ้ง จนเห็นท้องสีขาวเหลืองเหมือนท้องงู ทุกคนที่อยู่ฝั่งต่างมองเห็นเช่นกัน แต่ไม่เห็นส่วนตัว บรรดาร่างทรงของเจ้าแม่ เจ้าพ่อทั้งหลายต่างก็ออกมาทรง โดยเฉพาะ นางหนูนิ่ม สีหไตร อายุ 42 ปี บ้านอยู่คุ้มป่าหลวง ซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าแม่กระดังทอง บอกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ เมื่อกลางเดือนที่แล้ว ได้มีเจ้าพ่อพันพร้าว ได้มาเข้าร่างบอกว่า (มะพร้าวพันลูก) ก่อนวันเข้าพรรษาจะมีสิ่งประหลาดจากเมืองบาดาลมาปรากฏให้เห็น แต่ไม่ได้บอกอะไร และจะมี พญานาค จากเมือง สันตตนาคนहुต (ประเทศลาว) มาประชุมกันที่องค์พระธาตุ ทั้งหมด 6 ทาน และการมาครั้งนี้ก็ไม่ได้ทำร้ายแก่ใคร เพียงนัดกันมาเพื่อกระทำการกิจบางอย่าง และ พญานาค ที่มาก็เป็นพญานาคที่อารักษ์ลำน้ำโขง ทางเจ้าอาวาสวัดสิริมหากัจฉ์ (วัดธาตุ) บอกว่า องค์พระธาตุกลางน้ำ เป็นพระธาตุที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีพระอรหันต์ 5 องค์ มาสร้างไว้โดยบรรจูประชาตูประบาทเบื้องขวาของพระพุทธเจ้าไว้ และพังทลายลงไปอยู่กลางแม่น้ำโขงเมื่อ 300 ปีมาแล้ว ปัจจุบันอยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 200 เมตร ซึ่งแต่ก่อนก็อยู่บนฝั่ง และเป็นธรรมดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพอารักษ์ และเมื่อสมัยสงครามฝรั่งเศสเรียก่าป็นล่องไปมา เมื่อผ่านหากมีใครหลบหลู่ด้วยวาจาจากี้จะมีอันเป็นไป

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 26/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

และวันหนึ่งมีคนในเรือเี่ยวลงไปในน้ำตรงพระธาตุ อยู่ ๆ เรือกลับจมลงไปเฉย ๆ มีผู้เสียชีวิตจำนวน 36 คน และทุกวันนี้ก็เหมือนกันหากนั่งเรือผ่านไปมาเี่ยวลงไป เรือที่ลอยลำอยู่ดี ๆ ก็จะจมลง จึงไม่มีใครหลบหลู่

จากเหตุการณ์ดังกล่าวที่มีพยานาคเล่นน้ำนี้ เมื่อมาดูหลายคน เมื่อกลับบ้านแล้วฝันเห็นพยานาคบริเวณที่เกิดเหตุการณ์นี้ปกติพื้นน้ำก็เรียบปกติไม่มีอะไรปรากฏให้เห็น แต่มาครั้งนี้กลับมีสิ่งประหลาดให้เห็น

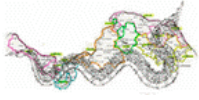
ชุมนุมพยานาค

การปรากฏ พยานาค ครั้งนี้ นางหนูนิ่ม สีหไตร ร่างทรงเจ้าแม่กระดังทอง บอกว่า เนื่องจากพยานาคไม่ได้พบกันนาน จึงหาโอกาสพบกัน (7 ปีเมื่อถึงมนุษย์เท่ากับ 1 วันของเมืองบาดาล) ที่ขึ้นมาปรากฏกายครั้งนี้ก็เพื่อที่จะมาหารื้อกัน เพื่อจะสร้างพระธาตุกลางน้ำให้สว่างงาม แต่ไม่บอกว่าจะสร้างด้วยวิธีใด จึงได้นัดกันมาจากเมืองบาดาล โดยพยานาค ที่มาล้วนแต่เป็นถึง เจ้าเมืองบาดาล ที่รักษาคุ่มครองบริเวณลุ่มน้ำโขง

ในวันที่ 29 กรกฎาคม 2539 วันเดียวกันกับที่เกิดเหตุการณ์ พยานาคเล่นน้ำที่เหนือองค์พระธาตุกลางน้ำที่หนองคาย ที่บ้านเลขที่ 212/10 บ้านทุ่งธาตุ ต.จุมพล อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย ซึ่ง นายสมศักดิ์ ศรีหาบุตร เจ้าของบ้านบอกว่า หลังจากที่ตนได้ถ่ายภาพบ้านเอาไว้หลังจากฟิล์มเหลือ เมื่อนำฟิล์มไปล้างอัดรูปออกมากลับปรากฏว่า ที่รูปแผ่นนั้นก็ไม่มีอะไร เมื่ออัดออกมาก็เหมือนพยานาคนายสมศักดิ์ ศรีหาบุตร ยังกล่าวว่าที่บริเวณบ้านที่ตนปลูกอยู่นี้ ตั้งอยู่ริมห้วยหลวง ข้าง ๆ บ้านจะเป็นสระน้ำลึกมาก น้ำใสตลอดปี มีคนทรงบอกว่า เป็นทางขึ้นของ พยานาค ตนกับภรรยาจะฝันเหมือนกันหลายครั้ง คือ ฝันเห็นแม่ชี และพระสงฆ์เดินขึ้นลง บริเวณหน้าบ้านเป็นประจำ และบอกว่าอยู่บริเวณนี้ และก่อนที่จะถ่ายรูปนี้ ออกมาเวลาประมาณ 22.00 น. ของวันเดียวกัน (29 ก.ค.39) นายศรารุช ศรีหาบุตร ลูกชายได้นำขยะไปเทลงในแม่น้ำห้วยหลวง แล้วเกิดพลัดตกลงไปโดยไม่ทราบสาเหตุและคืนต่อมาก็ฝันเห็น พยานาค ว่ายไปมาเต็มห้วยหลวง พร้อมเห็นคนหาปลา นั่งอยู่ในเรือเมื่อ พยานาค ว่ายผ่านที่เรือที่เห็นอยู่ก็จมลงในน้ำ พร้อมกับได้ยินเสียงคนบอกว่า ห้ามเหยยะลงในน้ำเด็ดขาด บางวันกลางคืนขึ้น 15 ค่ำ จะเห็นชีปะขาว เดินอยู่รอบ ๆ บ้าน แล้วหายไป เมื่อมีคนมาพักที่บ้านก็จะเห็นชีปะขาวเดินไปมา ๆ บ้าน จนนอนไม่หลับ

มะพร้าวพันลูก

ที่หน้าบ้านของ คุณยายเบ้า แก้วมงคล อายุ 66 ปี คุ่มวัดธาตุ ซอย 2 ได้เกิดมีมะพร้าวที่ออกลูกที่มีลักษณะเป็นลูกเล็ก ๆ จำนวน 8 ทลาย จำนวนที่นับได้ 1,069 ลูก มีขนาดเท่าหัวแม่มือ หลังจากมีการพบก็มีชาวบ้านนำผ้าแดงไปผูกแล้วขอหวย ซึ่งตอนนั้นหอยหุ่นกำลังระบาด มีคนเล่นกันมาก วันหนึ่งจะเล่นกันสองครั้ง คือ เวลา 12.30 น. และ 16.30 น. ชาวบ้านไม่เป็นอันทำมาหากิน และไม่มีเวลาสนใจอย่างอื่น วัน ๆ พากันออกหาเลขเด็ดมาแทงหอยหุ่น ไม่ว่าจะมิเหตุการณ์อะไร หรือพบสิ่งใดแปลก ๆ ก็จะนำมาตีเป็นเลขเด็ด แต่เมื่อนำไปแทงหอยหุ่นมีหลายคนถูก แล้วก็แหกกันมาขออยู่เรื่อย ๆ เช่นเดียวกับต้นมะพร้าวประหลาดต้นนี้ อย่างที่บอกว่า เมื่อมีเหตุการณ์สิ่งประหลาดเกิดขึ้น บรรดาร่างทรงก็จะเข้าทรงทันที ต้นมะพร้าวนี้ก็เหมือนกัน ร่างทรงก็บอกว่าเป็นพญาพันพร้าว และพร้อมกับบอกอีกว่า อีก 15 วัน จะมีสิ่งประหลาดเกิดขึ้นทางน้ำ แต่ก็เกิดขึ้นจริง ๆ คือเหตุการณ์ที่ชาวบ้านเห็น เป็นพยานาคเล่นน้ำที่เหนือองค์พระธาตุกลางน้ำวัดธาตุ

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 27/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

เกี่ยวกับเหตุการณ์พญานาคเล่นน้ำ ต่อมา นางเรมอญ สิทธิสาร ร่างทรงเจ้าแม่กวนอิม ได้เตรียมเครื่องการวะเป็นหมากเบ็ง และดอกบัวขาว พวงมาลัยดอกมะลิลงไปยังแม่น้ำเพื่อคารวะพญานาคและติดต่อทางจิตบอกว่ พญานาคที่มานั้น ชื่อ สันตัตตนาถ มาจากประเทศลาว เพื่อมาชุมนุมกันกับเจ้าเมืองต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุกลางน้ำเป็นเวลา 1 พรรษา

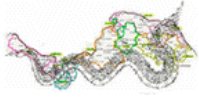
ในช่วงที่มีพญานาคเล่นน้ำปี 2539 นั้น ปรากฏว่าไม่มีใครที่จะหล้าลงเล่นน้ำในแม่น้ำโขงเลย ขนาดเรือที่เคยวิ่งไป-มา ก็ไม่กล้าออกเรือเช่นก่อน นอกจากคนใจกล้าต้องการลอง แต่ก็ไม่ได้สำเร็จ ดังภาพข้างล่าง การเกิดเหตุการณ์เหล่านี้ นับว่าเป็นสิ่งประหลาดที่ชาวบ้านไม่เคยพบเห็นมาก่อนในหลายปี หรือในชีวิตของคนที่มีอายุ 60 ปีลงมา

ในปีเดียวกัน และทางด้านวัดธาตุก็ยังมีประชาชนจากที่ต่าง ๆ มาดูพญานาคเล่นน้ำกันอยู่ไม่ขาด แต่ที่บ้านเลขที่ 228 หมู่ 1 บ้านจอมมณี ซอย 6 กลับมีสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นอีก นั่นก็คือ มีเห็ดประหลาด เหมือนเห็ดหลินจือ ขนาดใหญ่ 1 ฟุต ที่มีควันออกมา สร้างความแตกตื่นให้ชาวบ้านดูแก่แข็งได้ไม่น้อย เกิดที่ต้นลำไยในบ้านของ นายชัน เศษุด

มะพร้าวพญานาค

มะพร้าว ก็คือ มะพร้าว แต่หากผิดไปจากธรรมชาติก็ย่อมมีคนสนใจ แน่นอน ความสนใจก็จะนำไปสู่การหลงเชื่อ หรือจะอะไรก็สุดแต่จะคิดกันเอาเอง เพราะมะพร้าว ต้นมะพร้าวในที่นี้ตามที่ผู้อ่านได้ทราบไปแล้วว่า มะพร้าวพันธุ์ลูก ที่คุ้มวัดธาตุ ซอย 2 ที่ออกลูกประหลาด แต่ยังประหลาดกว่าต้นนั้นอีก คือ แทนที่ใบจะออกมาเหมือนธรรมชาติ กลับออกมาเป็นรูปร่างที่ค่อนข้างเหมือน พญานาค คือ มีใบที่ทอดออกมามีรูปร่างเหมือนหัวพญานาค มีหงอน มีปาก มีตาเหมือนกับหัวพญานาค ที่อยู่ตามหน้าอุโบสถในวัด ไม่มีผิด ซึ่งเกิดขึ้นที่บ้านของ นายสมนึก ชมภูนาวัฒน์ คุ้มบ้านคอนแดง แรก ๆ เจ้าของก็ไม่ได้สนใจอะไร แต่มีคนข้างบ้านเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ได้ฝืนเห็นพระแก่องค์หนึ่งเดินมาบิณฑบาตที่บริเวณนี้ทุกวัน เมื่อเข้าฝืนหลายครั้งเข้าถึงจึงได้เดินไปดูที่ที่ฝืน เห็นพระออกมาบิณฑบาตเมื่อสอบถามได้ความว่า คือ "หลวงปู่คำลอย" ที่อยู่ที่นั่นมานาน เมื่อเดินมาทางที่ฝืนเห็นกลับพบว่า ต้นมะพร้าวออกใบเหมือนกับหัวพญานาค จึงได้บอกเจ้าของบ้านดู ทุกคนก็ต้องตกใจเมื่อเห็นว่าต้นมะพร้าวออกใบเหมือนพญานาค จึงมีคนแห่กันไปดู กราบไหว้ นำผ้าสีต่าง ๆ ไปผูกเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์และนำเชื่อถือขึ้นอีก

ต่อมาผู้หญิงคนหนึ่งบ้านอยู่ใกล้ ๆ เดินมาดู เมื่อมาถึงก็ไม่ได้สนใจใคร แต่ได้ขอบุหรือจากเพื่อนบ้านที่ยืนดูสิ่งประหลาดมาสูบเอาคือ ๆ ทั้งที่ไม่เคยสูบมาก่อน พอสูบได้ 5 มวน โดยการสูบติดต่อกันก็เริ่มมีอาการผิดปกติ แทนที่จะเมายากลับมีอาการเหมือนผีสิงร่าง พุดจาเหมือนคนแก่ เดินหลังค่อม แล้วบอกว่า คน คือ หลวงพ่อคำลอย อยู่ที่นั่นมานาน สิ่งที่เห็นอยู่นี้เป็นพญานาค ที่มาปรากฏให้เห็น เพื่อเตือนให้บุคคลทำความดี อย่างหลงมงายในสิ่งที่ไม่ควรเชื่อ จากนั้นอาการก็หายไป แล้วก็กลับมาพุดเหมือนเดิม เหมือนกับว่า ไม่มีอะไรเกิดขึ้น การปรากฏการณ์ในจังหวัดหนองคายปี 2539 นับจากมีต้นมะพร้าวพันธุ์ลูกเกิดขึ้นก่อน แล้วต่อมาก็มีปรากฏการณ์ทางน้ำคือ ชาวบ้านเห็น พญานาค เล่นน้ำที่ท่าหน้าวัดธาตุ บริเวณเหนือองค์พระธาตุกลางน้ำ ได้ปรากฏให้เห็นอยู่เกือบเดือน แล้วก็มีเห็ดฟันทัน ต้นมะพร้าวออกใบเป็นพญานาค เหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นในจังหวัดหนองคาย ทำให้มีประชาชนจากทั่วสารทิศแห่มาดูกัน จนทำให้เศรษฐกิจจังหวัดหนองคายดีขึ้น โดยเฉพาะเหล่าแม่ค้า ขายน้ำ-อาหาร วัน ๆ มีกำไรกันมาก ส่วนกลุ่มที่มีหัวคิดอีกกลุ่มก็จะถ่าย วิดีโอไว้ขาย มีการสั่งซื้อกันมาก ขายดีไม่น้อย

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 28/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๓-๘

ตำนานอำเภอโพธิ์ชัย

อำเภอโพธิ์ชัย เดิมตั้งอยู่บ้านโพธิ์แพง (ต.โพธิ์แพง ปัจจุบัน) ราว ร.ศ.91 (พ.ศ.2415) ที่ พระยาสุริยวงศ์ (ท้าวจันมา) เป็นเจ้าเมืองปกครองอยู่ ต่อมาได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองร้อยเอ็ด หลวงศรีหาพรหม (ท้าวบุญมา) มาครองเมืองแทน ได้พิจารณาเห็นว่า บ้านโพธิ์แพง เป็นที่ลุ่มไม่เหมาะที่จะเป็นเมืองต่อไป จึงได้ย้ายมาอยู่ที่ใหม่ ที่บ้านปากห้วยหลวงในปัจจุบัน เมื่อเดือน 4 ขึ้น 3 ค่ำ ร.ศ.95 หลวงศรีหาพรหม ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง จนกระทั่ง ร.ศ.101 (พ.ศ.2425) ก็ถึงแก่กรรม

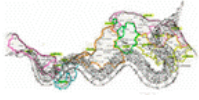
จนกระทั่ง ร.ศ.112 (พ.ศ.2436) ฝรั่งเศส ได้ยึดครองฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ทำให้พระศรีสุริยวงศ์ ได้เข้าพึ่งพระบรมโพธิสมภารในรัชกาลที่ 5 เสด็จข้าหลวงต่างพระองค์ (พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม) ได้โปรดให้ตั้งขึ้นอีกเมืองหนึ่ง ที่บ้านหนองแก้ว เรียกว่า "รัตนวาปี" แล้วให้พระสุริยศักดิ์ เป็นเจ้าเมืองปกครองแต่ขึ้นกับ อำเภอโพธิ์ชัย ครั้นถึง ร.ศ.125 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเดโชราชานุภาพ เมื่อดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้มาตรวจราชการในเขตมณฑลนี้ จึงโปรดยุบเมืองโพธิ์ชัย และให้ตั้งเป็นอำเภอ เรียกว่า อำเภอโพธิ์ชัย มี พระยาพิชัยสรเดช (คำสิงห์ สิงหศิริ) เป็นผู้ว่าราชการอำเภอ (ตำแหน่งนายอำเภอทุกวันนี้) ขึ้นกับมณฑลอุดร ครั้นต่อมา ร.ศ.134 (พ.ศ.2458) ทางกรมได้จัดตั้งอำเภอเมืองหนองคายขึ้นเป็นเมือง จึงได้อินอำเภอโพธิ์ชัยมาขึ้นกับจังหวัดหนองคายมาจนถึงปัจจุบันนี้

พระยาสุนทรธรรมธาดา (คำสิงห์ สิงหศิริ) เป็นชาวเมืองหนองคายแต่กำเนิด เป็นบุตรของพระยาพระฤกษ์มนตรี และนางทองสี เกิดที่บ้านจอมนาง อำเภอโพธิ์ชัย เมื่อปี พ.ศ.2575 ตำแหน่งที่ได้รับครั้งแรก เป็นเสมียนนายกองบัญชาการตรวจพลที่อำเภอโพธิ์ชัย และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์ และปฏิบัติราชการมาโดยลำดับ คือ เลื่อนลำดับจากเสมียน เป็นนายกองบัญชาการ เป็นท้าวพรหมจักร พระยาศรีสุรศักดิ์สุนทร พ.ศ.2429 ได้รับตราตั้งให้เป็นแม่กองปราบปรามหอร่วมกับกองทัพหลวง และกองทัพตะวันออก พ.ศ.2430 ได้รับแต่งตั้งเป็นแม่กองควบคุมพลไปขัดตามทัพฮ่อที่ทุ่งเชียงคำ พ.ศ.2434 ได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กสังกัดในกรมมหาดเล็ก ในรัชกาลที่ 5 จนกระทั่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระพิชัยสรเดช และได้รับตราตั้งเป็นเจ้าเมืองโพธิ์ชัย เมื่อ พ.ศ.2459 ได้ออกจากราชการรับพระราชทานเบี้ยหวัดปีละ 500 บาท ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ เป็น พระยาสุนทรธรรมธาดา ถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2497

จังหวัดหนองคาย

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่บริเวณฝั่งขวาแม่น้ำโขง ตรงข้ามกับท่าเดื่อ เมืองหาดทรายฟองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ 7,332.3 กิโลเมตรพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีระดับความสูงเฉลี่ย 1,200 ฟุตจากระดับน้ำทะเล

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ อยู่หน้าศาลากลางจังหวัด พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมทรงให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2429 เดิมเป็นอนุสาวรีย์เล็ก ๆ ได้สร้างใหม่เมื่อปี พ.ศ.2492 สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกแก่ข้าราชการ

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 29/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

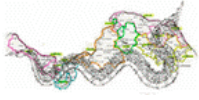
ฝ่ายมณฑลชั้นในและกรมการหัวเมือง ที่มีใจสมัครจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดินและบ้านเมือง โดยการปราบฮ่อ ข้าศึกที่มาแย่งชิงแผ่นดินเมื่อปีศักราช 1246 และปีศักราช 1247 ทำให้มีผู้เสียชีวิตในครั้งนั้น จึงได้นำอัฐิมารรจูไว้ในอนุสาวรีย์ ซึ่งปรากฏอยู่จนบัดนี้ อนุสาวรีย์มีคำจารึกทั้ง 4 ทิศ มีภาษาไทย จีน ลาว อังกฤษ มีงานฉลองอนุสาวรีย์ทุกวันที่ 5-11 มีนาคม ของทุกปี

หลวงพ่อพระใส เป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่เมืองหนองคาย ประดิษฐานอยู่ที่วัดโพธิ์ชัย ในตัวเมืองหนองคาย เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ หล่อด้วยทองสีสุก หน้าตักกว้าง 2 คืบ 8 นิ้ว เป็นพระพุทธรูปหล่อในล้านช้าง ทุกปีในวันเพ็ญเดือน 6 ชาวหนองคาย จะจัดงานสมโภชประจำปี คืองานบุญบั้งไฟ เป็นประจำ

สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ตั้งอยู่บ้านจอมมณี อำเภอเมือง เป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างประเทศเป็นแห่งแรก เชื่อมระหว่างจังหวัดหนองคาย กับกำแพงนครเวียงจันทน์ โดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลออสเตรเลีย รัฐบาลไทย และรัฐบาลประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2537 มีความยาว 1,174 เมตร กว้าง 12.7 เมตร มีช่องทางรถไฟระหว่างกลางสะพาน สะพานมิตรภาพไทย ลาว ทำพิธีเปิดเมื่อ 8 เมษายน 2537

พระธาตุบังพวน เดิมเป็นเจดีย์เก่าแก่ ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะแก่ชาวหนองคายมาช้านาน ตามประวัติกล่าวว่า พระอรหันต์ทั้ง 5 ได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุมาบรรจุไว้ที่ภูเขาหลวง ริมน้ำห้วยบังพวน อันเป็นที่อยู่ของปีพาละนาค ที่ได้แปลงร่างมาช่วยสร้างในครั้งนั้น พระธาตุบังพวน ได้มีการสร้างเสริมขึ้นในสมัย พระเจ้าไชยเชษฐา ประกอบกับตัวองค์เจดีย์ซึ่งแสดงว่าเป็นของเก่าแก่ และเป็นเจดีย์รุ่นแรกเพราะเป็นรูปพระสถูปแบบอินเดีย รุ่นเดียวกับพระปฐมเจดีย์ แต่ความเก่าแก่ประกอบกับฝนตกหนักทำให้ฐานทรุด จึงพังลงมาเมื่อปี 2513 ทางกรมศิลปากรจึงได้ทำการบูรณะขึ้นใหม่ ตั้งอยู่ที่วัดพระธาตุบังพวน ตำบลพระธาตุบังพวนในเดือนยี่ ขึ้น 11 ค่ำ ของทุกปี

หลวงพ่อพระเจ้าองค์ตื้อ เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ หล่อด้วยทอง เป็นฝีมือช่างฝ่ายเหนือและล้านช้างผสมกัน มีลักษณะงดงามมาก มีขนาดใหญ่สุด นั่งขัดสมาธิ ปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 3 เมตร 29 ซม. สูง 4 เมตร ประดิษฐานอยู่ที่วัดบ้านน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ เป็นที่เคารพของประชาชนทั้งสองฝั่งโขง สร้างเมื่อ พ.ศ.2105 ผู้สร้างคือพระเจ้าไชยเชษฐา กษัตริย์นครเวียงจันทน์ โอรสของพระยาศรีสุวรรณ ประสูติที่เมืองเวียงคุก มเหสีของพระเจ้าไชยเชษฐาคือ พระนางศรีโพธิ์ เป็นคนบ้านน้ำโมง พระไชยเชษฐา ร่วมกับท้าวอินทวราช ท้าวแก้วสสะ ท้าวอินทร ท้าวเสขสุวรรณ ท้าวพระยาศรี ท้าวคามแดงพิชัย ท้าวอินสร โภยสิทธิ์ และบริวารอีก 500 คนช่วยเหลือ ใช้ทองคำ ทองเหลือง เงิน ผสมกัน น้ำหนักได้ 1 ตื้อ หล่อสักเท่าไรก็ไม่สำเร็จ ต่อเมื่อพระอินทร์และเทพยดา 108 พระองค์มาช่วยหล่อจึงเสร็จ ใช้เวลาสร้างอยู่ 7 ปี 7 เดือน สิ้นเงินไป 105,000 ชั่ง

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 30/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

เมื่อเข้าใกล้พระองค์คือแล้วจะหายทุกข์หายโศกทันที พระพักตร์อมยิ้ม พระเนตรยิ้ม พระนลาฏกว้าง พระปรารักษ์อม ประทับผืนพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก ผู้ใดพบจะเหมือนว่าเข้าไปนั่งอยู่หน้าพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า ทำให้เกิดความปิติและมีศรัทธาขึ้นมาทันที

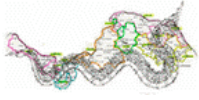
พระธาตุหนองคาย หรือพระธาตุกลางน้ำ ที่คุ้มวัดธาตุ เขตเทศบาลเมืองหนองคาย ตามประวัติกล่าวว่าในปีมะเมีย เดือน 9 ขึ้น 9 ค่ำ พ.ศ.2390 ใกล้ค่ำพระธาตุหนองคายได้พังลงไปในแม่น้ำ เนื่องจากคลังวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของพระธาตุถูกน้ำเซาะ จนปัจจุบันอยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 300 เมตร อยู่กลางแม่น้ำโขง หาดจอมมณี "พิทยาอีสาน" ตั้งอยู่บ้านจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมืองหนองคาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำโขง เมื่อถึงฤดูแล้งหาดทรายจะสวยงามมากในเดือนเมษายนของทุกปี จะมีประชาชนจากทั่วสารทิศมาท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นจำนวนมาก

หมู่บ้านประมงน้ำจืด อยู่ตำบลกอนนาง อำเภอบ้านแพง ตามเส้นทาง ท่าบ่อ-ศรีเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านที่ชาวบ้านเกือบทุกหลังคาเรือนมีอาชีพทำการประมงน้ำจืด การส่งเสริมของประมงจังหวัดจัดให้ เป็นหมู่บ้านพัฒนาประมงน้ำจืด มีการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดชนิดต่าง ๆ เช่น ปลาดุก ปลาเทโพ ปลาไน ปลานวลจันทร์ ปลายี่สก ปลาเกล็ดเงิน ปลาหัวโต ปลาคูเทศ โดยการจัดส่งไปจำหน่ายยังกรุงเทพฯ ภาคเหนือ และอีสานเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย วัดสว่างอารมณ์ (วัดถ้ำศรีชน) อยู่อำเภอบ้านแพง ห่างจากหนองคาย 90 กิโลเมตร อยู่บริเวณเนินเขา ภายในบริเวณวัดมีโขดหิน หน้าผา ลาดหิน มีต้นไม้ ปกคลุมไปทั่ว มีลำธารเล็ก ๆ ไหลผ่านพระอุโบสถทรงระฆังคว่ำ ตั้งอยู่บนเนินเขา ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ หากขึ้นไปสู่บริเวณอุโบสถ สามารถมองเห็นทิวทัศน์รอบด้านทั้งฝั่งไทย และฝั่งลาว สวยงามมาก

วัดหินหมากเป้ง ตั้งอยู่ที่บ้านพุทธรบาท อำเภอสว่างแดนดิน เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ แม่ชี และผู้แสวงบุญทั้งหลาย เป็นสถานที่เงียบสงบ อากาศเย็นสบาย เดิมเป็นที่ปฏิบัติธรรมของหลวงปู่เทศก์ เทศรังสี ซึ่งเป็นเกจิอาจารย์ที่รู้จักของคนทั่วไป อยู่ริมแม่น้ำโขง เหมาะแก่การนั่งชมทิวทัศน์ หาดทราย และเกาะแก่งในลำน้ำโขง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

น้ำตกธารทอง อยู่ที่บ้านผาตั้ง อำเภอสังคม อยู่ระหว่างถนนสายศรีเชียงใหม่-สังคม เป็นน้ำตกที่ตกจากหน้าผาสูงประมาณ 30 เมตร ลดหลั่นกันไปสวยงามมาก ตอนล่างเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ และลานหินไหลลงสู่แม่น้ำโขง

น้ำตกธารทิพย์ หรือน้ำตกตาดเสริม อยู่ที่บ้านตาดเสริม เลี้ยวอำเภอสสังคมขึ้นไป ไปเส้นเดียวกับน้ำตกธารทอง น้ำตกธารทิพย์เป็นน้ำตกที่ตกลงมาจากหน้าผา 3 ชั้น ชั้นที่ 1 สูง 70 เมตร ชั้นที่ 2 สูง 100 เมตร ชั้น 3 สูง 70 เมตร มีน้ำไหลอยู่ตลอดปี เป็นน้ำตกที่สวยงามมาก มีนักท่องเที่ยวไปชมกันมาก อำเภอสสังคม เปรียบเสมือนทะเลภูเขาตลอดปีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศไปพักผ่อน เพื่อหาความสงบอยู่เป็นจำนวนมาก

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 31/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

ภูทอก ซึ่งภาษาอีสานแปลว่า ภูเขาเดี่ยว เป็นที่ตั้งวัดเจติยาคีรีวิหาร อยู่ในหมู่บ้านคำแคน ตำบลนาสะแบง อำเภอศรีวิไล ภูทอกมีอยู่ 2 ลูก คือ ภูทอกน้อยและภูทอกใหญ่ เมื่อก่อนบริเวณนั้นเป็นป่าทึบ มีสัตว์มากมาย เช่น เสือ ช้าง หมูปะราจารย์จวน กุลเชษฐโฐ ได้มาเริ่มตั้งเป็นแหล่งบำเพ็ญเพียร จนต่อมาได้สร้างบันไดเวียนรอบภูทอก มี 7 ชั้น บนภูทอกมีหน้าผาและถ้ำ เมื่อขึ้นไปถึงชั้น 596 มองลงมาเห็นทิวทัศน์สวยงามมาก ข้างบนจะเป็นที่พักของพระสงฆ์และแม่ชี ในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปทอดสอบกำลังขาเป็นจำนวนมาก

ภูลังกา อยู่ในเขตอำเภอบึงโขงหลง มีสภาพเป็นป่าดงดิบ แม่น้ำลำธารหลายสายไหลผ่าน แต่ก่อนมีฝูงกามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเรียกว่า ภูลังกา แล้วสุดท้ายก็กลายเป็น ภูลังกา ข้างบนมีถ้ำ และน้ำตกสวยงามมาก นอกจากมีภูลังกาแล้ว อำเภอบึงโขงหลง ยังมีบึงขนาดใหญ่ เป็นที่ทำการประมงของชาวบ้านทางอำเภอได้จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในบึงและภูลังกา

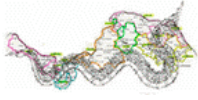
เขตนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูวัว มีเนื้อที่ 186.5 ตารางกิโลเมตร หรือ 116,562 ไร่ อยู่ในท้องที่อำเภอบุ่งคล้า มีสัตว์ป่านานาชนิด เช่น ช้าง เสือโคร่ง เสือดาว หมูป่า ไก่ฟ้า ไก่ป่า ลิง ชะนี นกนานาชนิด เนื่องจากมีป่าดงดิบในเขตนี้ บริเวณที่น่าสนใจท่องเที่ยว คือ

ถ้ำฝุ่น อยู่บริเวณบ้านหนองเค็ง อำเภอบุ่งคล้า นอกจากถ้ำฝุ่นแล้วด้านนอกมีน้ำตกถ้ำฝุ่น มีแก่ง และกระต่ายชุกชุมมาก บริเวณหัวภูด้านตะวันออก บนยอดภูเป็นลานหินโล่งกว้าง เมื่อยืนอยู่ด้านบนจะสามารถมองเห็นได้ไกลถึงป่าฝั่งลาว เช่น ภูเขาควาย ภูงู ภูหมาก้าวของลาวได้อย่างชัดเจน

น้ำตกชะแนน คำว่าชะแนน เพี้ยนมาจากสะแนน ภาษาอีสานแปลว่าสวยงาม เป็นน้ำตกใหญ่ที่มีความสวยงาม เป็นน้ำตกที่รู้จักกันดีของชาวหนองคายและจังหวัดใกล้เคียง มี 2 ชั้น ห่างกัน 300 เมตร ทางไปน้ำตกชะแนน จะผ่านซำหิน (สะพานหิน) เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีน้ำลอดหายไปใต้สะพานหิน ที่มีความยาวประมาณ 100 เมตร เป็นแนวยาว ด้านล่างจะเป็นบึงชะแนน หรือห้วยชะแนน และยังมีน้ำตกเจ็ดสี ที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง อยู่ในเขตนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูวัว

ถ้ำจันทร์ผา อยู่ห่างจากสะพานหิน ไปราว 500 เมตร

น้ำตกสะอาม เป็นน้ำตกใหญ่และสวยงามอีกแห่ง อยู่ด้านตะวันตกของภูลังกา เขตตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง บริเวณน้ำตกมีแนวสันภูเขาเป็นผาหินสลับลานหิน มีลักษณะที่สวยงาม แปลกตาออกไปอีกแบบ เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางไปพักผ่อน

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 32/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

การเดินทางไปเที่ยวแต่ละแห่งในจังหวัดหนองคาย ตามสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น ทุกวันนี้มีความสะดวกมาก ถนนเกือบทุกสายที่เข้าไปหาแหล่งท่องเที่ยวลาดยางหมดแล้ว จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเดินทาง ไม่ว่าจะอยู่ในเขตอำเภอใด

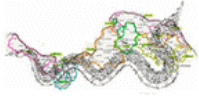
นอกจากที่จะเที่ยวในเขตจังหวัดหนองคายแล้ว ท่านยังสามารถข้ามไปเที่ยวที่นครเวียงจันทน์ได้อย่างง่ายดาย เพียงนั่งรถยนต์ข้ามสะพาน ก็มีรถต่อเข้าตัวเมือง กำแพงนครเวียงจันทน์ด้วยราคาที่ไม่แพงอย่างที่คิด การข้ามไปเวียงจันทน์เพียงทำบัตรผ่านแดนที่ศาลากลางจังหวัดหนองคายก็สามารถข้ามไปนั่งจิบเบียร์ลาวเย็น ๆ พร้อมกับไอ้โลมสาว ๆ ได้อย่างวิเศษ หากจะพักค้างคืนราตรี ก็สามารถทำให้ เพียงมีคนลาวมารับรองก็สามารถค้างคืนในโรงแรมในลาวอย่างสบายอารมณ์ ในราคาที่ไม่แพงนัก สำหรับที่พักและอาหาร

เมืองโพมพิสัยในอดีต

เมืองปากห้วยหลวง 3 กษัตริย์ บริเวณที่ตั้งอำเภอโพมพิสัยปัจจุบัน เป็นเมืองเก่าตามพงศาวดารล้านช้างเรียกว่า "เมืองปากห้วยหลวง" พ.ศ.1901 พระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช เริ่มก่อตั้งอาณาจักรล้านช้าง และตีเมืองนี้ได้ และมีฐานะเป็น "เมืองหลวง" ซึ่งส่งเจ้าชายในราชวงศ์ล้านช้างมาครองเป็น "พญาปากห้วยหลวง" บางพระองค์ได้มีโอกาสไปครองราชย์ที่ "เชียงทอง" ถึง 2 พระองค์ด้วยกัน คือ หลังจากพระเจ้าสามแสนไทสวรรคต พ.ศ.1958 แล้ว พระเจ้าคำแดงโอรสได้ครองราชย์ต่อถึง พ.ศ.1970 จึงสวรรคตโดยไม่ทราบสาเหตุ แต่โบราณราชประเพณีไทย-ลาว สตรีจะครองราชย์ไม่ได้ "เจ้าคำเต็มพญาปากห้วยหลวง" พระสวามีเจ้าหญิงจึงครองแทนพักหนึ่ง แล้วหนีกลับเมืองปากห้วยหลวงดั้งเดิม เจ้าหญิงแก้วพิมพาซึ่งมีอำนาจมากในราชสำนักได้เชิญเจ้านายในราชวงศ์ครองราชย์ต่อหลายพระองค์ ระหว่าง พ.ศ.1971-1980 ครั้นจวบบรรลุพระราชานิติภาวะก็มีเหตุสวรรคตติด ๆ กันถึง 5-6 พระองค์ จนมาเชิญ "เจ้าคำเกิด" โอรสพญาปากห้วยหลวง (คาดว่าเป็นโอรสพระเจ้าคำเต็มจากชายอื่น) ไปครองราชย์อีกและสวรรคต พ.ศ.1983 อีก คราวนี้พระบรมวงศานุวงศ์ เสนาบดีทนไม่ไหว จับพระนางแก้วพิมพาถ่วงแม่น้ำคาน ทางเหนือนครหลวงพระบางเสียดและเชิญเจ้าไชยครองราชย์ "พระเจ้าไชยจักรพรรดิแผ่นดินแก้ว" สืบมา

เมืองปากห้วยหลวง เกิดช้างเผือกอีกเชือกหนึ่ง เมื่อหลังสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 1 มหาราช พ.ศ.2114 พระเจ้าบุเรงนองผู้ชนะสิบทิศพิชิตเวียงจันทน์ ได้นำพระหน่อแก้ว ราชโอรสไปเมืองหงสาวดีเป็นตัวประกัน พระชันษาเพียง 5 ปี แล้วให้ตาสำเร็จราชการล้านช้างแทน จารึกว่า "พระยาแสนสุนทรขันธ์ว้างฟ้าสุ่มังคโคชัยโกโพธิสัตว์" อดีตพระยาปากห้วยหลวง พงศาวดารว่าท่านเป็นบุตรกวานบ้านฝางขวา (ผู้ใหญ่บ้าน) รับราชการทหาร รบเก่งและคงถวายบุตรสาวเป็นสนมด้วย ดังนั้นที่ชาวหนองคายเชื่อกันมาจึงมิใช่เรื่องเหลวไหล โดยนางสนม (ไม่ทราบ) อาจมีพระราชธิดาโอรส 4 พระองค์ คือ "พระสุก พระเสริม พระใส" ซึ่งสร้างฉลองพระองค์ ส่วนองค์สุดท้ายคือพระราชโอรสชันษา 5 ปี "พระหน่อแก้ว" พม่าจึงต้องให้ตาสำเร็จราชการให้หลานจึงมี "อัยโก" (ตา) ต่อท้าย นับว่าพญาปากห้วยหลวงเป็นกษัตริย์ล้านช้าง (หลวงพระบาง) 2 พระองค์ และผู้สำเร็จราชการ (เวียงจันทน์) อีก 1 ท่าน รวม 3 กษัตริย์

นักประวัติศาสตร์จำเป็นต้องรู้อักษรโบราณต่าง ๆ ประกอบด้วย โดยเฉพาะศิลาจารึกซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญเสียไม่ได้ คือ จารึก "วัดแคนเมือง 1" คำบวชหลวงโอบเสมหิณฑรายยอดเหลี่ยมสูง 0.98 เมตร กว้าง 0.49 เมตร มีดวงฤกษ์ด้านบน เป็นอักษรไทยน้อย (ล้านช้าง) รุ่นแรก ด้านหนึ่ง 22 บรรทัด (ชำรุดบ้าง) ระบุว่าพระยาปากเจ้า (ปาก

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 33/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

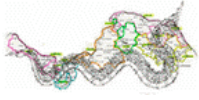
ห้วยหลวง ซึ่งต่อมาคือพระยาแสนสุรินทร์ฯ ผู้สำเร็จราชการฯ) เป็นผู้สร้างวัดนี้ พ.ศ.2073 ธรรมเนียมโบราณจะมีวัดประจำตระกูลที่เกิด นั่นคือ ท่านเกิดที่นั่นนั่นเอง (เสียชาติที่วัดได้โบกปูนได้ฐานพระประธานแล้ว)

เมืองศิลาจารึก เมืองปากห้วยหลวงในอดีต เป็นเมืองลูกหลวงและเมืองด่านสำคัญของอาณาจักรล้านช้าง จึงมีศิลาจารึกมากที่สุด ซึ่ง ศ.ธวัช ปุณโณทก ได้เพียรพยายามถ่ายรูปและอ่านครบทุกหลัก เมื่อ พ.ศ.2510 เป็นต้นมา ศิลาจารึกส่วนมากสร้างในสมัยพุทธศตวรรษที่ 21-22 มีสาระสำคัญ เช่น ประกาศเขตวิสุคามสีมา การอุทิศที่นาให้วัด การอุทิศข้าทาสถวายวัด การสร้างบูรณะวัด การตั้งสังฆราช การประกาศเขตปลอดอาญาแผ่นดินฯ ตัวอักษรเป็นแบบตัวธรรมผสมฝักขาม (ล้านนา) พัฒนาเป็น "อักษรไทยน้อย" (ล้านช้าง) ซึ่งประเทศลาวใช้ปัจจุบัน หลักสำคัญที่สุดคือ "วัดแดนเมือง 2" ต.วัดหลวง หลักที่ 88 เป็นเสมาหินทราย สูง 1.20 เมตร กว้าง 0.69 เมตร สร้าง พ.ศ.2078 สมัยพระเจ้าโพธิสารราชพระชนกพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 1 มหาราช ว่า "ทั้งราชบัณฑิตชื่อนันทกุมารจำทูลพระราชอาญาลงไปขานในพระวิหารทั้งปวงในจันทบุรีราชธานี"

แสดงว่าเวียงจันทน์ (จันทบุรี) เป็นราชธานีก่อน พ.ศ.2078 แล้ว สอดคล้องกับคำบอกเล่าของชาวบ้านอำเภอบ้านดง-ศรีเชียงใหม่ มิใช่เป็นราชธานี พ.ศ.2103 เมื่อพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 1 มหาราช ถอยทัพหนีพม่าล่องมาจากเชียงใหม่ และหลวงพระบาง หลังจากนั้นเมืองปากห้วยหลวงก็ค่อย ๆ ลดความสำคัญลง คาดว่าเพราะการวิวาทกันภายในราชวงศ์ล้านช้าง ตั้งแต่พระบรมราชาแห่งนครพนม พระราชโอรส พระเจ้านันทราชกรีพาทัพมาปราบพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 2 พ.ศ.2241 ถึงเมืองกุยกายฟอง (เวียงคุก-บ้านทรายฟอง) และกวาดต้อนผู้คนกลับ จน พ.ศ.2250 สมเด็จพระเจ้าราชครูวัดโพนเสม็ก (ญาคูจื๋อหอม) อพยพคนไปซ่อมพระธาตุพนมครั้งที่ 4 ล่องไปจนถึงอาณาจักรจำปาศักดิ์ และ พ.ศ.2310 พระวอ-พระตา วีรบุรุษอีสานนำอพยพครั้งใหญ่ลงไปสร้างอุบลราชธานี ยโสธรฯ จนเมืองนี้อาจร้างก็ได้

เมืองโพนพิสัย เมื่อญาคูจื๋อหอมอพยพผู้คนไปภาคใต้นั้น ศิษย์เอกสำคัญท่านหนึ่ง คือ "จารย์แก้ว" (หรือเจ้าแก้ว บูลม บูลม) ได้ตั้ง "เมืองทุ่ง" (ทุ่ง) หรือ "เมืองสุวรรณภูมิ" (อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด) เป็นเมืองด่านหน้ายันกับเวียงจันทน์ เชื้อสายของท่านได้แยกย้ายสร้างบ้านแปงเมืองมากมาย เช่น เมืองร้อยเอ็ด เมืองสารคาม เมืองธวัชบุรี เมืองจตุรพักตรพิมาน ฯลฯ ต้นตระกูลสำคัญของภาคอีสาน เช่น "ชนสีลังกุล ณ ร้อยเอ็ด ภาณุदानนท์ ณ มหาสารคาม สุวรรณธาดา ฯลฯ" ครั้น พ.ศ.2369 พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 3 (เจ้าอนุวงศ์) แห่งเวียงจันทน์ แข็งเมืองบุกมาถึงนครราชสีมา และถูกยันทัพกลับไป สิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 3 โปรดให้สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ เป็นแม่ทัพหลวง เจ้าพระบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สมุหนายกมหาดไทยเป็นแม่ทัพหน้าปราบเวียงจันทน์ได้ครั้งที่ 1 แต่เจ้าอนุวงศ์หนีไปญวนได้ จนสมุหนายกกรีธาทัพมาปราบครั้งที่ 2 ตั้งทัพอยู่ค่ายพานพร้าว (บริเวณ นพข.ปัจจุบัน) และถูกหลอกล่อจนค่ายแตกหนีไปเมืองยโสธร

คู่แค้นเวียงจันทน์ดั้งเดิมจึงตามมาสมทบ เช่น บุตรหลานพระบรมราชาแห่งนครพนม บุตรหลานพระวอ-พระตา แห่งอุบลราชธานี และบุตรหลานจารย์แก้วแห่งสุวรรณภูมิ ช่วยเจ้าคุณสมุหนายกถล่มเวียงจันทน์จน "ฮ้างดังโนนจันทน์" หน่วยโสถิม (กล้าตาย) นำโดย ท้าวสุวรรณ (บุญมา) อุปฮาดยโสธร ได้เป็น "พระปฐมเทวภิบาลที่ 1 แห่งหนองคาย" (แทนที่เวียงจันทน์) ต้นตระกูล "ณ หนองคาย" มาจะกล่าวบทไปถึง "ท้าวตาดิ" บุตร พระยาขัติยวงษา (สีลัง) แห่งเมืองร้อยเอ็ดได้รับบัญชาจากเจ้าคุณแม่ทัพมาสกัดเจ้าอนุวงศ์ เพื่อมิให้หนีไปญวนอีก โดยตั้งทัพอยู่บ้านโพนแพง จึงเรียกกันว่า "เจ้าโพนแพง" ครั้นเสด็จศึกจึงยกเป็น "เมืองโพนแพง" ท้าวตาดิได้เป็น "พระยาพิสัยสร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

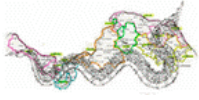
ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 34/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๗-๘

เดช" เจ้าเมือง เมื่อ พ.ศ. 2373 ต้นตระกูล "พิสัยพันธ์" สืบมาจะเป็นด้วยเหตุใดไม่ชัดเจน พระพิสัยสรเดช (ตาดิ) ได้ย้ายที่ตั้งเมืองจากโพนแพงมาอยู่ ณ เมืองปากห้วยหลวงเก่าซึ่งคงจะร้างในสมัยนั้น และเอาชื่อเมืองโพนพิสัยมาตั้งที่นี้พื้นที่ตำบลโพนแพงก็ห่างไกล จึงขอยก " บ้านหนองแก้ว" ขึ้นเป็น"เมืองรัตนวาปี" อีกเมืองหนึ่ง พ.ศ.2401 สมัยสิ้นเกล้า ฯ รัชกาลที่ 4 ให้ "ท้าวคำสิงห์" ซึ่งเข้าใจว่าเป็นบุตรหลานญาติ ๆ กันเป็น "พระศรีสุรศักดิ์" เจ้าเมืองสืบมาเป็นต้นเหตุความสับสนชื่อบ้านนามเมืองแห่งนี้ คือ แทนที่อำเภอโพนพิสัยปัจจุบันจะใช้ชื่อ"เมืองปากห้วยหลวง" ดังอดีต และโพนแพงจะใช้ชื่อ โพนพิสัย กลับใช้ชื่อ "เมืองรัตนวาปี" เมื่อเกิดศึกฮ่อครั้งแรก พ.ศ.2418 บุคเวียงจันทน์นั้นราชวงศ์เมืองหนองคาย ซึ่งรักษาการแทนกับพระพิสัยสรเดช (หนู) เมืองโพนพิสัยถูกฆ่าตายพระศรีสุรศักดิ์ (คำสิงห์สิงหศิริ) เจ้าเมืองรัตนวาปีได้รับแต่งตั้งเป็น "พระรัตนเขตรักษา" เจ้าเมืองโพนพิสัยแทนซึ่งท่านได้แสดงความกล้าหาญรบพุ่งกับฮ่อหลายครั้ง

จนเกิดศึกกับฝรั่งเศส พ.ศ.2436 จนปราบขบถผีบุญ พ.ศ.2444 ปราบเงี้ยวเมืองบ่อเตน, แก่นท้าว (แขวงไชยบุรีของลาวปัจจุบันเหนือจังหวัดเลย ซึ่งยังเป็นของสยามอยู่ จน พ.ศ.2449) เมื่อ พ.ศ.2447 ท่านเป็นบุตรของพระฤกษ์มนตรี และนางจอมลี (น่าจะคณะอาญาสี่ตระกูล พิสัยพันธ์) เกิดบ้านจอมนาง พ.ศ.2375 เพิ่งถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ.2497 รวมอายุถึง 120 ปีเดือน เมื่อ พ.ศ.2449 ท่านได้เป็น "พระยาพิสัยสรเดช" แต่ชาวบ้านเรียกกันว่า "พระยาโพนพิสัย" ผู้ว่าราชการเมืองและยุบเมืองเป็นอำเภอโพนพิสัย และยุบเมืองรัตนวาปี เป็นตำบลในปีนั้น (กำหนดแน่นอนยังค้นไม่ได้) จน พ.ศ.2458 จึงได้ขอพระราชทานนามสกุลว่า "สิงหศิริ" อีกสายหนึ่ง เมื่อเกษียณราชการเป็นจางวางที่ปรึกษา พ.ศ.2459 จึงเปลี่ยนราชทินนามเป็น "พระยาสุนทรธรรมธาดา" (คำสิงห์) เจ้าเมืองโพนพิสัยราชทินนาม คือ "พระพิสัยสรเดช" ส่วน "พระศรีสุรศักดิ์" เป็นเจ้าเมืองรัตนวาปี ครั้นมาครองเมืองชั่วคราวจึงเป็น "พระรัตนเขตรักษา" จนเต็มตัว จึงเป็น "พระยาพิสัยสรเดช" ครั้นเกษียณ จึงเป็น "พระยาสุนทรธรรมธาดา" จางวางที่ปรึกษา ส่วนตระกูลเจ้าเมืองทั้ง 2 เมืองนั้น คือ "พิสัยพันธ์" จากท้าวตาดิ (เจ้าโพนแพง) แห่งร้อยเอ็ด สืบจากจารย์แก้ว บูลม และมาแตกแขนงตามราชทินนาม หรือชื่อต่อมาเป็น "สิงหศิริ, สิมะสิงห์, สิทธิสิงห์" ล้นเกล้า ฯ รัชกาลที่ 5 ทรงพระราชปรารภในการปรับปรุงการปกครองแผ่นดินว่า "เดิมเรานิยมแบบจักรพรรดิราชาธิราช" มีประเทศราชน้อยใหญ่ ซึ่งเป็นการพ้นสมัยแล้วควรปรับให้เป็นพระราชอาณาเขตเดียวกันเสีย (ปัจจุบันใช้พระราชอาณาจักร) คือ กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา, กรุงธนบุรี, และกรุงเทพ ก่อน พ.ศ.2435 นั้นทรงอยู่ในฐานะ "สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ" ด้วย แต่เล่นศัพท์ว่า "สมเด็จพระบรมราชาธิราช" (พระราชอาญาผู้ใหญ่มากกว่าพระราชทั้งหลาย) อาณาจักรล้านช้างทั้งสาม (คือลาวและภาคอีสาน) ก็มีพระราชซึ่งยอมรับพระบรมเดชานุภาพถวายต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง 3 ปีครั้ง เรียกว่า "พระเจ้าเทศราชหลวงพระบาง, เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ คณะปกครองเรียก "เจ้าข้าพะหม่อมทั้งสี่" คือ พระเจ้าประเทศราช เจ้าอุบลราช, เจ้าราชวงศ์, เจ้าราชบุตร (หลังลาวเป็นเอกราชจึงเพิ่มสมเด็จพระ) ย่อมลงมาเรียก "เจ้าประเทศราช" ใช้ "พระ" ในความหมาย เจ้า(เช่น พระวอ พระตา คือเจ้าวอ เจ้าตา) คณะผู้ปกครองเรียก "อาญาสี่" คือ เจ้าประเทศราช, เจ้าอุบลราช, เจ้าราชวงศ์, เจ้าราชบุตรและมีเมืองในสังกัด ซึ่งเมืองต่าง ๆ จะมีอาญาสี่เช่นกัน แต่เรียกว่า "เจ้าเมือง, อัครฮาด, อัครวงศ์, วรบุตร" ฉะนั้นหนองคายจึงมิใช่เจ้าเมืองแต่เป็น "เจ้าประเทศราช" ผู้รั้งอาณาจักรเดิมของพระเจ้าประเทศราชเวียงจันทน์ซึ่งคุมไปถึงเมืองพวน (แขวงเชียงขวาง) ดิดกับเวียงคานม ครั้นตั้งมณฑล ณ เมืองหนองคายจึงยืนยันลืทธิว่า "มณฑลลาวพวน" กับฝรั่งเศส ทั้ง ๆ ที่คนแม่น้ำโขงคือลาวลุ่ม (หรือ ไทลุ่ม) และลาวเวียงมิใช่ลาวพวน ซึ่งมีสำเนียงพูดอีกต่างหากหากเมืองโพนพิสัย หลัง

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

หน้า 35/35

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๓-๘

พ.ศ.2370 คงเป็นกำลังสำคัญของประเทศราชหนองคาย เพราะเกิดศึก "อานามสยามยุทธ" ถึง 15 ปี และอาจมีส่วนในการขอตั้งเมืองต่าง ๆ ทั้ง 2 ฝั่งโขงด้านใต้ เช่นเมืองประชุมพนาลัย (ปากซัน) เมืองกาพาวปี (บึงกาฬ)จนวิวาทกับเมืองไชยบุรีของเจ้าประเทศราชพนม มีเอกสารสมัยรัชกาลที่ 3 ให้แบ่งเขตแดนกันว่า "ตั้งแต่ลำน้ำโขงฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือเพียงปากห้วยบางบาตร (บังบาตร) ปากน้ำโขงฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ เพียงห้วยแฮ่ต่อเขตนครพนม เลี้ยวตามลำห้วยสงคราม (แม่น้ำ) จนถึงห้วยแฮด (แรด) ทางใต้ต่อไปเหนือเขาทอก (ภูทอก) ตามตราพระราชสีห์ใหญ่ ปี่จ้อ สัมฤทธิศกจศ.1200 พ.ศ.2381 แต่ต่อมาเมืองไชยบุรี (ปากแม่น้ำสงคราม) ก็ยุบมารวมกับเมืองกาพาวปีเป็นอำเภอบึงกาฬต่อมาและแยกอีกหลายอำเภอสมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ ปฐมเสนาบดีมหาดไทยเสด็จตรวจราชการแม่น้ำโขงเมื่อเดือนมกราคมประทับ "เรือคำหยาด" ของเจ้าประเทศราชหนองคาย (เรื่อนี้ยังอยู่บ้านกวนวัน) และฝรั่งเศสจัดเรือลาครนเดีย ซึ่งเป็นเรือกลไฟลำแรกของแม่น้ำโขงออกจากเมืองหนองคาย เมื่อวันที่ 7 มกราคม เวลา 07.50 น. ทรงบรรยายทัศนียภาพแม่น้ำโขง สองฝั่งงดงามมาก เวลา 10.30 น. "ถึงเมืองโพนพิสัย พระยาพิสัยสรเดช ได้ล่องหน้ามารับ แวะขึ้นคูเมืองโพนพิสัย แล้วไปบ้านพระยาพิสัยสรเดชพอมหเวลาครึ่งชั่วโมงที่กำหนดไว้ก็กลับลงเรือ" และ "เวลา 12.40 น. ผ่านหน้าเมืองรัตนวาปี เลยปากน้ำคาคไปหน่อยหนึ่ง" แสดงว่าตัวเมืองได้ย้ายจาก บ้านหนองแก้ว มาอยู่บ้าน ปากคาค แล้ว เพราะเดิมไม่มีอาคารราชการใช้จวนเจ้าเมืองว่าการ หลังจากเสด็จกลับจึงยุบเมืองโพนพิสัยเป็นอำเภอ เมืองรัตนวาปีเหลือชื่อแค่ตำบล เพิ่งจะมายกเป็นกิ่งอำเภอ พ.ศ.2538

ข้อมูลโดย

สภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ศูนย์ราชการ จังหวัดหนองคาย ถนนมิตรภาพ หนองคาย ๔๓๐๐๐

สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โทร. ๐-๔๒๔๑-๓๒๔๓-๘

นายชัตติยา ชัยมณี (ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม)

นายเผด็จ สุขเกษม (วัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย)

เรียบเรียงโดย

นางสุดา ชุกกลิ่น (ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย)

วันที่ 13 ตุลาคม 2551 เวลาประมาณ 08.00 – 11.00 น. มีการบวงสรวงพญานาค ณ

เทอเรสห้องอาหารจอมมณี ด้านแม่น้ำโขง โรงแรมรอยัล แม่โขง หนองคาย